Ч. 110 (14.008). Львів, субота 27. квітня 1935. Opłacono ryczałtem. РІК LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504-060. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“. Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 35 сот.

РОМАН КУПЧИНСЬКИЙ.

Розбитий дзвін.

В ВОСКРЕСНУ НІЧ, КОЛИ БЛАКИТНА ТИША
ЧЕКАТИМЕ НА ВІСТКУ ПРО ХРИСТА —
ІДИ НАД ЗБРУЧ, НАД ЛИХОВІСНУ РІЧКУ,
ПРИПАДЬ ТАМ ВУХОМ ДО ЗЕМЛІ!..
ПОСЛУХАЙ... ГОМІН!...
ТО ВІТЕР ТАК У ВИСОХЛІМ БОДЯЧЧІ,
В РОЗВАЛИНАХ ЗАСУДЖЕНИХ ДОМІВ...
ПРИПАДЬ ЩЕ БЛИЖЧЕ, НИЖЧЕ ДО ЗЕМЛІ!
І СЛУХ ЗАГОСТРЕНИЙ ПІШЛИ...
ДЗВЕНИТЬ ЩОСЬ ГЛУХО... ЛАНЦЮГИ,
СИБІР, СОЛОВКИ. ВСІ ШЛЯХИ.

А ДЗВІН?... СОБОРНИЙ ДЗВІН СОФІЇ?!...
МОВЧИТЬ. НІМІЄ СЕРЦЕ В НЬОМУ.
З ОБДЕРТОЇ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЗВІНИЦІ
НЕ ПОДАЄ ВЖЕ ГОЛОСУ ДО НАС.
РОЗКОЛЕНИЙ НА ДВОЄ.
ДЗВОНИВ НИМ ХТО ХОТІВ.
ОДИН БИВ ТІЛЬКИ В ОДНУ КРИСУ,
А ДРУГИЙ НАСМІХАВСЯ І — КУЛЯМИ З ГАРМАТ.
МОВЧИТЬ ТЕПЕР, РОЗКОЛЕНИЙ, НАШ ДЗВІН

ЧИ Є НА СВІТІ ЛІК ЧУДЕСНИЙ,
ЩОБ ЗАГОЇТИ РАНУ ДЗВОНА,
ЩОБ ЗНОВ СКУПАЛИСЬ НАШІ ДУШІ
В ЙОГО ШЛЮЩИХ ЯСНИХ ХВИЛЯХ?!
Є ЛІК, ЩО ЩІЛИНУ ЗАЛИЄ.
ОДИН-ОДНИМ, ДОРОГОЦІННИЙ!:
ТО НАША, НЕ ЧУЖА, СЕРДЕШНА КРОВ!...

І ВІРЮ Я І ВІРМО ВСІ, О БРАТТЯ,
ЩО МИ ЗАЛИЄМ СРІБНУ КРИЦЮ
СОБОРНОГО, СОФІЙСЬКОГО, ОДНОГО,
ЩОБ ВІН ПО ВІКИ НЕ ЗАТИХ.

ТОДІ НА ГОРАХ, НА СВЯТИХ
ДО СОНЦЯ БЛИСНЕ ВЕСНЯНОГО
ХОЧ МІЛІОН ДОБУТИХ З ПІХВИ ЛЕЗ...
А ДЗВІН — ЯК ГРІМ:
„УСІМ! УСІМ! УСІМ!
ХРИСТОС ВОСКРЕС!!“

Зміст:

Д-Р СТЕПАН БАРАН.

Від максималізму до реалізму.

ШЛЯХАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ І ТАКТИКИ У СУЧАСНІЙ ПОЛЬЩІ.

Після фактичного розвалу української державности в рр. 1919-20 Польща старалася закріпити за собою міжнародніми актами здобуті тоді українські землі. Східну Галичину заняла Польща мілітарно з кінцем першої половини 1919 р. після завзятих осьмимісячних фронтових боїв з українською галицькою армією і здобула санкцію цієї окупації у мандаті Найвищої Ради у Парижі з 25. червня 1919 р. Але згаданим мандатом не одержала Польща суверенних прав над Східною Галичиною, а сталося це щойно на основі рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1923 р., яким ця Рада передала Польщі суверенні права у Східній Галичині, що були досі застережені побідним державам антанти. Долю українських північно-західних земель ще на два роки перед тим вирішено рижським договором з 18. березня 1921 р.

Східна Галичина і українські північно-західні землі припали Польщі на підставі ріжних міжнародніх актів. У межах Польщі знайшлася майже у цілости колишня галицько-володимирська держава. Обі частини жили до недавна довго окремим житям серед ріжних правно-державних відносин і прийшли до Польщі з неоднаковим рівнем національної свідомости, виroблення й активности. Мала їх тільки Східна Галичина, а сусідні землі з півночі лишень у дуже малій мірі. Це і заважило чимало на дальшому ході нашої політики і нашої політичної тактики у Польщі.

Наглядно можна це прослідити хочби на польському парляментарному терені. Кінчиться якраз четверта каденція парляментарних установ Польщі. У першій (1919—1922) у т. зв. установчому соймі українці не брали участи, бо ні Східна Галичина, ні Волинь та Полісся у часі виборів не були ще навіть у фактичному посіданні поляків. Тоді ухвалено при відсутности українських представників конституцію з 21. березня 1921 р., що проголосила Польщу однородною національною державою і визначила напрямні польської національної політики.

У другій каденції (1922—1927) до сойму і сенату увійшли вже українські посли і сенатори. З північно західних земель завдяки виборчому бльокові непольських народів вибрано 20 послів і 6 сенаторів, що утворили одноцільну Укр. Парл. Репрезентацію. У Східній Галичині українські політичні партії проголосили бойкот виборів з цієї головно причини, що вона тоді не належала до Польщі у міжнародньо-правному розумінні. За польською спонукою вибрано 5 послів з групи т. зв. хліборобів, що фактично були урядовими польськими кандидатами і в українському громадянстві не мали ніякої фактичної й ідеольогічної підстави та на парляментарній арені робили не українську, а виключно польську державну політику. Від УПР її тодішній голова пос. Підгірський в січні 1923 р. при нагоді дискусії над експозе прем'єра ген. Сікорського заявив, що змаганням українського народу є здобуття української незалежної держави, але рахуючися з фактичними відносинами, УПР готова співпрацювати з польським народом і з іншими народами, що є у Польщі, під умовою, що Польщу як національно неоднородну державу перебудується в той спосіб, щоб кожна територіяльна меншина, у першу чергу українці, мала можність здійснити своє право самоозначення. На практиці ведено зразу опортуністичну політику і в лютому 1923 р. УПР голосувала навіть за буджетом. Серед членів УПР не було політичного вироблення і повної національної солідарности. Вона вскорі розбилася на ріжні групи, з яких одна докотилася до клюбу комуністів, друга утворила групу автономістів-федералістів, ще інша соціялістичну групу Сель-Союзу з деякою симпатією до сходу, організацію нині вже покійну, що короткий час мала деяке політичне значіння на Холмщині й Волині; деякі увійшли до УНДО, а ще деякі лишились безпартійними. Розбиття УПР і часті кризи у проводі не впливали додатньо на українське громадянство, що їх вибрало і очевидно не скріпляли її поваги та значіння на терені самих парляментарних установ.

Був це час значного політичного ферменту і творення у нас щораз то нових політичних партій. З давнішої Укр. Трудової Партії і т. зв. її Незалежної Ґрупи, з групи „Заграви“ та деяких безпартійних повстало в липні 1925 р. Укр. Нац. Дем. Обєднання (УНДО), що невдовзі взяло у свої руки провід української національної політики в Польщі. Укр. Соц.-Дем. Партія з 18. бeбезня 1923 розпалася і більшість її членів перейшла в комуністичний чи комунізуючий табор. Повстала дальше комунізуюча партія Сель-Роб, що незадовго розкололася на правицю з орієнтацією на Совітську Україну і москвофільську лівицю з орієнтацією на Москву, як прибудівка Комінтерну чи пак КПЗУ. Підпольну акцію вела і веде ще й досі нелегальна Комуністична Партія Зах. України (КПЗУ), зложена у великій перевазі з жидів і під їх фактичною кермою — однак без ніяких більших успіхів. З найближчих адгерентів д-ра Е. Петрушевича утворилася в 1927 р. Укр. Партія Праці, виразно радянофільська — врешті ще одна політична група — Укр. Хр. Організація — пізніше Укр. Католицька Партія, а тепер Укр. Народня Обнова, що задеклярувала чинну льояльність супроти Польщі. На польській державній плятформі без застережень станув врешті Укр. Народній Союз під проводом колишнього голови Укр. Радикальної Партії д-ра С. Даниловича, що не знайшов ніякої піддержки в кругах нашого громадянства і дуже скоро зник з овиду, коли польська влада відмовила йому своєї допомоги, даючи її замісцьнього москвофільським недобиткам. На українському самостійницькому становищі попри У.Н.Д.О. лишилась Укр. Соціялістично-Радикальна Партія, і відновлена в 1927 р. дуже нечисленна Укр. Соц.-Дем. Партія, що разом всі три творили т. зв. незалежницький фронт, орієнтуючися на власні сили. Були це часи доволі широкого розросту радянофільських симпатій — особливо серед частини галицької інтеліґенції і комунофільства на північно-західних землях, а рівночасно штучної реґенерації завмираючого москвофільства при допомові польських чинників. Серед цієї величезної політичної суматохи тяжко було знайти спільну мову у загально-національних справах навіть у згаданих трьох партій з національною українською ідеольоґією і не знайдено її теж при виборах до сойму і сенату в березні 1928 р. До виборів пішло окремо УНДО (поза Галичиною спільно з деякими білоруськими і жидівськими партіями), окремо УСРП і УСДП, дальше Сель-Роб правиця, окремо Сель-Роб лівиця, УПП — врешті проурядова партія УНС. Вислід виборів дав для УНДО-ия 23 посольські і 9 сенатських мандатів, для УСРП 8 і 1, для Сель-Роб правиці 4 і 1, для Сель-Роб лівиці 2 послів, для УПП — 1 посла, двох волинських послів з листи 18, фірмованої УНДО-м і 1 посла безпартійного з листи 22, фірмованої УСРП — разом 41 послів і 11 сенаторів.

У третій каденції (1928—1930) українське парляментарне представництво було доволі численне, зорганізоване в чотирьох клюбах у соймі і в одному в сенаті. Український Соймовий Клюб мав 26, з нього 23 УНДО, Клюб УСРП 8, Клюб Сель-Роб правиці 4 і Клюб Сель-Роб лівиці 2. В сенаті Укр. Сен. Клюб мав 10 членів (9 УНДО і 1 УСРП). Посли і сенатори УНДО разом з двома послами волинянами з колишньо-

го Сель-Союзу і одним галицьким безпартійцем творили т. зв. Укр. Парл. Репрезентацію, у руках якої знайшовся фактично провід української політики на польському парляментарному терені і пропаганда української національної справи на міжнародній арені.

Правно-державне становище УПР зясував у своїх промовах у соймі дня 29. березня і 30. травня 1928 голова УНДО і УПР пос. д-р Дмитро Левицький, підчеркуючи з натиском наше право до власної незалежної і соборної української держави і заповідаючи боротьбу за її здійснення. Не висунено там ніяких практичних політичних домагань супроти Польщі напр. справи територіяльної автономії і занято супроти неї, як і супроти Совітів негативне становище. По суті подібного змісту була і декларація УСРП з 30. 3. 1928 р. з цією ріжницею, що коли декларація УНДО станула на загально-національному становищі, згадуючи про соборну українську національну державу, то згадана декларація УСРП з 30. березня 1928, висуваючи ту саму мету, говорила про соборну українську соціялістичну республику і в цей спосіб акцентувала свій клясовий характер. На подібному становищі як УСРП станула теж і декларація Сель-Роб правиці з 30. березня 1928 р. з тим, що тут підчеркнено ще, що влада в укр. соборній соціялістичній республиці має бути в руках робітників і селян — інакше, що державний устрій має бути подібний як у Совітах. Натомість речник москвофільської Сель-Роб лівиці у своїй соймовій заяві з 30. березня 1928 р. не згадав зовсім про українську державу, а тільки про спільну боротьбу українського робітника і селянина з польським робітником і хлопом проти польської буржуазії і проти клясового і національного утиску за робітничо-хлопський уряд і тим станув без застережень на плятформу третього московського інтернаціоналу. Проти Польщі заявилися речники всіх чотирьох клюбів, а опісля й одинокий у соймі речник УПП, за симпатію зі Совітами речники обох комунізуючих Сель-Робів та речник УПП. Пропольське і проурядове становище заняв у декларації з 30. травня 1928 р. представник української групи (4 послів) з ББ з Волині, що здобули мандати виключно з ласки уряду.

Мимо свого засадничого негативного становища супроти Польщі представники УПР і репрезентації УСРП не виреклися своєї співпраці у соймі і сенаті. Увійшли у склад президії сойму і сенату як віцемаршали і члени соймового секретаріяту, як голови або заступники голов комісії, пильно співпрацювали в комісіях і на пленумі, забираючи голос у всіх важніших справах та зголошуючи самостійні внески й інтерпеляції. Не тикано лишень одної справи — а це територіяльної автономії українських земель у Польщі. У цьому рахувалися зі загально поширеною українською опінією, що видвигнення українського автономічного питання в межах Польщі є рівнозначне зі зрадою української соборницької і самостійницької ідеї і невибачливим національним гріхом.

Ненадійно прийшло в дні 30. серпня 1930 р. розвязання сойму і сенату і розписання виборів на листопад 1930 р. Переведено ті вибори пісял відомої пацифікації Східної Галичини і серед атмосфери, що ріжнилася дуже від березня 1928 р. Вислід для нас: УНДО — 17 послів і 3 сенаторів і УСРП — 3 послів і 1 сенатора — разом 20 послів і 4 сенаторів, хоч обі ці партії були тепер зблоковані. Інші українські листи не здобули ніяких мандатів. З листи ББ вийшло в Галичині двох москвофільських послів і з Укр. Волинського Обєднання 6 послів і 2 сенаторів, що ввійшли в склад ББ.

Четверта каденція (1930—1935) дала абсолютну перевагу Безпартійному Бльокові співпраці з урядом у соймі і сенаті. Ціла опозиція на парляментарному терені була без всякого впливу і значіння, як фактично і сам польський парляментаризм. Загострено реґулямін нарад і українське представництво не було навіть у спромозі зголосити самостійно внесок або інтерпеляцію. Його роля зійшла більше до ролі обсерватора. З нагоди дискусії над буджетом рік-річно у промові голови УПР згадувалося про ріжні наші справи, не відкликуючи правно-державної заяви з березня і травня 1928 р. Зрештою Польща вступила у фазу декретування законів і в дійсности про все рішав уряд, а парляментарний устрій став декорацією.

У цій періоді зайшли зміни і на нашій політичній арені. Розвязано оба Сельроби, зліквідувалася сама УПП, а на це повстала нечисленна Укр. Селянська Партія з неозначеним політичним обличчам та гомінкий Фронт Національної Єдности з фашистівською закраскою. Не заперестало своєї давнішої акції націоналістично-терористичне підпілля, кермоване зза кордону, що ще осінню 1930 своїми виступами спричинило т. зв. пацифікацію Східної Галичини. Поляки посилили свої спроби політичного розкладу нашого громадянства — назагал безуспішно. Як дуже відрадне явище треба відмітити цілковитий занепад у нас — зокрема серед частини нашої інтелігенції — радянофільських симпатій і загальне протибольшевицьке наставлення. Не менше відрадним фактом є спроби для скликання Всеукр. Національного Конгресу для обєднання українських національних сил.

За ввесь цей час вели ми безупинну боротьбу за вдержання наших позицій у Польщі. Не все це вдавалося. Останнім з черги був болючий удар по нашій кооперації. Самоуправні вибори переведено на основі нового самоуправного закону теж під кутом інтересів теперішнього режіму, що і в цій ділянці скріпив своє становище.

На наших очах уводить Польща новий державний устрій, унятий вже новою конституцією з 23. березня 1935 р. Не є він ні большевицьким з диктатурою пролетаріяту чи властиво комуністичної партії з безоглядним державним соціялізмом, не є теж і фашистівським з корпоративною будовою, ні врешті гітлерівським з питомим йому расизмом. Називають його польським устроєм, що обмежуючи дуже значно і економічний лібералізм і політичний демократизм, формально їх не зносить, а передаючи в руки президента держави законодавчу і виконавчу владу і широку виконавчу владу в руки уряду, уводить у життя омніпотенцію держави при задержанні деякої декорації громадянських чинників. Обмежуючи у дечому право громадян з дотеперішньої конституції, — й нова конституція не признає зовсім прав національних територіяльних меншин як окремого правно-державного колективу.

Майбутній склад польських законодатних установ буде майже незалежний від політичних партій, що стратять свою головну функцію і без формального урядового розвязання, як це було в Італії чи у Німеччині, фактично готові сходити з політичного горизонту. У таких відносинах вже найближча українська парляментарна репрезентація і по свому складі і по своїм завданням буде виглядати інакше від дотеперішніх.

Не без значіння для нас є і міжнародні політичні відносини, зокрема становище Польщі і Німеччини до Совітів, бо це не буде без впливу і на розвій наших взаємин до Польщі, можливо вже й у недалекій будучности.

Та найважнішою подією з нашого політичного життя у Польщі в останніх роках є видвигнення справи територіяльної автономії українських земель з нагоди дебат над новою польською конституцією. Вона по правді не нова. Видвигнено її на зїзді Укр. Трудової Партії у Львові в травні 1923 р. і тоді принято більшістю голосів т. зв. автономістичну резолюцію пок. д-ра Вол. Охримовича. Спричинила вона багато галасу у нашому громадянстві і навіть роздвоєння у нутрі партії та її остаточно відкинено і формально на черговому зїзді цієї партії у

квітні 1924 р. По раз другий питання територіяльної автономії виринуло на зїзді УНДО у Львові в березні 1932 р. на основі попереднього рішення його Центрального Комітету в окремому рефераті ред. Вас. Мудрого. І тут викликала вона велику і запальну дискусію і остаточно полишено її невирішеною. За багато ще тяжіло на нашій ментальности політичних ремінісценцій з недавнього минулого і наше громадянство не було ще як слід приготоване думати поза політичним максималізмом ще і практичними реальними політичними катеґоріями.

З черги піднесено її вже не на політичному зїзді — але безпосередньо на парляментарній арені. Зробив це на засіданні конституційної комісії польського сенату дня 13. грудня 1934 р. найстарший сьогодні віком український парляментарист — сенатор д-р Антін Горбачевський заявою в справі внесення до польської конституції відповідних постанов, які признавали б територіяльну автономію для всієї території, заселеної більшістю українського народу в границях Польщі. У цій заяві загально накреслені і розміри тієї автономії, відомі з промови сен. д-ра Горбачевського, друкованої свого часу в цілости у „Ділі". Означення границь цієї територіяльної автономії і її законних розмірів мав подати окремий закон, що мав творити інтеґральну частину польської конституції. Не зважаючи на те, що цей внесок перепав, голова УПР пос. д-р Дмитро Левицький підніс справу територіяльної автономії у своїй промові на пленумі сойму дня 5. лютого 1935 р., подаючи там обширні мотиви, відомі теж читачам „Діла" з друкованого тексту його промови. Симптоматичне, що ні внесок і промова сен. д-ра Горбачевського, ні промова пос. д-ра Левицького, що промовляли на основі уповажнення екзекутиви партії, не викликали ширшого відгомону ні серед українського, ані серед польського громадянства. Видко ясно, що ця справа сьогодні зовсім ще не на часі.

Справа територіяльної автономії для українців у Польщі у хвилевих сучасних відносинах належить теж з огляду на пануючу польську ментальність до дуже мало реального політичного максималізму. Непопулярна вона й у нас. А мимо цього нашим політичним наказом сучасности повинно бути її популяризування й боротьба за її здійснення. У нашій політиці у Польщі літали ми — що ужию порівнання зі „Слова про похід Ігоря" — „сизим орлом у облаках", — на найближчу майбутність треба нам бігати „сірим вовком по землі". І у цьому буде якраз перехід від політичного максималізму до політичного реалізму у найширших його розмірах, які вже і започатковані згаданими вище промовами речників Укр. Парл. Репрезентації у сенаті й соймі.

М. ВОЗНЯК.

Зловісний Великдень
і віковічний його відгомін.

(Літописне оповідання про подію зперед 750 років.)

Новеличкий епізод тисячолітньої борні Української Землі з степовими кочовиками, з яких найдошкульніше дались у знаки нашим прапрадідам печеніги, половці й татари, дав тему до Пісні про похід Ігоря. Чим вона є в українській літературі, бачимо це з слів захоплення нею у проф. Александра Брікнера, що вступ до перекладу Юліяна Тувіма розпочав таким признанням: „Ніодна з середньовікових словянських літератур не може похвалитись таким клейнодом, як українське (ukraińskie) Ігореве Слово з 1186. р.“.

Полишаючи покищо на боці справу датування „Слова о полку Ігоря“, спинюсь над самим походом. Головним його героєм був князь Новгороду Сіверського Ігор, син чернігівського князя Святослава. Він позавидував удатної виправи на половців великому князеві київському Святославові, що, за третім разом укріпившись на великокняжому престолі в 1181. р., вспів уже завдати пару поразок половцям, а останню побіду над ними відніс Святослав київський враз із декількома князями 1. березня 1185. р. Ігор мав за собою уже вдатну виправу на половців із 1183. р. й задумав подібний похід і з тими самими князями, що в 1183. р., на половців під Великдень 1185. р. Одначе історія не повторюється, бодай серед таких самих обставин і з такими самими наслідками вона й не може повторитись.

Київський літопис в Іпатському кодексі переказав нам таке оповідання про другий похід Ігоря на половців: „Ігор Святославич, унук Олегів, вирушив із Новгороду 23. квітня у вівторок, взявши зі собою брата Всеволода з Трубецька, свого братанича Святослава Ольговича з Рильська й свого сина Володимира з Путивля; та й у Ярослава випросив собі поміч Ольстина Олексича, Прохорового внука, з чернігівськими ковуями. Йшли тихо, збираючи своє військо, бо були в них коні дуже тучені. І коли вони наближались до Донця, раз увечері поглянув Ігор на небо й побачив, що сонце стояло як місяць. І сказав він до боярів і товаришів зброї: „Чи бачите, що означає цей знак?“ А вони поглянули, побачили й похилили голови, і сказали вояки: „Княже! цей знак не на добро!“ Ігор промовив: „Браття й товариші зброї! Божої таємниці ніхто не знає; Бог створив знак і ввесь світ, а що нам дасть Бог, чи дав його нам на добро, чи на наше лихо, щойно побачимо“.

По тих словах переправивсь Ігор через Донець і, прийшовши так до Оскола, два дні ждав свого брата Всеволода, що йшов із Курська іншим шляхом. Відти зійшли до Сальниці. Тут приїхали до них і розвідники, вислані на звіди, та сказали: „Ми бачились із військовими людьми; ваші вороги їздять озброєні; отже або їдьте швидше вперед, або вертайте додому, бо не в пору ми вибрались“. А Ігор сказав до братії: „Якщо ми повернемо, не бившись, то сором буде нам гірше смерти; хай уже буде, що Бог дасть“.

По такій постанові їхали через усю ніч, а на другий день, у пятницю, в полудневий час зустріли половецькі полки, які вже приготовились на них, зоставили свій табор за собою, а сами зібрались усі від малого до великого й стояли по тому боці ріки Сюурлія. Наші утворили шість полків: Ігорів полк посередині, направо його брата Всеволода, наліво його братанича Святослава, перед ним син Володимир і інший полк Ярослава, а саме ковуї з Ольстином, а третій полк напередіж стрільці, яких вивели всі князі. Так уставили свої полки. І сказав Ігор до своєї братії: „Братів! цього ми шукали, тож підемо вперед“, і так пішли на них, поклавши на Бога свою надію.

Коли вони наблизились до ріки Сюурлія, з половецьких полків виїхали стрільці й, випустивши на Русь по стрілі, пустилися на втікача, а Русь іще не переправилась через ріку Сюурлій. Пустились навтікача й ті половецькі сили, які стояли подальше від ріки. За ними пігнались Святослав Ольгович, Володимир Ігоревич, Ольстин із ковуями та стрільці, а Ігор і Всеволод ішли помалу й не розпускали свого полку, а передня Русь била половців і брала їх у полон. Половці втекли до табору, а Русь, дійшовши до їх наметів, збагатилась полоном, а інші ніччю приїхали до полків із полоном.

А коли зібрались усі половці, сказав Ігор до братів і до своїх вояків: „Це Бог своєю силою віслав побіду на наших воротів, а нам честь і славу; та ми бачили, які численні половецькі полки, тож чи всі вони тут зібрались? Нинііж ніччю відїдемо, а хто поїде завтра по нас, то чи всі повернуть, та кращі з кінниці пройдуть, а щодо нас самих, як Бог нам дасть“. І сказав Святослав Ольгович до своїх стриїв: „Я далеко гнався за половцями й мої коні не можуть; якщо доведеться мені нині поїхати, то прийдеться мені зостатися в дорозі“ — і Всеволод прийшов йому з поміччю, щоб тут спинитися. І сказав Ігор: „Що ж, братіє, не диво й умерти, будучи освідомленими“. І вони тут спинились.

На розсвіті-ж у суботу почали виступати половецькі полки, як бори; руські князі не знали навіть, кому з них проти котрого поїхати, було бо їх безчисленне множество. І сказав Ігор: „Це видко, ми зібрали на себе всю землю“: Кончака, й Козубурновича, й Токсобича-Колобича, й Етебича, й Тертробича“. І так роздумавши, зсіли з коней, бо хотіли бючись дійти до ріки Донця; говорили бо: „Якщо побіжемо, втечемо сами, а зоставимо чорних людей, то від Бога буде гріх нам, якщо їх видамо; підемо (зведемо боротьбу пішо) й або помремо, або живі будемо на одному місці“.

По таких словах усі зсіли з коней і пішли, бючись. І так за божим допустом зранили Ігоря в руку й обезвладнили його лівицю, і настало велике огірчення в його полку, мали воєводу, а його найперше зранили. І так бились міцно тієї днини до вечора, і багато було ранених і мертвих у руських полках. А коли настала суботня ніч, пішли, бючись.

На світанку в неділю заворушились ковуї в полку й побігли. Ігор був у тому часі на коні, бо був ранений, пігнав до їх полку, бажаючи завернути їх до полків, та побачивши, як дуже віддалився від своїх людей, зняв шолом на те, щоб пізнали князя й вернулись, і пігнав назад до полків; та ніхто не вернувсь, тільки Михалко Юрієвич, пізнавши князя, вернувся. Полки бо не попали в замішання з ковуями, з вийнятком мало кого з простих або когось із боярських во-

ВАСИЛЬ СОФРОНІВ.

Трамваєві дзвони дзвонять...

Як прийде Великдень, всі ми міщухи, головно ті, що маємо дещо спільного з ґазетами — багато пишемо, а потім, з куртуазії до товаришів пера, ще більше мусимо читати — про „великодні дзвони“.

„Великодні дзвони дзвонять...“ — так зачинається майже кожна великодна поезія. А правду кажучи, ми тих дзвонів тут у місті ні не чуємо, ні не відчуваємо. Ми лише уявляємо собі, як вони дзвонили колись і може ще тепер дзвонять у тім селі, де ми провели нашу молодість. А знаю й таких поетів, що пишуть про великодні дзвони, а, поправді, їх ніколи й не чули.

Але хто в нас не скаже:

— Ех, нема то, як Великдень на селі! Та відправа! ті дзвони! — і згадуємо при тім, як над святочною, прозорою як скло тишею села маєстатично, на широко розпростертих крилах пливуть розколихані, радісні дзвони. Сповивають нашу душу спокоєм, а думку кличуть до Бога.

Сільські дзвони... Можна написати про них цілу розвідку, класифікувати їх, ділити. Але всі вони — божі. Чуєте їх рано і знаєте: це на утреню, це на Службу, а це на „вірую“. Чуєте, як грають увечір і розумієте: це на вечірню, а це дрібні підголоски на молебень. А там знову врядигоди задзвонять за помершу душу. То знов почуєте знечев'я дзвіночок десь на дорозі і відразу клякаєте; це пан-отець іде з Божими Дарами. Всі вони відвертають вашу думку від земної суєти. Роблять це мимоходом і ненастирливо. Може й тому їх так любимо.

Зате одно тільки місто і Великдень у ньому асоціюються у моїй душі з воскресними дзвонами. Це Київ. До нині чую ті дзвони зперед сімнацяти літ, ті дзвони, що вже давно перестали грати... У нас міські церкви вже давно зреклись свого монополю на дзвони і дзвіночки. Демон міста — гамас — украв Божі дзвони та дзвіночки і як блазень в будень і на Великдень дзвонить ними, де тільки поступить. Скільки ви їх, настирливих, різких, непривітних не наслухаєтеся тут, у місті, за день! Ненавидите їх. Вони не підносять духа, а стягають його раз-у-раз до приземного життя і його суєти.

На вулиці міста дзвонять трамваї, дзвонять ровери, дзвонять розвізники леду, дзвонять похатники, дзвонять годинники на вежах. Все це нахабним, влізливим дзеленьканням на всі боки смикає за поли вашу увагу. У бюрі дзвінок невпинно відтягає вас від праці до телефону. Алярмові дзвінки при дверах термосять вашими нервами так само, як нервами злодія.

А дома! Вже напамять знаєте ті хатні дзвінки. Різкий, короткий — оплата за ґаз, або електрику, сторож за комірним, або агент від кави. Довгий, настирливий — податок, вексель, рата. Довгий, нетерпеливий — листоноша, або молочарка. Чи врешті можна їх усіх счислити?

Та є ще один хатній дзвінок, неподібний до тих: тихий і несмілий. Дзень — і мовчанка. Такий, як рух долоні, що торкнеться вас і просить вибачення. І цей дзвіночок знаєте.

— Не відчиню. Це знову жебрак. Напосілися, направду! — кажете до себе. Але тихий, несміливий дзвіночок, що вже давно продзвенів, не дає вам спокою. Аж доки не встанете, хочби в зпросоння солодкої пообідньої дрімоти і не подивитеся крізь вічко у дверях у ту трагічну глибінь очей, що стоять там за вашими дверми і мовчки просять. Тоді думаєте: чи не одинокий дзвінок від Бога.

— — — — — — — — — — — —

Коли пишемо щороку про „великодні дзвони“, вибачте нам, сільські читачі. Ми не маємо їх і тому тужимо за вашими сільськими. Але для себе, тут у місті, ми мріємо про одно: про велику, радісну, великодню — тишу.

яків, але добре всі бились, ідучи пішки, а посеред них Всеволод показав немалу хоробрість.

І коли зближувавсь Ігор до своїх полків, переїхали йому поперек дорогу й тут полонили його у віддаленні вистрілу від його полку. Полонений же Ігор бачив свого брата Всеволода, як він міцно бореться, і прохав смерти для своєї душі, щоб не бачити загибелі свого брата. А Всеволод так бився, що й зброї недостало в його руках. І бились вони, ідучи довкруги озера. І так у день святого Воскресення навів на них Господь свій гнів; замість радости навів на них плач і горе замість веселости на ріці Каялі.

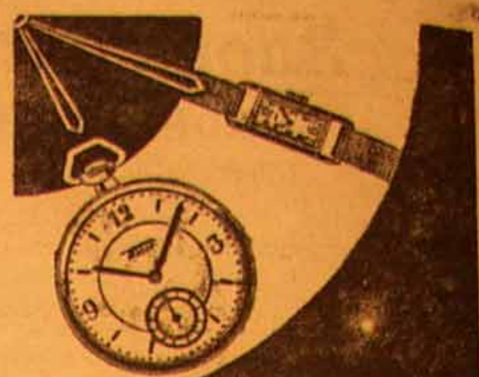
І говорив Ігор: „Згадав я свої гріхи перед моїм Господом Богом, що довершив я багато убивств і кровопролиття в християнській землі, бо не пощадив я християн, але взяв штурмом город Глібів біля Переяслава; тоді бо немало лиха набрались невинні християни, бо батьки розлучались із своїми дітьми, брат із братом, приятель із своїм приятелем, жінки з своїми чоловіками, доньки з своїми матірями, приятелька з своєю приятелькою; усе було затривожене полоном і жалощами, живі завидували мертвим, а мертві раділи, що вони як святі мученики відійшли від цього життя після огненної спроби, старих усмертлювали, а молоді приймали люті й немилосердні рани, чоловіків убивали й розсікали, а жінок безчестили. І всього того довершив я. — сказав Ігор, — я негідний лишатись при житті; і ось нині бачу кару від мого Господа Бога. Де нині мій улюблений брат? де нині син мого брата? де мій власний син? де бояри, дорадники, де хоробрі лицарі, де лави вояків? де коні й многоцінна зброя? Чи не позбавлений я цього всього й чи не віддав мене Бог звязаного в руки цим беззаконникам? Так відплатив мені Господь за мое беззаконня і за мою злобу, і звалились сьогодні мої гріхи на мою голову. Правдивий Господь і дуже справедливі його присуди; нема для мене місця між живими; сьогодні бачу, що інші прийняли мученицькі вінки, чому я один винуватий не потерпів за них усіх? Та Владико Господи Боже мій! не відтруть мене до кінця, але як твоя воля, Господи, так зішли й ласку на нас, твоїх рабів".

Скінчилась тоді й битва, розведено полонених і кожний пішов до свого намету. Ігоря ж полонили тарголи, а саме чоловік на імення Чилбук, його брата Всеволода полонив Роман Кзич, Святослава Ольговича Єлдечюк Бурчевич, а Володимира Копті Улашевич. Тодіж на побойовищі Кончак заручив за свата Ігоря, бо він був ранений. З такої маси людей мало хто вирятувавсь, ніяким способом не можна було навіть бігунам утекти, бо немов міцними стінами оточили їх половецькі полки. Русь пустила чутку, що втекло 15 вояків, ковуїв іще менше, а решта потопилась у морі".

Очевидно, половці використали свою побіду: два їх хани Кончак і Кза палили та зрівнювали з землею городи й села Української Землі. Коли Кза пустошив Посемя, Кончак руйнував Посулля, потім пішов під Переяслав і зайняв Римів. Наруйнувавшись до схочу Української Землі, вернули половці з великим полоном до своїх наметів.

У неволі зоставсь Ігор до весни найближчого року. Його син Володимир вернув на Україну щойно 1187 р. разом із донькою хана Кончака. Тоді й справив батько синові весілля.

Таким робом підходимо до часу, коли могло повстати „Слово о полку Ігоря". Хто датує його 1186 р., приймає, що воно написане з приводу повороту Ігоря на рідну землю. Одначе такому поглядові можна протиставити слова закінчення пісні про похід Ігоря із згадкою про те, що „країни раді, городи веселі, та з славою для молодих князів, між ними й для Володимира. Ця згадка й ця слава вказували б, що „Слово" повстало в 1187 р., в усякому разі перед тим, заки до автора дійшла вістка про смерть галицького князя Ярослава Осмомисла, який помер 1. жовтня 1187 р., а якого апострофує автор „Слова" як живого.

ПОС. Д-Р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Майбутня Українська Парляментарна Репрезентація.

Українська Парляментарна Репрезентація є в польському соймі вже від 1922 р. В тому році Галичина не взяла участи в виборах. Північно-західні землі добули тоді в виборах повну перемогу, бо отримали усі мандати, які нам належалися на основі виборчої ординації. Вони мали своє незалежне представництво, а в Галичині, мимо нашої волі, вибрано тоді пять хрунів. У дуже короткому часі ми переконалися, яку велику помилку ми зробили, здержуючись тоді від участи у виборах. Парляментарна Репрезентація північно-західних земель, політично ще не зовсім вироблена, розсварилась між собою, багато послів і сенаторів перейшло з національного в інтернаціональний табор і тому ні в польському соймі, ні в краю та Парляментарна Репрезентація не відіграла належної ролі. З другого боку пять галицьких послів-хрунів не тільки, що компромітували українське імя в краю ,але деякі їх виступи, головно виступ Ількова як „вибраного репрезентанта українського народу" в 1923 р. перед рішенням Ради Амбасадорів у Парижі, мали для нас дуже шкідливі наслідки.

У 1928 р. ми вже взяли участь у виборах. В нашій передвиборчій агітації ми були дуже обережні. Словом і друком ми заявляли нашим виборцям, що ми не сподіємося ніяких реальних успіхів на арені польського сойму, а йдемо до виборів тому, щоби заманіфестувати український характер наших земель та щоби в соймі мати вільну трибуну для висування наших національних постулятів для краю і для світа. Мимо виборчої ординації й мимо сильного натиску адміністрації, ми тоді вибори виграли. Слабшими показались тоді північно-західні землі, а політичні умовини в Польщі так змінилися, що вже підчас передвчасних третіх соймових виборів у 1930 р. Галичина мала хоч і дуже зменшену, але свою незалежну Українську Парляментарну Репрезентацію, а північно-західні землі тільки Ількових — себто Певного й товаришів.

Чи і в якій мірі Українська Парляментарна Репрезентація сповнила за тих 7 літ своє дуже важке й відповідальне завдання, — це оцінить історія. На всякий випадок можна ствердити, що вона не сплямила українського імени та що її виступи як на терені сойму так і в краю і в освідомлюванні світа про наше положення і наші змагання мають і матимуть своє і то не мале значіння. Український Клюб має пошану й у польському соймі, бо це одинокий більший Клюб, який за цілих 7 літ мимо сильного напору з гори та мимо нищення партійно-політичних організаційних форм, ні разу не заломився у своїй організації. Ні один його посол не зрадив партійної організації, не перейшов до іншого Клюбу, ні не став „диким". Навіть б. посол В. Кохан, коли розійшовся з нашою партією, зложив посольський мандат і не нарушив клюбової організації.

Але не зважаючи на те, ні наша Українська Парляментарна Репрезентація, ні окремі посли не тішилися серед деякої частини нашого народу тією повагою, якою тішилися перед війною і тішаться ще й сьогодні виборні представники в інших демократичних народів — у Франції, Англії, Америці й інших. Причиною цього є занепад демократії в сумежних з нами й тому найбільше нам знаних державах, де знищено й оплюгавлено засади народоправства, скасовано вільну волю народу й його виборного представництва та поставлено омніпотенцію держави і її репрезентанта-диктатора як головну підвалину, біля якої мають скупчуватися всі інтереси нації. Таку саму тактику обезцінювання народнього представництва повела й польська політика після травневого перевороту в 1926 р. І хоч наші посли найменше заслуговували на обезцінювання у свого народу, то всеж та кампанія відбилась також на опінії Української Парляментарної Репрезентації. Це вже така українська слабість, що „найпевніші" відомости черпається з чужої преси. Тому поневолі за польською пресою защіплювалось і в нас згірдливе відношення до Української Парляментарної Репрезентації. Вкінці це виродилося в нас у таку аномалію, що наприклад до надходячих нових виборів у нас немає зацікавлення, так немов би це для нас справді було без значіння. А діється це знов таки під впливом зручної польської пропаганди в напрямі обезцінення парляментарного представництва.

Є в тому дві преважні справи, а саме мається враження: 1) що будьтоби полякам, чи самому урядові не залежить на соймі, 2) що Українська Парляментарна Репрезентація для нас не має ніякого значіння.

Щойно недавно скінчилась баталія за польську конституцію. Немає сумніву, що писана конституція має для держави й для державного народу своє значіння. Менше значіння при нинішньому фактичному стані має писана конституція для народу, який живе у державі. Для нас — українців ні стара конституція не була за широка, ні нова не буде за вузька. Ні стара конституція не давала нам можливости здобуття наших національних прав у межах польської держави, ні нова не відбере нам тих можливостей, коли настане слушний час. Здійснення наших змагань не залежить від писаних краєвих чи міжнародніх актів, а від обставин і фактичної нашої сили та від міжнародньої конюнктури у відповідний мент. І тому завжди обовязувала й обовязує кожний нарід власна неписана конституція, яку кожночасно у практичному житті творять люди, покликані до проводу, або люди, що здобули собі провідне становище. І саме тому треба приписати безсумнівний факт, про який пише польська преса, що напр. марш. Пілсудський менше цікавився проєктом нової конституції, а натомісць дуже зацікавився виборчою ординацією до сойму й сенату. Яку вагу прикладає польський уряд до виборчої ординації, а тимсамим і до складу майбутнього сойму й сенату, свідчить і те, що коли вирішення постанов конституції уряд полишив громадському чинникові, себто проурядовому бльокові ББ, то вирішення засад виборчої ординації взяв у свої власні руки і тому головного автора і конституції і виборчої ординації Валеріяна Славека іменували тепер премієром міністрів.

Так само нема найменшого сумніву, що й будучий склад Української Парляментарної Репрезентації у польських законодатних тілах матиме для нас незвичайно важне значіння як з уваги на світ так і з уваги на край.. Світ нас ще мало знає. Для нього мало знані і наші люди й наші фактичні сили. Для світу представником народу є той, кого нарід вибрав на свого представника і тільки той повинен говорити від свого народу. Нам відомі вже спроби, щоби пхнути „певняків" як представників українського народу на Конгрес Національних Меншин. Відома нам заборона заснувати в Польщі Українське Товариство Прихильників Союзу Народів, бо таке товариство вже існує, заложене Певним. Немає сумніву, що український нарід у світі буде репрезентувати його будуча Українська Парляментарна Репрезентація, так як досі мимо всіх ворожих нам зусиль репрезентувала його теперішня Репрезентація. Живемо в часах дуже непевних і складних. Міжнародня політика бере тепер значну перевагу над краєвими політиками. Про значіння й могутність навіть великих народів не рішає вже виключно власна сила, а й опінія та інтереси світової політики. Вже лише того вистарчить, щоби наша нація доложила всіх своїх зусиль, щоби

вибрати собі представництво, яке буде репрезентувати його власну, а не чужу волю й інтереси.

Так само велике значіння матиме склад майбутньої Української Парляментарної Репрезентації для справи нашого положення в межах польської держави. Всім нам відомі головні напрямні теперішньої політики польських державних чинників. Вони в імя повної тотальности держави прямують до удержавлення цілого політичного, культурного й господарського життя. Це прямування загрожує нівеляцією усіх дотеперішніх зовнішніх форм наших зорганізованих національних установ. Звичайно — це змагання до нівеляції не вбє нашого внутрішнього життя і його духа; жива нація вишукає собі в потребі інші форми, конечні для свого життя і поступу. Та всеж таки знищення дотеперішніх форм мусить на довший час припинити правильний розвиток життя нації. В нинішніх часах у всіх народів світу підпадають змінам у першу чергу політично-устроєві форми даної держави чи нації. А щойно за ними йдуть зміни культурних і господарських форм і від зміни перших залежні всі інші форми національного життя. Тому можна бути певним, що від якости Української Парляментарної Репрезентації будуть залежати в поважній мірі й дальші форми нашого культурного, суспільного й господарського життя.

Досі ще не знаємо засад нової виборчої ординації. Певним здається, що число послів буде значно зменшене і що вплив на устійнення кандидатів матимуть не виключно виборці, а якісь організації, що будуть під сильним впливом державної адміністрації. Не в наших силах буде змінити напрямні виборчої ординації і не в наших силах буде фактично вибрати Українську Парляментарну Репрезентацію, залежну виключно від волі нашого народу. Та в наших можливостях і виключно від сили нашої зорганізованости залежить виказати волю, яку ми хотіли би мати Українську Парляментарну Репрезентацію. Не йде про кількість, але про якість. У 1930 р. серед найтяжчих умовин ми зуміли вибрати хоч нечисельну, але нашу власну Парляментарну Репрезентацію. У 1935 р. ми мусимо доказати, що зробимо все, щоби вибрати наших послів, які будуть висловниками нашої збірної волі. Тому до тих виборів після нової — правдоподібно дуже тяжкої для нас виборчої ординації — ми мусимо стати у весь ріст сконсолідовані й зорганізовані.

Справа велика. Йде про виказання нашої організованости і сили. Тут мусять замовкнути всі гурткові чи особисті анімозії. До спроби сил мусить стати ціла нація. Кожний, хто виломлюється зпід національної дисципліни, мусить бути викинений поза межі національної суспільности. Нашою девізою мусить бути: члени Української Парляментарної Репрезентації вийдуть з волі народу й його проводу та будуть представниками його волі і змагань, а не знаряддям чужої волі й інтересів.

СТ. ЧАРНЕЦЬКИЙ.

ВЕЧІРНЯ.

Кудиж ти стежко, пуста й далека
ведеш мене?
У море жита, що його вітер
пестить і гне,
Де поле вбрала срібним серпанком
мряка густа,
Де при дорозі на вербу сперся
кістяк хреста,
Що мов заслухався, як колоссям
лан шелестить,
В поле вдивився і слізним оком
благословить...
До Тебе, Христе, поміж вербами
мій жаль несу,
Тобі одному в житті клонився,
кохав Красу;
Красі життя здвигав я престоли,
хвалу співав,
В огонь жертвений пахучі кедри
карпатські клав.
І коли міг лиш — ішов я в сонце,
в гори, на шпиль
І не боявся в моїй дорозі
противних хвиль,
Ніс в собі пісню дику, шумливу
як Черемош — —
Молоду пісню вбрану вінками
кривавих рож...
Нині знемігся я вже у мандрівці
серед слоти;
Бо несу в серці довге кохання,
сумне — як Ти!

І. ФЕДОРОВИЧ-МАЛИЦЬКА.

МИСТЕЦТВО І ПУБЛИКА.

Три роки тому, у статті „Мистецька критика і загал" висловила я бажання, щоби появлялись частіше фейлетони на мистецькі теми у щоденній пресі та щоби відповідні чинники уладжували у Львові і на провінції відчити з історії мистецтва, найкраще зі світлинами на екрані.

Це останнє бажання здійснилось. Від осени мин. року уладжує такі відчити Т-во Прихильників Мистецтва спільно з АНУМ майже що тижня. Це поважний крок вперед. Відчити ті розбуджують і піддержують зацікавлення публики мистецтвом. Треба бути вдячним за них провідним мистецьким колам. Але щоби дійсно поширити любов до мистецтва, треба давати такі відчити також на провінції.

Дещо гірше зі статтями на мистецькі теми у щоденній пресі. За винятком немов примусових, здебільша сухих, дуже „офіціяльних" рецензій з нагоди мистецьких вистав і коротких, інформативних заміток, мусимо ствердити цілковиту відсутність якихнебудь поважніших статтей на мистецькі теми. А саме щоденна преса найбільше читана, найбільше розходиться між публикою!

Польський щоденник „Час" поміщує двічі на місяць статтю на актуальну мистецьку тему. Статтю передуману, неповерховну, що спонукує читача задуматись над порушеною проблемою. Чому наша щоденна преса не здає собі справи з пекучої потреби таких статтей? В нас такі статті куди потрібніші, ніж в наших сусідів, де відсоток ознайомлених з проблемами мистецтва одиниць без порівнання більший ніж у нас.

Гарні слова про національне мистецтво нічого не здадуться, як довго наша суспільність не дає мистцям матеріяльної змоги працювати в рідному краю. Суспільність тільки тоді матиме зрозуміння для високої ваги мистецьких надбань, коли відповідні чинники подбають про належну освіту загалу у тому напрямі та про наладження якнайтіснішого контакту між мистецтвом і публикою.

В тій цілі треба конечно частіших статтей на тему різних мистецьких проблем. Маю на думці не повчальні фейлетони, які булиб менше-більше повторенням згаданих відчитів, а вислів свобідної, вільної думки або й виміну думок одиниць, зацікавлених мистецтвом, або артистів і фахівців-критиків, або звичайних любителів мистецтва. Ціль таких статтей — зближувати проблеми мистецькі до світа думок та почувань пересічного читача. Нехай не здається йому, що мистецтво — це щось далеке від нього, щось незрозуміле і тому непотрібне йому.

Щоби доконати те велике діло, не вільно авторам статтей ще більш поглибляти прірву, яка й без того істнує (не тільки в нас, але також у культурних народів заходу) між сучасним мистецтвом і публикою. Чужинні критики европейської слави осуджують нині одноголосно хибне становище мистецтва, яке свідомо відвертається від свого природнього окруження і кепкує з деяких оправданих вимог публики, а водночас вимагає, щоби та публика захоплювалася ним і підтримувала його.

Істнує ряд важливих питань, на які треба відповісти публиці, якщо бажаємо, щоб вона ставилась поважно до мистецтва і до мистців. Багато осіб ще нині дивиться на мистецтво як на забавку нездібних або неохочих до практичного життя одиниць; інші — дещо вражливіші на естетичні цінности — признають, що мистецтво приємне, гарне, але... це люксус, покищо не призначений для нас. Дехто навіть розуміє глибшу вагу мистецтва, але твердить, що це щойно надбудова всього життя народу, а нас не на часі, що покищо боремось за матеріяльне істнування.

Мистецтво не є тільки надбудовою у житті народів. Воно один із важливіших виявів живучости національної психіки. Вияв тим важливіший, коли несприятливі обставини унеможливлюють нормальне життя і нормальне виявлення національної енергії. Вияв, такий важний для нас усіх.

Література і мистецтво недержавного народу, це крик спутаної душі, а не — люксус, надбудова...

У нас зацікавлення мистецтвом зросло останніми роками покищо настільки, що пересічний інтелігент відвідує нині охоче мистецьку виставу. Не кожний відвідує її з чисто мистецького зацікавлення, але відвідує її. Та як мало осіб купує мистецькі твори!

Знаємо, наш інтелігентний загал живе нині у виїмково трудних, часто безнадійних матеріяльних обставинах. Не стає йому на необхідні матеріяльні потреби — не стає, очевидно, на щонебудь понад це. Але існує доволі поважне число одиниць, що мають змогу час до часу набути працю котрогось мистця. Коли також вони не купують образів ані інших праць артистів, не поможе нарікати на них. Видно, ще не пробудився в них душевний потяг до шляхотної насолоди, яку в силі дати мистецтво. Ще не встигли вони зазнати щастя, яке дає присутність гарного малюнку у власній домівці, де можна до вподоби ним намилуватись.

Не поможе нарікати на таких людей. Поможе терпелива, послідовна праця над їх мистецьким вихованням, над тим, щоб у них розбудити вражливість на естетичні переживання. Цеж не повинно бути надто трудно. Українці з уродження здебільша дуже вражливі на красу. Але треба нам дійсно іти назустріч їх голодові краси. Треба збудити в них пристрасть до мистецтва, а не нудити та баламутити блідими, ще й сумнівними теоріями.

Метода, пристосована деякими критиками та мистцями, щоби побуджувати мистецьку вражливість нашої публики, видається мені у дечому недоцільна.

У першій мірі маю на думці змагання впоїти у публику погляд, немов без подрібного зрозуміння техніки даної галузі мистецтва неможливо розуміти мистецький твір.

Цей погляд хибний (не тут місце над тим ширше розводитись) здатний хіба на те, щоб відстрашити ширший загал від мистецтва і відібрати йому те мінімум вдоволення, яке дають нині пересічному інтелігентові відвідини мистецької вистави.

Не тільки в нас, але також у культурних краях західної Европи, пересічний (або і не пересічний, навіть замітний у своїй професії, наскільки він виїмково не займається ближче мистецтвом) інтелігент і пересічний любитель мистецтва не втаємничений у техніку мистецьких творів.

Знайомість технічних трудноців мистецтва необхідна тільки критикові, який має оцінити твір і працю артиста. Любитель мистецтва не йде на мистецьку виставу на те, щоб експонати оцінити, тільки, щоб ними насолоджуватись. Йому потрібна тільки деяка підготова, яка дає йому підставові мистецькі поняття. Понадто — найважніше, щоб навчився дивитись власними очима і щоб, дивлячись на справжній твір мистецтва, відчував справжню насолоду.

Дивитись власними очима — це споконвіку амбіція і тайна справжньої естетичної насолоди людини, що думає.

Відібрати нашому інтелігентн. загалові віру у спромогу дивитись власними очима, все одно замкнути перед ним ворота та унеможливити вступ у країну естетичних переживань. Не відбираймо йому довіря до самого себе, до власного здорового розуму, до власного інстинкту краси!

Коли відкриваємо щось самі, дана річ промовляє безпосередньо до нашої вражливости, навязується дійсний контакт між нами і нею, відчуваємо її глибінь і тільки тоді дане враження стає — переживанням.

Змеханізоване знання — найбільший ворог естетичних переживань. Краще самому відкрити і відчувати красу найскромнішого малюнку, ніж знати на память прізвища та твори всіх славних малярів без глибшого відчування їх особливих прикмет. Горе тим, що приступають до мистецького твору, бажаючи оцінити його на підставі того, що чули або читали про мистецькі проблеми, а не стараються неупереджено вичути його суттєве значіння та зміст. Бо кожний твір мистецтва, гідний тої назви, має значіння і зміст — навіть коли він абстрактний. Публика правильно відчуває і поступає, коли питає за зрозумілим „змістом" мистецького твору і відвертається зneохочено, коли такого не знаходить. Але треба навчити публику — це належить до згаданих мистецьких підстав — що зміст та значіння малюнку не виступає головно в оповіднім змісті (сюжеті). Зміст і значіння малюнку виступає у підході до сюжету; у формі, у доборі барв, у тому, як мистець зображує даний предмет. Маляр саме тому малює, аби виразити щось таке, чого не можна виразити інакше, як тільки мовою форми та барв. Томуто зміст і форма у творі пластичного мистецтва одно неподільне, нерозривне.

У відношенні глядача до твору мистецтва заходить очевидно ріжниця вдачі, смаку, вражливости ріжних одиниць. Немудро вмовляти в людину, що даний твір повинен подобатись їй, коли, дивлячись на нього, ця людина не зазнає жадних естетичних почувань. Навіть коли даний твір є високо вартний, він не мусить подобатись кожному і той, кому він не подобається, не конечно естетично тупий ані — як то люблять виражатись — естетичний анальфабет. Видно, даний твір не відповідає його психічній структурі. (Приклад: суперечні осуди добрих малярів, коли один говорить про твори другого). Погляд, що кожний під оглядом мистецьким добрий твір мусить подобатись естетично вражливій людині, витворює тільки мистецький снобізм.

Завдання провідників нашого мистецького життя не тільки у тому, щоб обдарувати публику готовим знанням, а радше виховувати її на те, щоб уміти дивитись на твори мистецтва власними очима.

Не треба також, щоб публика ставилась до мистців із легковаженням і недовірям ані мистці до публики з огірченням і зле замаскованою погордою.

Коли праці котрогось маляря не подобаються публиці — не завсіди винна публика, ані не завсіди — маляр. Як усюди, треба також тут доброї волі, щоб взаїмно порозумітися.

Публика повинна шанувати мистця, який студіював довгі роки, заки опанував техніку свого ремесла та який рішився стати артистом, даючи тим незаперечний доказ ідейности.

Артисти нехай не забувають, що публика жадає і має право жадати від них заспокоєння духового голоду. Не вільно кидати її як духову поживу сурогатів чужинних вартостей, замісць творити щось власне. Передовсім треба відкинути шкідливий гін за чимось щораз „новим". Змагаючи до ліпшого, великі мистці нераз находили щось нового. Ніодин із них не шукав нового „задля нового", а тільки тому, щоб удосконалити своє ремесло, аби чимраз краще передавати свою внутрішню візію та мистецькі інтенції.

Не всі добрі малярі покликані до того, щоби бути новотарами. У нас завелася мода хвалити мистця не тоді, коли дає добрий твір, а передовсім тоді, коли дає щось „нового" (нібито! бо досі „нове" в нас є тільки наслідуванням чужого), навіть коли це „нове" противиться підставовим поняттям мистецтва. Гін за щораз новим є поганим виявом інтелектуальної зарозумілости, а властиво — інтелектуального снобізму.

Знаменитий париський критик Вальдемар Жорж гостро осуджує сучасних малярів, недолею яких є „перманентна революція". Бо перманентна революція відзначається бунтом задля бунту, а не задля осягнення ясно поставленої цілі. Експериментувати вільно мистцям, наскільки вони це роблять щиро. Та експерименти часто невдатні. Ними не можна годувати публики, що її щойно треба зеднати для мистецтва. Зрештою творити щось суто своє, означує завсіди у деякій мірі щось нове. Наслідувати чуже — ні нове, ні своє.

Майже всі наші молодші артисти нині ознайомлені з малярськими здобутками Заходу. Требаж творити синтезу відповідних для нас технічних засобів із власною духовістю: тоді напевно зродиться в нашому ширшому загалі приспана любов до мистецтва і готовість матеріяльно піддержати наших мистців. Але треба в одних і других — у мистців так само як у публики — упертого зусилля, щоб дивитись власними очима та упертої віри в божу іскру у власній душі.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

На морську рибу.

— Мушу зїсти „фрутті ді маре", поки я ще в Італії! — твердо сказав молодий, чорнявий мистець.

Його невідклична постанова зробила те, що ми того самого дня ввечір пішли на морську рибу. А щоб зазнати повного смаку нашої виправи, то вибралися ми в дільницю, де найкраще приправляють цю лакоминку.

Ще захід горів, як смолоскип, селединовою загравою, а небо встелялося темною, цяткованою золотом, синявою, ми в чвірку входили в гето, від Тибру, за божницею праворуч. Трішки в долину і зараз горбок Ченчі, де стяли, кажуть, славну Беатріче Ченчі. У вечірньому світлі лямп грізно зноситься стара покинена церква Баня, мов зі старости літ, широко розпялася.

— Чогож ти шукаєш? — питаю приятеля.

— Самуеля!

— Самуеля? Чи треба їхати аж до Риму, щоб шукати Самуеля?

— О, Самуель своїми філетами баккаля, своїми „карчіоффі алля Джіндія" славний на ввесь Рим!

— Як так — веди! — і мистець, і жінка приятеля і я згідно притакнули.

Праворуч вистає з маси малих камяниць барокова — не то святиня, не то каплична. Стовпи рівно ділять вечірній сумерк. За капличкою глибоким отвором, який злегка підноситься вгору, показуються старі не то сіні, не то тунель. Дві молоді дівчини несуть у пляшках воду. Обі — чорні, чорні кучері розкуйовдані, якими вітерець, як віттям пальми грає.

Невеликий майдан увесь народом заллятий. Бігають, ходять, руками вимахують: крик такий, що про Рим забуваєте. В повітрі несеться запах смаженої на оливі цибулі. Під ногами дрібне сміття, як шматки паперу, яким вітер гонить, усякі відпадки овочів. І ці кучері чорні, і цей крик, і цей запах, і це сміття, і ці сірі мури довкола майдану — якісь вам особливо рідні: ви наче на Жовківськім у Львові. Жиди й тут, де забули свою мову, де похожі часто зверхнім виглядом на італійців, де антисемітизму не відчувається як на Сході — і тут вони вміють у свому ґето зберегти свою окремішність. Завсіди треба про них сказати: гідні наслідування.

Та ходімо до Самуеля.

Перед нами ясно освітлений трахтир. Над дверима ясно освічена вивіска, якої червоний колір перемагає, з написом: Самуель.

— Ось і наш Шмуль! — хтось із нас сказав.

Увіходимо в середину. Гамір і тут змішаний з припахами штокфішу — баккаля по італійськи — та смаженої оливи. Розставлені й застелені скатертями столики, яких тут вісім, усі зайняті. Нам роблять місце. Розгощуємося. Підходить чорний, худощавий, з добрим носом „римським", швидкоговіркий кельнер. Бачите, що він теж земляк вам. Замовили ми: рибка, юшка, філе баккаля і смажені, ну, розуміється, що на оливі, карчіофі, або з французька „артішоки". Вино, щоб наш столик золотом обвіяло, він без замовлення приніс.

Розглядаємося. Трахтир! Дещо прикурені димом стіни, недалеко над головою стеля. Під ногами, правда, піл із „цементованого" мармуру. Там стоїть мармуровий жолоб, у якому булькотить безнастанно вода — там риба переховується. Тут велика, мов шафа, з якої виставлють чотири чи пять чопів, із яких жбухає вино —'то рубіном, то золотом усяких запахів і смаків. Довкола нас сидять гості. Це переважно жиди: тут дуже добре їх можна розпізнати. Ми вдоволені, що й тут у Римі є можливість зблизитися до чогось рідного, що нагадує нам батьківщину.

Зацікавлений, встаю і входжу до другої кімнати. Тут усі столики зайняті. Посередині злучено кілька столиків разом і довкола цього великого стола сидить велике товариство: бенкет. Блиски живих чорних очей ломляться в блисках вина. Легко накарміновані уста туляться до берегів чарок. За перегородою, яку видко, кухня. Груба, старша кухарка Джюлія безнастанно приготовляє, подає кельнерові порції рибних лакоминок.

— Подобається тобі тут? — питає приятель.

— Дуже! — відповідаю і сідаю на моє місце.

Ще хвилина — і перед нами поставили рибну юшку. Мистець, як побачив повну тарілку, почервонів, зніяковівши. Я подивився на нього: перед очима мені стали його образи „Дама з котом", його всі портрети, з яких, через Візантію, віє змістовним, соняшним раннім ренесансом — а тут: через усю тарілку вигідно розложилася рожевого коліру морська риба каплун, біля неї вусата сепія, а довкола них у малих скойках ще менші звірятка, щось як устриці. Усе те плаває в червонавій від помідорового сосу юшці. Уся ця морська менажерія вповита легкою парою. Можна й зніяковіти!

З нечуваним смаком ми ті „фрутті ді маре", ті баккаля, ті карчіофі — змішали.

Довкола кипів гамір. Груба й мила господиня задоволеними очима водила по гостях. Кухарка Джіюлія дзвенкотіла тарілками. Біля дверей стали й авта заїзджати: Самуель, значить, добра фірма!

Ми вийшли надвір. Світло місяця змагалося зі світлом лямп. Мистець приглядався маленьким скойкам, які він взяв зі собою, і приговорював:

— Ви лиш гляньте, яке це чудове! До дому повезу, їй-Богу!...

Рим. 13. IV. 1935

ВОЛОДИМИР ЦЕЛЕВИЧ.

Політика й господарство.

ГОСПОДАРСЬКИЙ ЛІБЕРАЛІЗМ.

Ліберальні економісти визнають своїм найвищим „вірую“ засаду повної свободи в господарському житті, яку формулують у популярному свого часу кличі „laisser faire“ (Це значить у дослівному перекладі „нехай собі роблять, нехай собі йдуть“). Вони твердять, що приватний інтерес одиниці є все в згоді з інтересом загалу і що одиниця, змагаючи у своїй господарській діяльности до якнайвищого зиску, вже тим самим працює у користь загалу. Коли людина скупчує в своїх руках багатство, здійснює природний лад і тим самим працює для людства. Таке становище ліберальних економістів дає розрішення для найбільше шкурного господарського егоїзму одиниць. На перший плян життєвих цілей висувається гріш і починається в XIX ст. дикий танець найнижчих пристрастей довкруги золотого тельця. Дійшло до того, що нпр. вартість людини в Америці оцінюється на підставі кількости гроша, яку вона має. А Toynbee стверджує, влучно: „Ліберальна економія підходить до людей не як до членів родин, товариств і націй, але як до відокремлених одиниць, звязаних лише грошевим інтересом.“

Ліберальні економісти висувають у наслідку зясованих вище поглядів домагання, що політика мусить стояти осторонь від господарських справ, що державна влада не сміє вмішуватися у господарську діяльність поодиноких громадян. На їх думку держава й політика має лише завдання берегти суспільний лад і забезпечувати вільну конкуренцію і вільну торговлю, які є найкращим регулятором суспільного господарства. Господарський лібералізм накоїв у практичному пристосуванні багато лиха. Він поділив суспільства й нації на два ворожі собі табори: на тих, що мають гроші й тих, що їх не мають, на буржуазію і пролетаріят, і викликав гостру соціяльну боротьбу. Щобільше — він анархізує господарські відносини, обезцінюючи моральні, релігійні та взагалі духові вартости людини й у головній мірі довів до тої духової кризи, яку переживає світ.

ІДЕЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА.

Ідеї господарського лібералізму тепер банкротують. Зі світовою війною кінчиться ліберальна доба нових віків, яка почалася ренесансом, і географічними відкриттями й розпочинається нова доба. Сьогодні переживаємо гостру реакцію проти індивідуалізму й лібералізму. На наших очах відбувається переоцінка всіх вартостей. Сьогодні одиниця щораз більше перестає відчувати як мікрокосмос у протиставленні до решти світу, а одиниці формують своє відношення до життя через призму чи то групи (соціялізм, комунізм), чи то нації (націоналізм). При тій переоцінці вартостей інтереси й життя одиниці перестають мати найвищу вартість. Вони підчиняються інтересам нації. У ділянці господарській здобуває право громадянства ідея національного господарства з головним кличем автаркії (самовистарчальности). До автаркії змагають державні й недержавні нації, а інтересам національного господарства підчинюється по волі або по неволі інтереси індивідуальних господарств і господарські інтереси поодиноких суспільних верств.

Згідно з тим новітня держава внутрі перебирає контролю над цілим господарським життям своїх горожан і вона впливає в рішаючий спосіб на це життя. Вона впливає і на взаємовідносини між фабрикантами й робітниками, вирішуючи спори між ними, вона намічує плян розбудови занедбаних або неіснуючих ділянок господарського життя і безпосередньо або посередньо переводить його в життя. На зовні змагає держава до самовистарчальности національного господарства, до унезалежнення себе від заграничних капіталів, від заграничного промислу й сирівців.

ВЗАЄМИНИ МІЖ ПОЛІТИКОЮ І ГОСПОДАРСТВОМ.

У деяких наших колах кооперативних діячів є поширений погляд, що господарське життя є важніше ніж політика і що тому політику слід підчинювати господарським інтересам нації. Такий погляд має своє джерело у банкротуючих ідеях ліберальної економічної школи й основується на повному незрозумінні завдань національної політики й завдань національного господарства. Послухаймо, що про взаємовідносини між політикою і господарством пише славний німецький політичний письменник і фільософ Освальд Шпенглер:

„У житті нації не можна відділити політики від господарства й господарства від політики. Політика й господарство, це дві сторінки того самого життя, які маються до себе так як кермаництво корабля до вантажу (ладунку) корабля. На кораблі капітан корабля є першою особою, а не купець, до якого належить ладунок, який везе корабель. Історія всіх часів і всіх народів доказує, що політика, а не господарство є рішаючим чинником у житті націй. Господарське життя все й усюди підчинюється наказам політики і без сильної політики не може бути сильного й здорового господарства. Славний англійський економіст, основник науки економії Адам Сміт уважав господарську сторінку найважнішою в житті людей, а роблення гроша властивим змислом історії. Вслід за тим він уважав державних мужів, себто політичних провідників звичайними шкідниками. Але саме примір Англії доказав щось противного. В Англії не купці й не фабриканти, а справдішні політики, як нпр. оба Піти, зробили господарство Англії першим у світі. Спричинила це їх величава й передбачуюча майбутність закордонна політика, яку пристрасно поборювали не хто інший, а англійські ліберальні господарські кола. Безоглядна боротьба Англії з Наполеоном, як представником Франції за панування над світом довела хвилево до захитання рівноваги господарського життя Англії, але по виграній війні дала Англії на довший час умовини блискучого господарського розвитку“.

Політика має завдання кермувати життям нації, отже й його господарством. Національна політика мусить змагати до всебічного розвитку всіх ділянок життя нації у всіх його суспільних верств та старатись, щоби вони всі служили інтересам нації як цілости.

Життя нації творить одну суцільну, нерозривну звязану зі собою органічну цілість, а поодинокі ділянки цього життя, як господарство, фізичне здоровля, освіта, виховання молодого покоління, культура, народне мистецтво, суспільна опіка, наука й мистецтво є зі собою в тісному, нерозривному звязку. Стає недужим організм нації, коли якась частина цього організму завмирає, або є хворою. Нпр. коли народне господарство нації є в занепаді, коли нація є убогою, то це відбивае шкідливо на освіту, культуру й політичну силу нації. Господарство нації є виявом її живих творчих сил на господарському відтинку, а національна політика має старатися про те, щоби всі живі, творчі сили нації, отже й ті на господарському відтинку, могли якнайкраще розвиватися.

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПОЛІТИКИ Й ГОСПОДАРСТВА.

У державних і недержавних націй є тісна взаємозалежність політики й господарства. Недорозвинені під господарським оглядом держави попадають скорше чи пізніше не лише в господарську, але й у політичну залежність від своїх багатих сусідів. Діється це шляхом т. зв. мирного проникання. Починається воно з того, що сильна під господарським оглядом держава втягає біднішу державу в круг своїх господарських інтересів. Їй дається позичку на важких умовах. Коли вона не може платити, дається їй позичку ще на твердших умовах. Цими твердими умовами є концесії для використування природних багацтв, узалежнення промислу від чужого капіталу, корисні торговельні договори, а навіть право контролі довжної держави. Згодом довжна держава попадає у таку залежність від опікуючої держави, що є лише позірно самостійною державою, а вкінці може навіть утратити позірну самостійність.

В такий безкровний спосіб утратило державну самостійність багато азійських, африканських і південно-американських держав.

Подібна взаїмозалежність політики й господарства є й у недержавних націй. Одною з головних причин невдачі наших визвольних змагань було те, що ми були кволі й недорозвинені під господарським оглядом. Ми не були модерною нацією, зріжничкованою на суспільні верстви, ми не мали в наших руках торговлі, ремесла, промислу, ми не опановували міст. Але не лише політика є залежна від господарства, але й господарство від політики.

У нас є багато діячів на господарському відтинку життя, які як громадяни стоять осторонь від політики, а виправдують вони себе тим, що, мовляв, вони займаються виключно розбудовою господарського життя. Ті люди несвідомо причиняються до занепаду національного господарства. На кожному кроці бачимо в нас звязок нашого господарського життя і політики. Українці на північно-західніх українських землях є слабо освідомлені й зорганізовані під політичним оглядом і тому там так слабо розвинене наше самостійне господарське життя, точніше кажучи, наша кооперація. Там влада, бачучи нашу кволість і незорганізованість під політичним оглядом, робить великі труднощі при закладанні нових кооператив, а навіть ліквідує старі. В останніх часах відлучила влада українські волинські й поліські кооперативи від українського Ревізійного Союзу Українських Кооператив у Львові, а підчинила їх польським ревізійним союзам. Так то брак нашої незалежної політичної сили на північно-західніх українських землях потягає за собою занепад самостійного господарського життя.

Що більше. Буйному розвиткові нашого господарського життя в Галичині загрожуватиме припинення, а то й занепад, коли в парі з господарським розвитком не йтиме скріплення й розріст політичної організації української нації. Все, що є виявом нашої політичної сили, згл. слабости, отже вислід самоуправних і соймових виборів, відбиває додатно, згл. відємно на наше господарське життя.

Преважний для господарського життя української нації клич „свій до свого“ зможемо перевести в життя, а вслід за тим розбудувати українську торговлю і промисл і дати працю нашим безробітним тільки тоді, коли будемо добре зорганізовані під політичним оглядом.

АНАТОЛЬ КУРДИДИК.

ДЕНЬ.

Це вже не будень ця днина:
небо обмилося біло
й ніби весела дитина
ген, аж під місто прибігло.

Місто сміється шибками
(з радощів? сонця? екстази?)
хочеться впасти устами
й розцілувати вас, базі!..

Можна би вітром упитись,
вчутися в соняшний гомін..
Як можна вірити й жити
серцем Невірного Томи?

Хтось Превеликий і Світлий
з гробу важкого підвівся —
Браття! в цей ранок досвітній
вітром і сонцем молімся:

Дні в нас розбиті, пригаслі,
дні — понад пропастю кладка:
дай свої руки — о, ясні!
дай свої очі — о, батька!

Коли політичні організації змобілізують народні маси під кличем „національного патріотизму“, тоді клич „свій до свого“ дуже легко дасться у 100 проц. здійснити.

В українській дійсності є недостаточний звязок між політикою і господарством. Складається на це дві головні причини. Першою причиною є те, що господарські діячі здебільша не цікавляться політичним життям і не беруть у ньому активної участи. А другою є те, що українські політичні партії, за виїмком Українського Національно - Демократичного Обєднання — не займаються розбудовою господарського життя нації, а й УНДО в недостаточній мірі охоплює й кермує нашим господарським життям. Для загального добра мусимо змагати до того, щоби між господарським життям української нації та її національною політикою заіснував тісніший звязок ніж досі. Це лежить і в інтересі національної політики і національного господарства.

Цей тісніший звязок розуміємо не в цей спосіб, що українські господарські установи мають стати вузькопартійними ундівськими чи радикальними чи якимись іншими установами. Ні, ми хочемо, щоби наші господарські установи дальше залишилися загально-національним добром. Лише ми вважаємо, що службовики господарських установ, як громадяни, повинні брати участь у політичному житті й зірвати з утечею від політики та з безпартійністю, а політика повинна звернути більшу увагу на розвиток національного господарства.

ЕПОХАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ.

Українці в Польщі належать до найбідніших і найбільше незріжничкованих націй в Европі. Около 90 прц. українців живе з хліборобства. На нашому селі панує страшне перелюднення. До війни поважний відсоток селянського населення йшов на заморську еміграцію. Сьогодні відтяті всі шляхи заморської еміграції. Еміграція селянського населення до міст на нашій таки національній території є теж неможлива, бо наші міста є недорозвинені під промисловим оглядом. Страшне перелюднення села, неймовірне як на аграрну країну спролетаризування селяства, поширення структурального безробіття і незвичайно низький, майже голодовий рівень життя, оце загальна характеристика нашої господарської дійсности. Відживлювання селян є настільки недостаточне, що рівняється недоїданню. Статистика конскрипції виказує, що консумція жита і пшениці в Познанщині є в четверо більша ніж на українських землях. Німецький економіст Войтинські обчислив, що в часах доброї конюнктури в рр. 1927—29 суспільний дохід виносив річно на голову одного мешканця в Америці 3.313 марок, у Німеччині 1.077 марок, у Румунії 403 марок, а в Польщі тільки 313 марок. Бувший польський міністр Клярнер стверджує, що сьогодні суспільний дохід у Польщі впав до половини й виносить на голову около 290 зол. річно. Цей дохід стоїть понижче життевого мінімум. Не маємо обчислень, скільки виносить пересічний суспільний дохід на одного українця, але думаємо, що добре було би, колиб виносив 150 зол. річно. Чи ці страшні цифри не викликують у нас жаху за нашу майбутність? Голод у деяких околицях краю, який напр. у Яворівщині й гірських околицях є наслідком нашого господарського положення і він виказує тенденцію постійного поширення. Такий стан є не лише наслідком господарської кризи й політики держави, але й наслідком нашого господарського недорозвитку в довоєнних часах.

Перед нашою національною політикою стоїть переломове завдання: у швидкому темпі розбудувати нашу продукційну базу, себто розбудувати ремесло і промисл, узяти в свої руки торговлю, зінтенсифікувати рільництво. У нас йде вправді розбудова господарського життя, але заповільним темпом. Колиж цього не зробимо, загрожують нам: загострення суспільно-економічних суперечностей, повна павперизація українського населення, атомізація українського життя і повільна дегенерація під фізичним і моральним оглядом.

Чи є реальні можливости виконання цього епохального завдання? На мою думку є, хоч здаю собі справу з велитенських труднощів. Пособляють тому завданню криза сучасного капіталізму, перевага малих і середніх промислових підприємств над великофабричними, дешевість праці українського робітника. Досить велика апатія і бездіяльність наших мас, брак капіталів і господарська політика влади стоять на перешкоді виконанню цього завдання. Брак капіталів є великою перепоною, але не такою, якої не можнаби побороти геройським зусиллям, ощадністю, доведеною до самовідречення і притяганням до співпраці заморських земляків. Оскільки йде про господарську політику влади, то вона вправді може припиняти зверхні організаційні форми господарської праці, але не всилі перешкодити самій господарській пляновій діяльности міліонів. Врешті господарський поступ і розвиток країни не може бути в засаді противний господарським інтересам держави, а люди вбогі, невдоволені й голодні є розкладовим і важким до опанування елементом у державі.

Розбудова нашого господарського життя мусить бути не припадковою, а пляновою. До цієї праці належить притягнути не лише кооперативи, але й наших приватників. Сама кооперація не всилі розвязати всіх питань нашого господарського життя. Необхідною конечністю є покликання до життя Української Господарської Ради, яка виготовляла би загальні пляни господарської розбудови й мала загальний нагляд над їх виконуванням.

Наші завдання на господарському відтинку національного життя є всетаки невимовно трудні. Ми мусимо для здійснення їх розбурхати нові поклади біольоґічної енерґії нації. Розбурханий національний ентузіязм міліонів стане тою моторичною силою, що заставить міліони одиниць до виснажуючої, геройської і повної посвяти праці і допоможе здійснити відповідальне господарське завдання нашої національної політики. Бурхливі й великі часи, в яких живемо, вимагають від нас великої напруги сил, героїчного ентузіязму й надлюдської муравлиної праці.

ІВАН ДУДИК.

Похорони під Великдень.

Присвячую дорогій дружині

Як тільки Степанові доручили телеграму, він не читаючи, знав її зміст. Перед ним став у повному образі сон із минулої ночі. Високий державний достойник входить у його кімнату. Без одного слова привіту розкладає свою шкіряну валізочку, де повно лікарського приладдя. Із них витягає непрошений гість чорні щипці і безцеремонно відчиняє Степанові уста і вириває йому переднього зуба!.. Вирваний зуб — це смерть когось з родини. І коли ось доручили йому перед хвилиною телеграму, він ні трохи не здивувався, хоч не тямить, чи взагалі хтонебудь звертався до нього в житті в якій справі аж телеграмою.

Степан відчиняє уважно телеграму і числить слова: один, два, три, чотири... А де ще чотири?... „Тато помер зараз приїжджайте“. Чотири слова, так!... Чотири — адреса — разом вісім слів, усе в порядку!... Складає рівненько карточку, якби нічого у світі і ховає до кишені. Глядить крізь вікно. На даху сусідньої хати бються два бузьки. Один одного бє крилами, відлітає на мить, то знову підлетить і коле клювом. Степан відчиняє з лоскотом вікно і кричить:

— Шшу! Шшу! Шшуу!...

Сполошилися і полетіли в поле....

— Летіть собі з Богом!

Зачиняє вікно. Із другої кімнати долітає хлипання жінки. Ах так! Помер батько!... Уявляє собі, як у невеличкій кімнаті лежить хорий старий батько. Коло нього старенька мати і наймолодший син. Подають якісь ліки... просять, плачуть... Батько глядить щераз; востаннє може, шкляним зором по них, по хаті... Силується підвестися, немічно паде назад на подушки, щераз віддихає глибоко і... протягається без руху... Його убирають, миють... плачуть, крутяться по хаті без цілі, шукають щось, чого нема й найти не можуть, а чого властиво зовсім не треба... Уже читають псалтиру... Дяк... як він...? Ага, Крищенко! Так, Крищенко!... Гарне, навіть дуже гарне прізвище!.. Чисто українське!... Такі зі закінченням на „енко“ це найкращі: „Шевченко, Грінченко, Стороженко“... А то в нас якісь на „бич“, „сич“, „ук“, „ик“..., а тут „енко“ — „Крищенко“... Степан повторив кілька разів у голос „Крищенко“...

— „Крищенко“ — трохи чи не забагато співзвуків! — думав він — вимовляючи це слово крізь тісно примкнені зуби.

— Забагато співзвуків, чи шелестівок, все одно: співзвук-самозвук, шелестівка, голосівка... Нудна річ ця граматика!... Бувало в гімназії починаєш оповідати „коли Геракль став на роздутті“...

— „Коли“ — в плоті! — кричить професор. — А нині „коли“ зовсім добре! Нудні ці професори! Або й відміна іменників!... Пощо їх стільки?... Сім в однині, плюс сім у множині... „Батько, батька, батькові“...

— Степанку, бійся Бога!... Чогож ти так дурно сидиш?... Батько помер, інший плакав би, журився би, а він курить папіроску і мріє!... Боже мій, Боже!.. Яка з тебе людина без чуття!... Перебирися хоч на час! — із плачем голосить жінка.

— Я Мунечко зараз!... Майже готовий!... Не плач серденько, це кожного чекає, справа часу!

Степан готовиться до дороги. На похорони батька... От уже йде похоронний хоровід. Співають священики, що батько йде туди, де „ніже болі, ніже печалі, но жизнь безконечная“... Гріб. На його дні біліють кости якогось небіщика, довічного батькового сусіда... Сильні, мозолисті руки спускають домовину на шнурах униз, хтось крикнув, навіженим голосом „тату!“, уже лопотить земля по домовині, а грабар засипає все далі і далі, аж сопе! Бідні ті робітники.

Степан починає несвідомо свистати Марсилiєзу...

— Чоловіче ти вже зовсім без чуття, ти не маєш навіть стільки чуття, що наша собачка Міка— плаче жінка.

— Батько помер, а він співає! Боже, Боже!.. Які то люди сьогодні на світі!... Помер батько, а він не то що ні сльози не пустить, але ще співає!... Боже, Боже!.....

— Не гнівайся Мунечко, вибач, маєш повну рацію, що спів не на часі!.. Але ти не плач, не плач голубко!... Батько помер, то властиво, ще... якби то сказати... ми і так сподівались... нічого такого незвичайно не сталося. Смерть.

— Так?... То у тебе ще зветься це нічого?.. Ох!... — плаче Мунця.

— Ні Мунечко!... Зрозумій мене!... Властиво смерть у багатьох випадках стає добродійством. Звільняє людину від терпінь, яких ніхто не в силі їй скоротити. Інтеліґентна людина повинна це розуміти і... всі ми...

Ідуть полевою доріжкою. Степан сам собі дивувався, що зумів так розумно промовити до жінки. Вона глядить десь далеко перед себе в поле. Сонце вислало на землю увесь свій запас світла, прогнало всі хмари, зупинило навіть найменьший леґіт вітру. Зате жайворонок піднявся аж ген-ген до сонця з радісною піснею вдячности... Коні тягнуться спровола, не хотять утікати від цієї краси... Так гарно, так чудесно!... За кілька днів молодь буде прославляти цей чар весни у Великодніх гаївках!... .

Степан щераз глянув на жінку. Гляділа байдужно перед себе. Тоді охопив Степан цілий овид, що лежав перед його очима непорушно у всій його красі і на лиці почув дві гарячі сльози, як поволі котилися... Обтер їх обережно, щоби не помітила жінка. Потім із пересердя щипнув себе сильно в ногу... Був лихий на себе. Ненавидів себе!....

— Бо чиж мені лицює плакати?... — думає Степан — коли жінка каже, що без серця? А найважніше, чи я вже раз коли навчуся, в якій порі повинен я плакати, а в якій сміятися?...

Юськовичі.

Д-р ЛЮБОМИР МАКАРУШКА.

Рідний край і американська еміґрація.

Американський кореспондент „Діла" д-р Семен Демидчук у своїй статті, поміщеній на сторінках того часопису у дні 4. квітня ц. р. порушив одну з дуже важних та незвичайно актуальних тепер справ, а це справу взаємовідносин між краєм і українською заокеанською еміграцією. Др. Демидчук висловив погляд, що українська американська преса не зовсім правильно і з національного становища не все доцільно реагує на політичні події в рідному краю.

Справа ця вже від давна представляється ненормально, вона вже й досить наболіла, а останні числа української американської преси, які дійшли до наших рук вповні підтверджують тезу дра Демидчука та вказують, що унормування тих відносин є справою пильною і нагальною. Із способу освітлювання деяких українських американських пресових органів старокраєвих справ мимоволі набирається враження, що українські американські провідні круги, це є ті круги, які відповідають за напрям преси, не зовсім здають собі справу із свого експонованого, відповідального та з всенаціональної точки погляду незвичайно важного становища.

Частина української американської преси не дбає про те, щоби **вірно** інформувати про відносини в Старому Краю, вона задовольняється ролею ментора у відношенні до тих кругів і до тих осіб, які відповідають за цілість національного життя в Старому Краю. Ця преса обмежується до критики провідних чинників у Старому Краю, вона їх лає, часто-густо в неперебірчивий спосіб та вказує їм шляхи і напрямні їх поступовання. І це роблять не тільки якісь невеличкі неважні провінціональні пресові органи, це робить, на жаль, і частина поважної української національної преси. І вона не в силі охоронитися від такої невідповідальної політичної демагогії. Виходить наскрізь дивоглядна ситуація. Деякі пресові українські американські органи вмішуються активно в політику Старого Краю, критикують на своїх сторінках поступовання старокраєвого політичного проводу, а при тім всім виявляють повне незнання дійсности та реальних умовин, серед яких живе і в яких працює громадянство Старого Краю.

Спинімся хвилину над цією справою. Що сказало би українське громадянство в Америці чи Канаді, якщо преса в Рідному Краю забажала би кермувати політичною тактикою українського американського громадянства в його відношенні до американського громадянства чи до американського уряду? Як зареаґувалиби українські емігранти на вмішування Старого Краю в такі справи, в яких тільки вони можуть вирішуватися. Для прикладу візьмемо такі справи: чи українці мають організуватися в демократичних чи республіканських Клюбах, або чи в Канаді мають піддержувати фармерів при виборах чи якусь іншу політичну партію? Припускаємо, що з обуренням і з оправданою насмішкою відкинули би українські емігранти за мешком ради таких всезнайків, які з Галичини чи з Буковини хотіли би диктувати українським організаціям у Нюйорку, Шікаґо чи Вінніпеґу, яке становище мають вони занятн в тій чи іншій політичній американській справі. Чи не ставлять себе в подібне дивоглядне положення ті одиниці чи організації зпоміж українсько-американського громадянства, які хотіли би зпоза океану без попереднього порозуміння з відповідальними кругами в краю, впливати в рішаючий спосіб на хід справ у Старому Краю, які вважають можливим брати через таке поступовання співвідповідальність за його долю, які не бояться рішати про напрямні праці Старого Краю та про тактику тих політичних організацій, які на тих українських землях працюють.

Нас ніколи не дивує, якщо в тій чи в іншій американській газеті появляться якінебудь вістки про старокраєві справи, або якщо якийнебудь часопис виявить непоінформованість чи незнання якоїсь конкретної справи. Проти таких річей ми не виступаємо, бо їх зовсім звичайно з чисто технічних оглядів не можна усунути. Ми виступаємо натомість проти явища далеко поважнішого, **а саме проти небезпечної тенденції частини української американської преси інформувати загал громадянства в Америці невірно про старокраєві відносини.** Спостерігаємо небезпечне явище, що деякі пресові українські американські органи не стараються чи не хочуть бути всесторонньо й обективно поінформованими про те, що діється на рідних землях в Европі. Вони натомість дають безкритичний послух тим одиницям чи пресовим органам з краю, які за ніщо не відповідають, і яким ніщо не перешкаджає вживати критики й кріпких слів догани у відношенні до провідних старокраєвих чинників. Таке наставлення деяких американських кругів не можна вважати позитивним і воно скорше чи пізніше мусить принести шкоду загально-національній справі.

В чім-же лежить причина такого ненормального й шкідливого явища? Думаємо, що вона лежить головно в тому, що редактори української американської преси не завдають собі настільки труду, щоби самим виробляти собі погляд на основі всесторонньо зібраних інформацій зі Старого Краю та старокраєвої преси. Як пишуть вони про відносини на рідній землі, то послугуються переважно для тої цілн статтями від ріжних невідповідальних дописувачів зі Старого Краю, захованих під криптонімами, всяких Замарстинівських чи Горовенків в одній особі. Такі, не все зовсім совісні й перед ніким невідповідальні кореспонденти рахуються звичайно не з тим, чи їхня інформація принесе користь чи шкоду загально-національній справі, а чи є вона написана так, щоби подобалася американському читачеві. Такі кореспонденти звичайно вважають, що чим більше опозиційним є їх допис, чим більше в ньому критики та лайки на політичний провід, тим скорше помістять його в американській пресі й тим довше залишаться вони кореспондентами того чи іншого американського часопису. Отже в тому невідповідальному поступованні деяких дописувачів із Европи лежить ледви чи не найважніша причина того трагічного непорозуміння між рідним краєм та його заокеанською еміграцією, яке може принести необчислимі в своїх наслідках шкоди для збірного життя нації.

Як виглядає така інформативна служба, хочу виказати на одному автентичному випадку, з яким я мав нагоду свого часу стрінутись. Перед десяти роками, перебуваючи на студіях за кордоном, мав я змогу слідити докладніше за американською пресою. До краю приїздкав я тоді доволі часто, отже був несогірше зорієнтований у краєвих відносинах. В одному поважному й великому американському часописі появлялися тоді часто дописи про відносини в Старому Краю, дописи жахливо невірні й тенденційні. В цьому самому часі заходив до мене один зі старших українських політиків і від нього довідався я зовсім випадково в розмові, що то він є автором більшости тих кореспонденцій. Тим старокраєвим кореспондентом того великого американського пресового органу була отже людина, яка від 1914 р. постійно перебувала за кордоном, а від часу світової війни взагалі не переступила меж Галичини й не мала найменшого поняття, як уложилися відносини в краю по війні. Можна уявити собі, якими річевими були ті кореспонденції, і яку інформативну вартість про старокраєві відносини мали ті дописи, писані в якійсь із каварень Відня. А на підставі саме таких інформацій кристалізувалася опінія українського американського громадянства про політичні та громадянські відносини в Старому Краю.

Так було перед кільканадцятн роками, не краще воно й тепер, а навпаки, як це можна завважити з наставлення частини американської української преси, то стан цей ще й погіршився. Такі відносини ніяким чином не повинні вдержатись, система та мусить бути переломана, якщо вона не має принести шкоди українському національному життю. Українська американська преса мусить рішитися на те, що вона буде всесторонньо й вірно передавати інформації про відносини в Старому Краю та що не буде послуговуватися такими дописувачами, які не є відповідальними бодай морально перед зорганізованими громадянськими чинниками Старого Краю. Врешті саме українське американське громадянство повинно й має право домагатися від своєї преси, щоби воно було обективно й вірно інформоване про такі важні для них справи, як та, в яких відносинах живе їх Батьківщина.

На цьому місці слід завважити, що є велика ріжниця в способі інформування про старокраєві справи в українській пресі Злучених Держав Північної Америки й Канади. Українська американська преса Злучених Держав, а на всякий випадок велика її частина підходить до строкраєвих справ у спосіб, який ми вгорі навели, натомість ціла поважна преса Канади інформує своїх читачів про старокраєві справи звичайно в вірніший та обективніший спосіб.

Пишемо ці рядки в глибокому переконанні, що українська заокеанська еміграція хоче бути тільки позитивним чинником в житті свого народу. Американська еміграція неодного недержавного народу своєю допомогою чи то моральною в міжнародньому світі чи матеріяльною заважувала в рішаючий спосіб на долю свого Рідного Краю. (Ірляндія, Литва чи навіть українське Закарпаття). Думаємо, що такими самими інтенціями руководиться й українська американська еміграція. Одначе вона ніколи не зможе сповнити своєї історичної ролі, якщо буде в неї вкоріненою далі та система, яку тепер спостерігається, якщо еміґр. американська преса не буде вірно й обективно інформувати український американський загал про рідний край, про те, чим він жиє, в який спосіб бореться за свої права, які є там реальні можливости для праці та істнування народу та якими шляхами може йти праця зорганізованого громадянства.

Відповідальні політичні круги Старого Краю здавали собі справу з того, що звязок між поодинокими частинами українського народу, розкиненого по цілому світі, а зокрема звязок між краєм і заокеанською еміграцією є рішуче за слабий, що він майже не істнує і що на тому дуже терпить цілість українського національного життя. А рівночасно треба бути свідомим того, що є чимало справ загально-національного значіння, які однаково важні для всіх віток української нації, де вони тепер не жилиб. Такі спільні для всіх справи вимагають обговорення при особистих зустрічах, вони вимагають взаїмного поінформування та докладного устійнення поступовання на будуче. Одним із засобів наладнання такого звязку з ціллю взаїмного поінформування мав стати між іншим і намічений Всеукраїнський Національний Конгрес. Та заки він відбудеться, заки дійде до реалізації цієї безперечно великої ідеї, життя йде своїми шляхами і в міжчасі можуть зайти події, які могли би мати далекосягле значіння для життя нації. Вважаємо, що українські відповідальні американські круги мусять застановитися над ревізією свого дотеперішнього поступовання, вони мусять глибоко і в почутті повної національної відповідальности застановитися над своїм відношенням до справ Старого Краю, бож вони не можуть і не сміють творити такі факти, які не йдуть по лінії інтересів рідної землі. Українське американське громадянство не може піддержувати такі політичні акції, проти яких заявляється ціле збірне життя народу в Старому Краю. Якщо українська американська еміґрація не зрозуміє цієї великої правди, то тоді вона не зможе відограти позитивної ролі в житті свого народу. А думаємо, що українська американська еміграція ніяк не хоче, щоби її позитивна роля могла колинебудь переміннтися в ролю шкідливу для громадянства на рідній землі. Проти можливостей такого дивогляду, що українська еміграція могла би піддержувати морально чи матеріяльно політичні акції, проти яких бориться цілий здоровий національний організм Старого Краю, повинно виступити не лише ціле зорганізоване громадянство краю, але й ті круги українського американського громадянства, які здають собі справу з тої ролі, яку повинна відіграти українська заокеанська еміграція в житті української нації.

Д-Р ЕВГЕН ХРАПЛИВИЙ.

Голод в українському селі.

Вістка про голод у Яворівщині наче лискавкою освітила один жахливий факт: наше село голодує. Село, яке має бути доставцем харчевих продуктів, яке у понятті міщухів є невичерпаним магазином плодів праці хлібороба — не має сьогодні нічого для себе: воно у своїй нужді докотилося до голоду. Коли зважити, що наш селянин не нарікає, не просить і не жалується, коли зважити, що він знає добре, як важко дістати якунебудь допомогу, то коли він каже, що голодує, то це направду край його терпіння.

У нас голодує не тільки Яворівщина. Правда, таких великих розмірів голоду вже давно не було на такому невеличкому клаптику нашої землі. Бо 24.000 голодуючих, в тому поверх 10.000 дітвори в одному повіті, це один жах, який без сумніву ляг важким горем на нашому національному житті. Але це тільки яскравий зразок того, що діється по наших селах взагалі. Є околиці, в яких голод не переводиться, якщо голодом називатимемо явище, що людина ніколи належно й доволі зісти не може, коли вона постійно ходить голодна. Бож такий стан у нас у більшости краю. Його прикрий прояв — передновок. Передновок, до якого ми так звикли, це звичайний голод, серед якого мрією стає кусок хліба. Вистане перейтися по наших селах, а ствердимо, що у весняних місяцях один раз розпалюють вогонь, раз у день їдять теплу страву, а за хліб для дітвори так тяжко, як за найкращі присмаки. І за який хліб! Порівняйте його з тим, що його їсть міська дітвора, теж бідна, але над якою є все таки опіка як не громадянства, то бодай громадської опінії.

Вже сам вигляд селян вказує на їх гаразди. Вистане поглянути на одяг наших селян, що приходять до міст. Більшість цього лахміття, в яке вони вбрані, це те найкраще, яке було в хаті. А як вбираються ті, що лишились дома та вичікують повороту своїх із міста, надіючись, що привезуть бодай той нужденний гріш, за який можна купити за спілку зі сусідом сірник чи чорну сіль!

Є околиці, де голод панує постійно, ось як гірські околиці. Є такі, де він приходить весною, є такі, де він є що року, є й такі, де він проявляється що два-три роки, коли є бодай невеличкий неврожай. Та всеодно його наслідки для нас жахливі. Вже звикли ми до вимізерованих лиць нашого селянства, а мусимо звикати і до того, що коли так справа піде далі, то мусітимемо дивитись на цілковитий занепад нашої, недавно здорової і тугої сільської людности. Щож буде з дітвори, яка місяцями не бачить хліба й омасти, а единою поживою її — бараболя? Чи можна на цьому матеріялі будувати майбутнє народу? Вже сьогодні поширюються масово недуги на селі, яких хресними родичами є голод. Чахотка, тиф — це подекуди постійні гості. Бо село на краю спроможности навіть виживити себе. Є кому накладати на село все нові та нові обовязки, нема кому показати, звідки село має взяти бодай на найконечнішу справу: на їду та одяг для себе.

Причини голоду нашого села глибокі: перенаселення; ціла маса вільних рук, що хотілиб взятися до праці, а нема де; голод на землю і здержування нашого селянина перед її купном; замкнений шлях до чужого нам промислу; замкнення еміграції у світ; дивна господарська політика на некористь села; величезні тягарі, що їх село не в силі покривати. Все це лихо звалилося на наше село тому, бо наш селянин має до видержання три кризи: 1) загально-світову, 2) додаткову аґрарної держави і 3) типово-українську, бож під оглядом скількости землі — наш селянин унікат у державі, в якій живе. Чиж дивно, що у висліді таких умовин проявляється голод? Бо період одного року може спричинити голод, але тільки у таких нуждарів, що живуть зі сьогодні на завтра. Такими не є селяни інших країв, але такими є ми. І цього не хочуть бачити, ні чути хіба люди, що не мають ні крихітки доброї волі.

Мусимо рятуватися перед маревом голоду. А що воно постійне, то мусимо мати осередок, який постійно цікавився би загроженими околицями та змагав до того, щоби в час відвернути нещастя. Мусимо рятуватися власними силами, але мусимо теж вимагати допомоги там, звідки вона нам належиться. Мусимо прослідити причини голоду і мусимо їх викорінювати самі, мусимо звертати на них увагу інших. Мусимо рятувати нещасних, мусимо в час нагодувати голодуючих братів і сестер та їх дітвору, як довго у нас ще є зайвий кусок хліба. Мусимо ділитися усі, якщо не має в богатьох околицях прийти покоління хирляве, марне і — безнадійне.

Для цього вимогою хвилі є *створення окремого осередка, чи установи для боротьби з голодом* на наших землях. Загроза надто велика, щоби одна установа могла до цього взятися. Мусять прийти в допомогу усі живі сили народу щоби хоронити наше сільське, голодуюче населення перед голодом.

Нехайжеж для цього жахливий приклад Яворівщини буде осторогою: колиб допомога була скорша, булоб менше нещастя. А таких випадків, як цей буде у нас чимраз більше, бо село наше котиться чимраз більше до нужди.

Натиск на мін. Ляваля.

Прилюдний запит до французького уряду.

ПАРИЖ, ПАТ. Аґенція Радіо запевняє, що переговори у справі французько-большевицького договору велись підчас Великодніх свят. Усякі вістки про перервання переговорів неправдиві. „Еко де Парі" запевняє, що вістки аґенції Радіо не точні. Після перервання переговорів у пятницю, розмови велись півофіційно поза дипльоматичними канцеляріями.

„Л'Інформаціон" здогадується, що канц. Гітлер у промові, яку виголосить 1. травня ц. р. торкнеться теж взаємин між Францією і Німеччиною.

„Л'Інтрансіжан" підкреслює, що французько-большевицький договір буде проблематичним тому, що між Німеччиною і СССР нема спільного кордону. Тому становище Польщі буде мати важливе значіння і від неї залежить доцільність порозуміння між Францією і СССР.

„Ле Жур" ставить французькому урядові низку питань. Між іншим питається, чи правда, що в уряді дійшло до непорозумінь і мін. Ляваль згодився на договір з СССР під натиском, що прем. Флянден і мін. Еріо намагаються довести якнайшвидше до підписання цього пакту і т. д. Вкінці щоденник підкреслює, що французьке громадянство невдоволене цим пактом.

АНАТОЛЬ КУРДИДИК.

Стаційка.

Було це під вечір. Юрчик уже обійшов з батьком три церкві. У кожній лежав Ісус і Юрчик вирахував, що Ісусів було три. Питав батька, чи всіх трьох вбили жиди, але батько впевнював, що тільки одного. Хто тих двох убив — не хотів сказати, хоч у Юрчиковій кучерявій головці не могло поміститись взагалі, як можна Ісуса, такого доброго Ісуса, вбити.

В хаті була тиша Великої Суботи. Бабця лежала вже на ліжку, охкаючи на крижі, дзядзьо читав святочну „Неділю", а Стефця докінчувала мити в кухні долівку.

Юрчик з розмахом скинув плащ. Вже тиждень вміє сам скидати і тільки вішало за високо, щоб повісити. Юрчик глянув на вішало, зітхнув і кинув плащ на ліжко.

Гай-гай! Не можна то нарешті бути великим! Стільки їсть — а рости не росте. Щоденно, сідаючи до обіду, питає:

— Чи як зїм ту зупу, буду великий?

Дістає відповідь, що так, — а проте не росте.

Має доказ. Коли просить батька, щоб підняв руку, то аж лячно дивитись, де ця рука. Дзядзеві чоботи — о, взув їх раз — так трохи не втопився у них. Човгав по хаті, а всі лягали зі сміху.

Смійтеся! Виросту і буду великий, як поліцай! — вирішував Юрчик у голові, а поліцай — втілення всіх Юрчикових мрій — стояв внизу на вулиці й вимахував палицею.

— Чи той поліцай також їсть грибову зупу? — спитав тої суботи Юрчик батька, коли на обіді примушували його їсти зовсім не смачну юшку.

— Їсть, синочку.

— То і я буду.

І зїв. Мусів, бо раз поліцай — поліцай. Чистить черевики, як поліцай, лягає чемно спати — як це втілення ладу і навіть митися, хоч як це неприємно, миється — бо Стефця каже, що поліцаї миються. А ввечір знає, що поліцаї моляться і насуваючи на голову накривало, кажуть:

— Добраніч, пане комісар!

І тоді вже треба спати, бо не годиться солідному поліцаєві не спати, коли так сказав.

І все це вяжеться з мрією Юрчика бути високим.

А оце в хаті тихо, передвечірньо. Юрчик знає, що дзядзеві не годиться перебивати, коли читає газету, а бабця і так стогне на крижі.

Юрчик іде під вікно. Все це діється на третьому поверсі, а вікно в цій хаті при землі, бо хата піддашна. Відчиниш і лягай на землю. Звідти годинами можна дивитись на поліцая, часом на військо з трубами, і крісами, як у нього.

Але тепер Юрчик має біля вікна щось інше цікаве. Ціла велика коробка кльоцків, пуделок з пасти й сірників. Ви знаєте, що з цього може бути?

Ось, ці кльоцки один за одним — так, Юрчик складає — залізниця. На ці два кльоцки — один довгий — міст. Ось тут великий і на нього дашок — стація.

Юрчик чує, як увійшов батько, що ходив ще кудись. Звичайно летів би до нього, але недавно тільки бачив його — отже ні. Юрчик чує, як батько щось говорить зі Стефцею, як його великі черевики чалапають по хаті і ось зупинилися за ним. Навмисне не оглядається: батько звичайно підхоплює його попід пахи й хапає на руки — а тоді Юрчикові так добре, що ледве чи може бути ліпше у світі. О, якби ви, батьки, знали, скільки є насолоди на ваших руках!

Юрчик жмурить очі, ось тепер — тепер — але ні! Татко сідає на землю коло нього:

— Що це таке, Юрчику?

— Залізниця — відповідає він, обкидуючи оком інжиніра поставлені ним будівлі й мости.

Татко теж обкидає все своїм зором і — татко завжди має ідеї.

Ось узяв кльоцок, на нього другий і ставить.

— Що це татку?

— Семафор.

Ах, рація! Як він міг не догадатися.

За залізницею слідкує пильно другий рік і знає всі рампи, вайхи й сиґнали.

Татко ставляє великі квадратові кльоцки й накриває їх дашками.

— Це стація. А отут — татко впихає у шпару в підлозі стовпчик і на нього настромлює інший; це ліхтарня. А це — на двох стовпчиках квадрат — сиґналова таблиця. А це (стовпчик біля нього коробочка) — водокачка...

Юрчик захоплено слідкує за руками батька. Ці руки-руки! Великі (о, коли, коли я матиму такі?), міцні, а як почнуть щось робити, то:

— Татку, яке це гарне! — і його очка аж жмуряться до батькових вій і до стації, що виросла ніби з казки.

(О, ви дитячі стації, о залізниці з коробок зі сірників! Стації, що заквітчані буйною уявою пятилітньої головки й залізниці, що давно розвязали проблему руху і простору і їдете, як думка, в незнане, в сонце, під хмари!...)

Але тепер приходить те, чого Юрчик не сподівався. Татко каже:

— Юрчику, в кухні на постелі лежить кльоцок, принеси!

Юрчик не пригадує собі, щоб там був кльоцок, але татко каже — він знає дисципліну і йде. Він не знає, що це тільки „трік" батька. У кухні голосно питає себе:

— Де кльоцок? Де кльоцок?

Перешукав ціле ліжко й біжить.

— Нема татку!

З. П.

Політичне імпортерство.

Одною з найхарактеристичніших рис української національної вдачі — це **гін до наслідування** чужих прикмет, явищ і життєвих зразків. Ми завжди любимо надмірно вдивлятися в те, що роблять інші; любимо визнавати вищість, і більшу досконалість чужих життєвих змістів і форм. Починаючи від сільського парібка, який, повертаючи з чужого війська, залюбки закидає в розмовах чужими „панськими" словами і від сільської дівчини, якій понад найгарнішу нашу народню ношу імпонує міська ґалянтерійна тандита і — кінчаючи на наших передових політичних публіцистах. У всьому помітно просто хоробливу тягу до імпортовання на наш грунт чужого барахла. Діється таке однаково в ділянці нашого духового що й матеріяльного життя. Наша — що так висловимося — національна шкура є така тонка і така не гартована, що пропускає до нашого національного нутра усе, що тільки може туди протиснутись, без огляду на те, чи воно нашому організмові корисне, чи шкідливе. На споді цього явища лежить безсумніву своєрідний комплекс української психічної маловартости.. Але нема сумніву, що цей гін — це наслідок довго-вікової нашої недолі; особливож ми ніколи не встигали витворити вповні провідної культуро-творчої національної верстви, яка привчилаб націю творити і шанувати перед усім чужим усе рідне і своє.

Можна би для узасаднення тієї тези наводити безліч прикладів із ріжних ділянок українського життя. Тут обмежимося лише до явищ нашого **політичного** наслідування і імпортерства, однаково в ідеях, як і в організаційних формах. Нашого політичного життя ми не будуємо природно, органічно, конструктивно з реальних специфічних умовин нашого власного ґґрунту, не надбудовуємо на цих передумовах способу свого власного політичного думання, але думаємо здебільша чужими, наносними катеґоріями. Особливож програмістичне формулування „наших" справ носить на собі в останніх десятиліттях всі риси інтелектуалістичної **начитаности.** За останні десятиліття нашою національною політично провідною верствою була укр. інтеліґенція. Це була здебільша саме вона, що **відчитувала** з взорів і зразків інших націй, що і як нам політично робити. Це явище має свої узасаднені глибші соціольогічні причини, в які тут не будемо входити. Тут обмежимося лише до ствердження і розгляду низки фактів, які від десятиліть покутують на нашім грунті. До арсеналу наших політичних програм, кличів і ідей ми — не з рації і примусу власних політичних конечностей — але тому, що щось таке є модне і діється деінде переймаємо гасла, які з нашою життєвою дійсністю не мають нічогісько спільного, а то й нераз, навіть тіни якогось розумного узасаднення. У безконечній черзі повторюється у нас завжди одна і та сама картина: було колись у світі, ще далеко перед великою війною мода на **демократизм,** тоді наш брат і собі вкрик: „давай нам демократію!" Була колись мода на **соціялізм,** а в нас люди собі: ми хочемо соціялізму! Говорено десь там в Европі, в упромисловленій Англії чи Німеччині про марксизм, а наші наслідувачі давай собі аплікувати марксизм на українську кулацьку шкуру. Пішла потім, після війни, мода на **антидемократизм,** — вмить у нас натворилось безліч принціпіяльно здецидованих антидемократів. Перевернув Муссоліні в Італії **парлямент** — а у нас крик: „геть з парляментаризмом!". Прийшла оце найновіша в Европі мода на **монократизм** — пішов зразу і в нас сильний ідеольоґічний курс на монократію. **Обєктивні** европейські історично-розвиткові умовини витворили в Европі тип модерної авторитарної диктатури — і чи потрібно **нам** це — чи ні, природне воно на нашім ґрунті — чи ні, взагалі можливе — чи ні, — що там! Давай диктатуру!

У нас не аналізується і не робиться політично-програмових і організаційних висновків вміру наших потреб і нашого положення, але безнастанно перещіплюється на наш грунт речі чужі, вичитані у чужинців, чисто інтелектуалістичні, які пасують до нашої дійсности якраз так як горбатий до стіни.

Особливо буйно розцвіла на нашому ґрунті того роду імпортерська політична публіцистика в останніх 15 літах. Після вчорашньої великої моди на демократизм, лібералізм, марксизм, соціялізм і т. д. прийшла нині отакаж велика мода на фашизм, ґітлеризм, тоталітаризм і інші того роду „орденізми". Пікантне тут те, що ці самі люди, інтелектуалістичні передовики цієї імпортерської публіцистики, потрапляють з однаковим розмахом і „фанатизмом" нині заперечувати те, що вчора були першими пропаґаторами і споживниками. Вчора воно звалося: „ми — каже — українські-інтеліґенти марксисти стоїмо на становищі боротьби кляс, бо тільки побіда пролетарської демократії може принести шляхом здійснення соціялізму визволення народніх мас". Нині воно зветься так: „ми, каже, українські хвашисти стоїмо на становищі, що тільки створення ордену українських насильників і волюнтаристів зможе принести шляхом винищення загнилої демократії щастя і силу народу".

Але що з усім цим — вічно зрештою мінливим — імпортованим програмістичним крамом можна у нас розумного зробити? Оте наймодніше імпортерське наставлення впирає в наш грунт, особливож у душі і голови нашої молоді будь-який фашизм, чи інший ґітлерівський орденізм **і рівночасно,** прекрасно знає, що в нашім **дійснім** національнім організаційнім життю всі ці ідеї і тенденції не мають ані навіть найменших шанс чи спроможностей реалізації. Повинен би хіба такий комісіонер від закордонної політичної програмістики здавати собі з цього справу, що у нас не можливо творити масові „фашчі ді комбатіменто", що ми не маємо ніякого свогó „загнилого парляменту", котрий можна би було і треба би було валити, що наші, соціольоґічні життєві умови інакші від італійських. Передумови, вимоги і засоби нашої власної національно-політичної організованости і нашої тактики мусять бути в специфічних умовах нашого теперішнього положення з ґрунту інакші, ніж деінде. Але що з того! Цей чи інший програміст все одно буде вам торочити своє; все це є докладно, ота „шиґальовщина" з творів Достоєвського, яка буде вам викладати свою доктрину, без огляду на те, чи має вона хочби навіть мінімальне відношення до найпекучіших справ нашої дійсности. А власне, яке відношення до життєвих справ нашої Козови або Воливолок (бо **це** є наша дійсність!) має ціла ота наша міська, зачитана в чужих журналах і ґазетах, зафасцинована чужими „великими" і „всесвітніми" проблємами, інтелєктуалістична, каварняна, „шиґальовська" програмістика?

А вжеж, можна щиро повірити, що образ машеруючих фашистівських когорт, залізний марш сто тисяч ґітлерівських штурмовиків на темпельгофській площі може бути для глядача справді фасцинуючий. Їх однострої, розвіяні стяги, рубані слова команд, міт провідництва, їх заворотний похід до влади і по владу — все це має богато приманчивого, особливож для молодечої уяви. Цей образ імпонує; за ним зявляється охота робити й собі на цей лад. Але ще так робити не дається, а очам важко від цих чужих взорів відірватися, тому повстає в умах і душах цілих наших суспільних наверствовань світ політичних фікцій, царина політичних сублімацій, в яку тікає перед нашою дійсністю уява цього типу людей. Таким чином твориться глибокий розрив поміж нашою політичною теорією і практикою, і в результаті, „накачавши" осьтак, особливож наші молодші покоління, того роду „фашистівським духом" обезвладнюється їх орґанізаційно вповні, ставиться попросту поза рямці всякого творчого національного життя. В умовинах насичення цієї молоді візіями ріжних „машеруючих когорт" ціла ота програмістика зуміла ґрунтовно зогидити, особливож нашій молоді, те, — що справді „є єдине на потребу" — всяку думку про вперту, мозолисту муравлину працю над формуванням і організуванням нашого національного життя на місцях.

Бий демократію? Ей — та чи справді?! Подумай найперше! Сядь і подумай чоловіче, — чи нам, як недержавній нації вона часом з цілої низки тактичних оглядів таки не виґідніша? Вали парлямент? — Ей, та чи не краще воно булоб колиб замість кліщів поліційно-авторитарної си-

І враз не пізнає стації:

На самому пероні, зараз таки за водокачкою, стоїть щось жовте й пухке, невидальщина якась. Юрчик тямить, що йшов до кухні — так цього не було, він не знає, що це і чому саме на стації — приїхало може?

Він всміхається збентежено й шукає батькових очей. Але батько поправляє завзято шини — може й не запримітив?

— Татку, що це таке?

— Де?

— А на стації — і Юрчикова рука висунула обережно палець, ануж вкусить.

— Ціпця!

Ціпця! Як таки він не міг пізнати? Бачив уже стільки раз, навіть нині за вікнами крамниць...

— А він кусає?

— Ні, синку!

Тепер Юрчик обережно опускається на коліна й на лікті на долівку. Проти нього на стації стоїть „ціпця". Велика така, як цілий стаційний будинок, головою сягає семафору, але якаж пухкенька! Яка жовта!

Юрчик просуває до неї палець:

— Ціпця поїде на льокомотиві — гладить він мягку шовкову вату. — І очка має чорненькі (які маціські!), і дзюбок. А хто мені дав?

— Ісусик дав тобі...

— Ісусик? А Ісусик має багато таких ціпців? А що він дає їм їсти? А куди вони йдуть спати?

О, багато, багато питань глибокого змісту викликає ця ціпця, що стоїть, набундючившись, на стації! Цілий світ природи, метафізики й фільософії відчиняє вона — той пухкий, жовтий ключик...

І йде на долівці, під вікном у піддашній хаті на третьому поверсі, розмова. Юрчикові голова повна нових вісток. Він дивиться на татка, що все-все знає і повний подиву до нього. Він уже знає, що завтра буде свято, що будуть писанки, що він у шкілці гаївок на свято вчиться...

Але в хаті світять і відбувається ґенеральна нарада. Юрчик знає: про нього, де він спатиме.

— З бабцею! — вирішує дідо й відкладає часопис.

З бабцею? Теж ідея!

— Поліцай з бабцею не спить! — вирішує Юрчик, бо йому у цей вечір хотілобся спати з батьком, притулитись до його грудей, раз у рік, під свято, коли тато зовсім інший, як цілий рік і не такий діловий, що для нього не має часу.

Остаточно йому розяснять, що з бабцею гарно спати. Перина, над ліжечком янгол-хоронитель і т. д. — арґументують добре. Найважніше, що з бабциного ліжка видно вікно і внизу поліцая.

Юрчик розібрався, вмився і помолився. Ляг — мала, жива кулька і натягнув накривало під очі.

— Тату! Добраніч, пане комісар!

Тепер буде спати. Він — солідний поліцай і сказав так. — спатиме. Але за моментик підноситься:

— Татку, а якби був дощ, щоби ціпця не змокла. І скажи поліцаєві, щоби пильнував стацію...

— Добре, Юрчику, добре...

Тепер Юрчик спокійний. Може спокійно замкнути очі й заснути.

...На маленькій стації під вікном у піддашній хаті на третьому поверсі стоїть на стації на дротяних ногах пухке Великодне курятко, дожидаючи на поспішний поїзд. На стації є ліхтарня, але її забули засвітити. На стації ждуть ваґони на ранок. Дитяча уява промостить їм далеко-далеко шляхи, в невідоме й таємне.

...Біля семафору із двох стовпчиків стоїть усміхнене маленьке щастя дитини.

стеми нам не краще булоб, аби — в цій чи іншій державі, в якій нам доводиться жити — також панував парляментаризм? Політичний подвиг Гітлера може бути справді імпонуючий. Корпоративна італійська ситема може справді заслуговувати на пильну студію й увагу, але що це має, скажімо, спільного із життевою проблематикою отої нашої Козови чи Воливолок? Вже не для нас може бути наразі, в існуючій тепер ситуації, тільки те, що у Воливолоках є 70% неграмотних, що в цьому селі нема читальні „Просвіти“, що в селі нема ані одного примірника української газети, що село нуждує, що є в ньому 50% халупників, що це село нині ще не зорганізована суспільність, але сіра маса, з якою політично богато не зробиш.

Те, що нині нам потрібне — це узгіднення нашої національно-політичної програмовости з реальними умовинами нашого ґрунту й аспектами нашого історичного положення. Доводиться вже раз нарешті підняти рішучу боротьбу з усякою неприкладною в наших умовинах зачитаною затягненою з чужого ґрунту політ. програмістикою. Програмово-політичне розпляновування української справи може і **повинно** надбудовуватися лише з дійсних, пекучих життєвих, політичних і соціольоґічних проблем **нашого** ґрунту; для **нас** отим „залізним кроком штурмових батальйонів“ може — в **наших** умовинах — бути лише якась ця чи інша ентузіястична кампанія громадянства — старших і молоді, батьків і дітей за засновування в кожному селі читальні „Просвіти“, за вербунок 100.000 повітових членів „Сільського Господаря“, за те, аби в кожнім селі була своя кооператива і „Народний Дім“, за те, аби ні одна українська дитина не росла у тьмі і неграмотности, за те, аби не пропадала ніодна укр. душа, яка відходить до міста, за те, аби піднести всесторонно діференціяльний рівень нашого життя, за те, аби себе політично внутрі обєднати, і за тисячу і ще одну із цих **малих** справ, які в сумі творять міць, суцільність, силу нації — і можливість дальшого великого розвитку.

В. КУЗЬМОВИЧ

Несподіванки, які приносить життя.

Відомо, що життя створює цікаві, інколи парадоксальні ситуації. Чи сподівався нпр. колинебудь творець мовних законів, п. Ст. Грабський, що шеф шкільництва на терені Східної Галичини, куратор Л. Ш. О. здисквалiфікує його твір? А так сталося. У санаційному тижневику „Нове Часи“ з 24. березня ц. р. читаємо: „Слушність цього закону (Грабського) від довшого часу квестіонувало однаково громадянство польське, як і українське. Також шкільна влада здає собі справу з того, що цей закон повинен підпасти засадничій новелізації“ і т. д. Ці слова це виїмок з інтервю з куратором Л. Ш. О., п. Ю. Ґадомським. Не хочемо заводити дискусій, наскільки польське громадянство справді дискваліфікувало цей закон. Однак погоджуємося у тому, що він не видержав проби життя. Та тільки п. куратор не довів своєї думки до кінця. Він не сказав, чому цей закон нічого не вартний. Хай нам буде вільно це доповнити. На нашу думку цей закон давав українському громадянству, хоч скривлені, але всеж леґальні можливости боротися за свої права; він просто заставляв, примушував до цієї боротьби під загрозою утрати останків своїх прав, отже активізував це громадянство в найширшому розумінні. Закон Ст. Грабського підняв на ноги сотні тисяч батьків, спопуляризував у них потребу боротьби за школу в рідній мові, словом створив клясичний приклад постійного плебісциту національної енерґії. Ось цей плебісцит національної енерґії викривив справжню інтенцію шкільного плебісциту, яку мав його ініціятор п. Ст. Ґрабський. Він хотів скасувати права української мови при допомозі свого закону, і спольонізувати державне шкільництво з українською мовою навчання — без бою. Тимчасом, правда, це сталося, але після важкого бою. Закон Грабського побідив, але це була Пирргова побіда. На побоєвищі залишилося подразнення, почуття образи і зневіра в усяку леґальність — з українського боку, а збоку державної влади почування ніяковости через доконану помилку і потребу доконче сяк-так направити її. Словом, закон Грабського став невигідний, створив заколот, розпутав боротьбу, а ціль, яку осягнув, показалася з погляду польського державного інтересу ілюзорична, хоч може збоку національного корисна.

У цьомуж інтервю п. куратор хоче дискусії, яка могла би причинитися до того, щоби „пхнути справу меншиневого шкільництва з мертвої точки, в якій воно найшлося“. Виповістися малиб оба громадянства: українське й польське, „чого досі не було“. Останній закид у наш бік рішуче неоправданий. Не було досі закону, ані колись в австрійській, ані сьогодні в польській державі, якого українське громадянство так солідарно і так послідовно не поборювалоб, як закон Грабського. Стільки резолюцій на вічах і анкетах, стільки меморіялів шкільних і освітніх установ, опіній Української Парляментарної Репрезентації, промов послів, закидів правників і т. п., що й на „воловій шкурі“ не списав би їх. Вся ця опінія зводилась до одного: і з національного боку і з педаґоґічного і з практичних оглядів цей закон не годиться. Однак з тією опінією ніхто ніколи не рахувався. П. куратор каже: „Шкільна влада приступаючи до опрацювання новелі чи нового закону, не розпоряджає, крім рішучої неґації, ніякими матеріялами, ані з польської ані з української сторони“. Не є завданням цих рядків ці матеріяли дати. Їх і так аж надто в актах Кураторії Л. Ш. О. і міністерства освіти. Чомуж їх шкільна влада не використовує? Адже всі во-

СТ. ШМАНЬКОВЕЦЬКИЙ.

Двацять років тому...

Сумний був рік 1915. Уродився він на порозі великої хуртовини, що неслася вже над цілим майже світом. Співали на його хрестинах нові полки царської армії, що мов каламутні хвилі перепливали через Львів, подаючись на захід і на південь, щоби скріпити російські сили в Карпатах та добитися дорогою на Краків до наддунайської столиці.

Дивлюсь за той час і його події в віддалі 20-ти років і думаю про все те так спокійно і холодно, як з простору часу думається про все, що давно минуло.

Та якже інакше було тоді! З яким жахом стрічали ми тоді Новий Рік! Як болюче вставав зі сну кожний день, що не мав відваги й навіяти думку, що завтра буде краще.

А прецінь, як починалася війна зі Сербією, ворожили їй таке недовге життя.

Щоправда, боєва лінія покотилася від Львова далеко на захід. Велись уперті, завзяті бої у всіх карпатських провалах, велика царська армія стояла на заході перед укріпленнями Кракова.

Австро-німецькі війська спинили вперше на довший час московський наступ на Карпати і в напрямку Кракова, ба навіть пробували сміло наступати, але були це кадрильові ходи, бо виснажені осередні держави не могли опертися чисельно більшій ворожій навалі, то й наступали на те, щоби за день-два відступити.

Непорушною точкою були ґіґантичні артилерійські змагання на лінії Козьова, Орава, за славні в історії світової війни позиції Звинін і Козівка. Там наткнулися царські війська на сталевий опір німецької артилерії. Ще в 1915. році оглядав я ці побоєвища і гроби і вперше побачив жах війни. Цілі гори, села, поля й огороди перед хатами перемінені на цвинтарища.

Місто Стрий стало великим військовим шпиталем, бо туди спрямовували транспорти ранених з карпатських провалів, де найбільше жертв зазнало російське військо.

А тимчасом у запіллі, головно у Львові налагоджували росіяни нове життя.

На високу стопу поставили технічно-комунікаційний апарат, пребагато вивінували санітарну службу, а гроші і харчі, що плили до Львова і — за весь простір занятої країни свідчили про багатство царської імперії. Тільки адміністрація потверджували стару приповідку, що „Росія велика, багата, але ладу в ній нема“.

Минали дні, минали ночі. Перекотилася осінь, минулася зима і сонце щораз вище випливаючи на небо, віщувало весну.

До цього часу встигла царська влада на Львів і на інші більші міста накинути російську поволоку.

Під управою Чихачова відбувалися курси науки російської мови в кількох відділах, при них була зразкова школа для дітей; окремі курси були для учителів і учительок у Львові і в інших містах (Станиславів, Тернопіль, Самбір, Стрий). Опісля курсисти виїхали на науку аж до Петрограду на курси Лохвицької-Скалон, де солідарно перейшли всі на православія.

У „Народнім Домі“ відкрито „Російську шкільну виставу“, якої пізніше не встигли росіяни вивезти.

Кореспондент історично-фільольоґічного виділу Академії Наук Шмурло щиро заходився, щоб рятувати й охороняти історичні памятки, якийсь делеґат Бонч-Осмоловський робив студії, якби з весною допомогти сільському населенню. У Львові відбувалися російські вокальні концерти Щеґловітової, Літвінова, та симфонічні під управою Смірнова.

В наш город приїздила царська рідня і сам цар, французькі й анґлійські ґенерали.

Відкрито філію російсько-азіятського банку. Найприкрішою появою був приїзд численного православного духовенства, що під командою волинського й житомирського єпископа Євлогія, стало завзято навертати поодиноких людей, гурти а то й цілі громади на православія. Євлогій мешкав при вул. Набєляка ч. 27. а) і цілий майже день приймав людей.

Ґенерал-ґубернатор Бобринський продовжив оголошену Австрією мораторію до 1. червня. Єп. Євлогій звернувся до єпископів південної Росії, щоби вишукували православних священиків, які знають „малорусскій языкъ“ та щоби їх присилали в Галичину, де вже створено 100 православних парохій, бо є надія, що в найближчому часі число те значно побільшиться.

Другою пошестю стала особливо для Львова преса. „Львовское Военное Слово“ під редакцією капітана Наркевича зберігало сяк-так приличний тон; виступило раз навіть проти галицьких москвофілів, що з Дудикевичем на чолі стали випливати на хвилі публичного життя, як сірі гуси на воду.

Москвофіли обновили свої товариства, стали проявляти діяльність, заснували ріжні добродійні комітети — постачання, харчеві, опіки над утікачами й евакуованими. Брали величезні суми й рятували „русскій народ у Ґаліціи“.

Їх „Прикарпатская Русь“ була редаґована ганебно від першого числа. Доноси, наклепи складалися в 90 відс. на її зміст. Одно було правдиве: це трівожні вісти з Австрії про Талергоф, військові вязниці і т. д.

Зловтішно писала „Прик. Русь“, що „до Києва доставили транспорт полонених мазепинських леґіонерів“. Були це гуцули у своїх строях, лиш мали військові шапки на голові. „Це видно — пояснювала редакція — жертви злочинної аґітації мазепинських послів Трильовського й Василька“.

Іншим разом принесла вона вістку, що митр. Шептицький робить заходи через свого брата Олександра, щоби йому дозволили перебратися з Курська до Петрограду. Окремо була постійна рубрика про „австрійські звірства“, про нужду, голод та інші воєнні страховища.

Був ще третій часопис „Новий Край“ опісля „Червоная Русь“. Було це жидівське підприємство якогось Капелера.

Нас, українців, на окупованій території так

не походять від відповідальних українських громадянських чинників.

Суть проблеми деінде. Її виявляють цифри. Згідно з твердженням міністра освіти п. В. Єнджеєвича, на терені Східної Галичини лиш 0.6 прц. польських дітей користає з української школи, 16,7 прц. з утраквістичної та 82,4 прц. з чисто польської школи. Зате згідно з тими даними лише 5 прц. українських дітей користає на терені Східної Галичини та 0.02 прц. на Волині зі школи з українською мовою навчання, решта українських дітей вчиться в польській чи утраквістичній — на ділі польській школі. Шкільна влада твердить, що державне шкільне законодавство (всупереч прилюдним заявам його творця п. Ст. Грабського) не має національно-політичного вістря і що на терені мішаних територій — з оглядів буджетових (брак грошей на творення окремих польських і окремих українських шкіл) і з оглядів на мозаїку населення (є села з мішаним населенням, де проте можлива лише одна школа) — утраквізм шкільництва є одинокою практичною розвязкою шкільної проблеми. Отже „новелізація", яка має наступити, не змінить характеру школи. Вона має залишитися в більшості утраквістичною. Виходить, що згадана новелізація має розвязати лише ось-яке вужче питання: Як усупереч волі польського громадянства, яке з престіжевих мотивів не хоче утраквістичної школи, цей відсоток 16.7 прц. піднести? По друге — як шляхом законодавства, з малими змінами, запетрифікувати теперішній стан державного шкільництва, окуплений такою дорогою ціною, і такими величезними зусиллями? І то запетрифікувати так, щоби зберігти легальні форми, але не апелювати до українського населення. Очевидно, в такій площині дискусія важка. Українському громадянству залишився би тоді одинокий шлях: ждати на однобічні рішення без його волі й поборювати їх. Однак може бути, що шкільна влада хоче сьогодні станути справді на становищі раціоналізації шкільного відтинка. А в такому випадку прилюдна дискусія зайва. Тут треба дискусії фахівців. Наскільки нам відомо, відповідальні українські шкільні чинники не відмовлялися ніколи від такої дискусії і сьогодні теж не відмовляються. Та досі ніхто їх до такої дискусії не запрошував...

Також і нові шкільні закони викликали зовсім інший ефект на практиці, ніж надіялися їх творці. Життя знову перекреслило рахунки законодавців. Вони боялися якоїсь негативної реакції збоку громадянства, тимчасом новий шкільний закон прийнято здебільша байдуже. Родичі не захоплюються справді цікавими новими програмами, але й не саботують нових типів школи. Зате на арену виступив зовсім новий чинник, який погрожує просто перекресленням усіх реформістичних плянів. Тим новим чинником показалася матеріяльна скрута. Наслідком звинення двох перших гімназійних кляс у цілій Польщі, 60 тисяч дітей мусіло найти місце у вселюдних школах. Це зродило конечність збільшити учительські етати щонайменше на цілу тисячку. Та цих етатів не тільки не збільшено, але навіть їх зменшено. Наслідок такий, що замісць 50 дітей на одного вчителя в народній школі, припадає після введення реформи на одного вчителя 64 дітей! Другим здається теж несподіваним наслідком є завелике захитання істнуванням приватних шкіл. Вони творять 54.4 прц. усього середнього шкільництва в Польщі. Шкільна реформа обкроїла вже гімназії на дві кляси здолу (незабаром обкроять ще на дві кляси зверху) і зробила їх тимсамим ледви самовистарчальними. Матеріяльна скрута, це лихо поглибила. Польське приватне середнє шкільництво стоїть перед цілковитою руїною.

Цікаво, що з того боку українським приватним шкільництвом шкільна реформа не захитала. Воно призвичаєне до біди, переносить лекше матеріяльну скруту. А навіть... поправило деякі свої недостачі. До часу введення шкільної реформи в тому шкільництві проявлялася нездорова тенденція: збільшити скількість кляс — при упадку фреквенції молоді. Коли 10 гімназій Рідної Школи мало в шкільному році 1925-26 — 2.003 молоді, і 61 кляс, то в 1931. році ті самі гімназії мали 1.419 молоді і 72 кляси. З уведенням нових шкільних законів цей стан поправився. Фреквенція піднеслася, скількість кляс зменшилася. У шкільному році 1932-33 третя кляса всіх гімназій Рідної Школи мала 191 учнів, в минулому році відповідаюча їй перша кляса нового типу мала їх уже 375, а в цьому році має вона вже 447 молоді. Та проте над українським приватним шкільництвом висить меч Дамокля, але іншого роду. Воно може істнувати лише під умовиною, що в кожній клясі середньої школи буде бодай по 2 відділи, (4-клясова гімназія з 4-ма відділами не матиме для фахових учителів відповідної скількости годин). Ось тут поважна небезпека. У цьому шкільному році лише 3 гімназії Рідної Школи мали в першій клясі нового типу по 2 відділи, зате у 2-ій клясі не має вже ні одна гімназія двох відділів. Цю Ахилеву пяту українського приватного шкільництва може унешкідливити лише українське громадянство.

Про інші загрозливі явища шкільних законів, які українські шкільні чинники передбачували, сьогодні дискутувати ще передчасно. За мало маємо досвіду й матеріялів. А в таких справах, як сітка шкіл, громадська ініціятива в їх розбудові, у впливі на їх програму ми майже або зовсім безголосі. На питання, чи скількість селянських дітей в новій середній школі зменшилася, не можна сьогодні відповісти. Це питання повстало наслідком т. зв. сліпої вулиці, яка істнує поміж першою клясою нової гімназії і найнижчеступневою сільською школою. Скількість селянських дітей у гімназіях справді зменшилася, але не знати, чи наслідком матеріяльної скрути, чи наслідком зневіри селян до вищої освіти як до засобу соціяльного забезпечення. Давніше відсоток селянських дітей в українських середніх школах вагався від 50—60, сьогодні він у школах Рідної Школи уже 42. Ця зневіра до середньої школи як засобу до осягнення якогось соціяльного становища буде з року на рік поглиблюватися, саме наслідком нових шкільних законів. До цього причиниться перш усього селекція молоді, вступні іспити, зменшення лицеїв у відношенні до зліквідованих вищих кляс гімназій і утруднення доступу на університет, не згадуючи про істнуюче вже сьогодні безробіття інтелігенції.

Державні шкільні чинники з остраху перед наслідками переповнення вселюдних шкіл і недостачі будинків для тих шкіл, апелюють до приватної ініціятиви громадянства і домагаються допомоги у будові шкіл. Нам відомо, що завдяки приватній ініціятиві польського громадянства на терені Л. Ш. О. збудовано 34 шкільних будинків. У цій ділянці поклик до українського громадянства не мав успіхів з того приводу, що тією справою займається польське Товариство підтримування будови народніх шкіл. Та думаємо, що цей поклик міг би найти і в українському громадянстві відгомін, але під одною умовиною: щоби **вибудовані руками й грішми українських громадян школи мали опісля українську мову навчання і українського вчителя.** Ми певні, що кожна польська дитини зі сусідства, яка до цієї школи зголосилась би, найде там гостинне приняття. Та сумніваємося, чи на цю пропозицію державна влада піде, навіть не вважаючи на те, що в її руках находиться вся контроля над персоналом, програмами, підручниками, вихованням. Ось справжня „мертва" точка, яку проте не завинило громадянство — українське.

...кби не було; ніхто про нас не згадував. Слова Фатіянова при закритті „Діла" з приходом царських військ у Львів інтерпретував старенький, заляканий і до краю зневірений М. Павлик як „Фініс Україне".

Таке важке становище докотилось до безнадійности в днем упадку Перемишля. „Дзеннік Польскі" записав з того часу кількадесять випадків божевілля.

Наближився Великий Піст. Тоді мали ми справді нагоду пізнати глибоку релігійність тих людей, що прибули ізза Збруча, а то й з далекого Сибіру.

Православні великопісні богослуження відбувалися, що днини в церкві при вул. Францішканській, в церкві при військовій харчівні при вул. Клепарівській, в церкві Преображенській при вул. Краківській та в церкві при евакуаційній комісії біля головного двірця. — Народу всюди було повно, головно війська. Всі сповідались і причащались.

На Великдень Архиерейську Службу Божу правив у Преображенці еп. Євлогій, у Перемишлі еп. дмитровський Трифон, а навіть до Куликова приїхав американський єпископ Евдоким у товаристві Володимира Бобринського й посла до Думи о. Митроцького.

Все це йшло пляново й свідомо, щоби додати блиску й поваги та краси православному обрядові.

І наші церкви у Львові, по інших містах та по селах були битком заповнені. Нарід святкував перший Великдень у царській неволі. Всі були свідомі, що в двох лініях ворожих окопів стоять наші брати. По одній Іван без роду — по другій Іван — хахол... А там ще далі ллється серденька кров наших Січових Стрільців.

Тож молилися наші люди такою глибокою молитвою, що треба було справді незвичайної сили духа, щоб нарід так дуже навіщений горем, за голос Великодних дзвонів, що голосили свято Воскресення Христового найшов у серці не кипучу мовчанку розпуки, не скреґіт іронії, а слова глибокої, незахитаної віри у своє майбутнє...

Хто хоче помогти „Рідній Школі", нехай при всяких закупнах домагається „Провірних бльочків Рідної Школи".

РУЇНУЮТЬ МИХАЙЛІВСЬКИЙ МОНАСТИР.

БЕРЛІН, 25. 4. ПАТ. Німецьке інформаційне бюро повідомляє з Москви, що за згодою большевицького уряду зруйнують у Києві Михайлівський монастир. На його місці збудують будинок для центрального комітету КП(б)У.

ПЕРЕЛЕТ НІМЕЦЬКИХ ЛІТАКІВ НАД ФРАНЦУСЬКИМИ ТВЕРДИНЯМИ.

МЕЦ, 25. 4. ПАТ. Літак здається зі Сарбрікен перелетів над фортифікаціями у Вальдвізе. Авас повідомляє, що в останніх тижні літаки з Тревіру літали над твердинями у районі Катенон і над містом Товнвіль.

6 ЗАСУДІВ СМЕРТИ.

(РО) „Ізвестія" з 21. ц. м. подають вислід судової розправи проти банди хуліганів, що напала на робітничий клюб в місцевості Філі (недалеко Москви). Провідника банди Бородуліна розстріляли, — розстрілянно також 3-ох людців, які в грудні мин. р. подавали себе за агентів кримінальної поліції і в той спосіб грабили в приватних помешканнях.

„Комсомольська Правда" з 21. ц. м. повідомляє про розстріл 2-ох організаторів хуліганської банди, яка перевела кілька крадіжей у приватних хатах і крамницях. Розстріляні ніколи не доконали ніякого душегубства.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ.

Колючки.

Ми частіше любимо людей із хибами, яких їм важко позбутись, ніж із прикметами, які їм важко придбати.

•

Найважніша проблема модерного мистецтва: чому деякі твори є мистецтвом?

•

З поглядами, як із валютою: неодин мусить їх зміняти, щоб далі заїхати.

•

Чоловік і жінка розходяться частіше через власну недискретність, ніж через чужу: тоді, коли вони кажуть одне одному голосно те, що вже знають віддавна.

•

Ми найрадніше допомагаємо ближнім тоді, коли можемо їм при цьому показати, що так само могли б ми їм і пошкодити.

•

Деякі діячі так мало дбають за будуччину свого народу, що не вагаються давати раз-у-раз свої ради, як його спасти.

•

Давніше, коли сватами були свої люди, подружне нещастя залишалось у рідні, тепер воно перейшло до статистики.

•

У малому місті можна б теж жити культурно, коли б не було в ньому занадто багато великих людей.

•

Праця осолоджує життя... найчастіше — чуже.

•

Великі люди не дають малим спокійно жити, малі великим спокійно вмирати.

•

Поступ довів нас до того, що лекше об'їхати світ, ніж обійти пашпортові труднощі.

•

Кіно — єдине нове мистецтво, яке встигло переконати публику, що вона не потребує лякатись у ньому мистецтва.

•

З літератури жити тепер так важко, що деякі письменники мусять відбирати хліб графоманам.

•

Історія повторяється: на жаль, із щораз меншими людьми та щораз більшими помилками.

БУДОВА КАНАЛУ МОСКВА—ВОЛГА.

Сурогати замість шкір.

МОСКВА, 25. 4. ПАТ. Рада праці й оборони затвердила низку технічних рішень у справі будови каналу, який получить Москву з Волгою. Канал уможливить доставу кавказької нафти московському районові. Рада приняла до відома внесок спеціяльної комісії, щоб замість шкір уживати сурогатів.

—о—

ФРАНЦІЯ ЗМІЦНЮЄ СВОЇ СХІДНІ КОРДОНИ.

ПАРИЖ, 25. 4. ПАТ. „Матен" повідомляє з Нансі, що згідно з приказом міністра війни далі пересувають війська на східнім кордоні Франції. І так дві компанії 91 полку піхоти перенесли до Живе на французько-бельгійським кордоні. Кілька полків перенесли з Гавр, Руен і Шербурґа до Арденів.

БІЙКА ДВОХ УРЯДОВЦІВ ПРИЧИНОЮ ЗАЛІЗНИЧОЇ КАТАСТРОФИ.

На стації Яма донецької залізничої округи зударились два поїзди. 21 ваґонів розбиті, одна льокомотива знищена, число жертв невідоме. Причиною залізничої катастрофи була бійка зворотничого з машиністом. Коли на стацію Яма заїхав особовий поїзд, начальник стації приказав зворотничому пересунути рейки, бо мав надїхати поїзд з протилежної стації. Одначе тимчасом дійшло до бійки між машиністом і зворотничим, який забув пересунути рейки.

ВАСИЛЬ СІМОВИЧ.

Великдень у таборі полонених.

(Двацять літ тому.)

Культурно-освітню й освідомну працю в таборі полонених українців у Фрайштадті (Горішня Австрія, недалеко Лінцу) почав „Союз Визволення України" в листопаді 1914. р. Йшла вона серед невимовно важких обставин. Переможна російська армія залягла була всю Галичину. Серед полонених панував узагалі російський державний патріотизм. Що-вечора в кожному бараку лунав царський гимн. Між вояками вдержували царську дисципліну т. зв. підпрапорщики, з роду українці, алеж просякнуті наскрізь духом „непереможної русской армії". І т. зв. „вольноопределяющіїся", себто однорічні охотники, інтелігенти, росіяни й жиди з України, а то й „малороси", здебільша, соціялісти, мали все повну губу російських патріотичних фраз.

А проте спроквола робота наперед ішла. Т. зв. вечірні сходини призбирували день за днем щораз більше слухачів. Правда, не обходилося раз-у-раз без грубих лайок, нахабних виступів, проклямацій проти таборових робітників, проклямацій, що їх розвішували ріжні „патревоти" по видних і невидних місцях у бараках (здебільша — в відхідних місцях). Бувало й таке, що до викладового бараку сипалося каміння. Кинутий зручно крізь вікно великий камінь із даху одного бараку, тільки щастям не розвалив був голови викладачеві. Українським газетам, що виходили у Відні, мало хто вірив. Зате полонені цілими роями обступали карти воєнних фронтів, що висіли в бараці-читальні, й по свому все розяснювали. Червона лінія, що нею був зазначений австро-російський фронт (аж десь під Краковом) викликувала ріжні міркування. Найбільше думок було таких, що ось-ось, мовляв, „наші" заберуть Відень і тоді буде — мир. Полонений і нічого більше тоді не хотів. Хай тільки прийде мир, а решта дурниця.

Найтяжча хвилина для праці в таборі це був — упадок Перемишля в березні 1915. р. А проте якось і ця важка подія минулася. Впертість, із якою вів свою працю „Союз" у таборі, своє вражіння робила. Вона не звужувалася, а ширшала. Полонені почали до неї звикати. Таборовий хор і орхестра з дня на день зростали. У таборовій школі збільшувалося з дня на день число учнів. Величезний барак, збудований на загальні читання, ледви вміщував людей на концертах.

А проте відчувалося відпір на кожному кроці. В революцію в Росії, в можливість утворення „Самостійної України", та ще в такій концепції, як її первісно проводив „Союз Визволення України", вірив мало хто. А проте виклади з історії України назбирували й до 1000 слухачів. Щораз цікавіші були дискусії на економічні й соціяльні теми.

Робота йшла.

•

Надходив Великдень 1915. р. Заповідався він гарно. Година була чудова.

Вже від яких двох місяців ми чекали з Відня приходу таборового пан-отця. І надзвичайно важно було для нас, щоб він прибув до нас іще до Великодня, щоб люди могли говіти. Алеж справа затягалася. О. Омеляна Гнідого, пароха Луки на Буковині, ще з початком війни захопили австрійські жандарми, і його чогось не випускали з Талергофу, дарма, що „Союз" робив усі можливі заходи, щоб його випустили. А нам хотілося власне мати о. Гнідого, відомого на Буковині українського патріота, одного з тих, що перед війною мав відвагу виступити проти всевладного тоді режиму М. Василька. Може, зате йому й попалось...

Перед Великоднем ми таки о. Омеляна не діждались. А приїхав він саме на Великдень. В таборі — ціла облога. Ввесь читальняний найбільший барак у т. зв. другому таборі забитий битком людьми. З трудноцами до провізоричного вівтаря добираємося ми та австрійські таборові старшини.

Нарешті Великодня Служба. Полонені слухають дуже вважливо. І така, як у них і не така. Якась наче зрозуміліша. Бо — українська вимова церковних слів. Такого святкового настрою не доводилося давно бачити. Перед самим вівтарем здебільша старші люди. В очах сльози. А як уперше о. Омелян затяг „Христос воскрес", в бараці склалося щось несамовите. Страшний рев розлягся по бараці. То — ридали старші полонені. Їх діди, батьки, родини, думки були далеко-далеко на Україні. Від тих згадок і покотився плач по бараці. Те саме, коли о. Омелян сказав декілька щирих слів і згадав далеку Україну, що про нас усіх згадує, нас чекає й без нас сьогодні святкує. Та тільки, як він сказав, що через рік вони всі нас там певно вже побачать на веселій уже Україні, лиця повипогоджувалися...

Як порозуміли тоді слово „вольна Україна" — тяжко було збагнути. Кожний по свому. Міркую, що тоді, на весну 1915. р. дуже ще небагато зрозуміло їх так, як їх розумів о. Омелян.

Після відправи почалося „христосування". Цей такий далекий і незрозумілий для нас, західніх українців, звичай, аж тоді, в бараці на Великдень 1915. р. став нам зрозумілий. Забути ясних облич „дядьків", що тиснулися гурмою до тебе й щиро цілувалися — ніколи не можна. Розвязувалися уста і тим підпрапорщикам, тяжким ворогам нашої таборової роботи. Здається, вперше в таборі вони тоді забалакали по українському...

Як скрізь було весело тоді в таборі, який чудовий був настрій — й уявити собі не можна. До вас підходили ті, що кидали вам у спину лайки і глузували з української мови. Підходили, усміхалися і щиро-щиро розціловувались.

•

У кожному бараку свято для себе. Про те вже подбали ріжні митці, здебільша жиди, що вміли все добитися дозволу в командантурі на прохід до міста. Викручуючи на свій лад німецькі слова, вони для своїх православних товаришів діставали й горілку, й яєчка, й ковбасу, і свіжий білий хліб (цеж було в 1915. р. — всього було у Фрайштадті доволі!). В кожному бараці — спів, радощі. Зайдеш — не пускають. Припрошуються і христосуються. І мусиш побути в гостині. А то — й образа і... гріх. Тут та там кинеш кілька слів бажань. Зараз і тобі бажають. Із щирого серця бажають. А бажання в усіх одне: хай уже на той рік кожний із нас святкує в себе дома. І хай ця проклята війна пропаде!

•

В бараці „інтеліґентів" — окреме свято. Тут зібралися т. зв. вольноопределяющі й за нашими стараннями, народні вчителі, учні ріжних шкіл, кооператори. Заставлений стіл посередині. Довкола лавки. Всіх нас витають. Десь із кутків дивляться заздрим оком інтеліґенти-жиди. Та й їх просять до столу.

Незабаром настрій робиться дуже гарний. Гармідер, аж крик. Це — після двох-трьох чарок. А потім — промови. Спершу зовсім — „неполітичні", а просто — великодні. Здебільша — смішні, веселі. І досі чуєш сальву радісного сміху, після промови И. Безпалка, яка кінчилася словами: „Геть із нашого краю! Щоб із другим Великоднем ніодного з вас тут не було!" А далі співи. І чого там не було. І „Христос воскресе", й „Ангел вопіяше", і „Ще не вмерла", й „Дубинушка", й „Коробушка" і безліч пісень, що їх повивчував уже в таборі Евген Турула. А далі — пішло на політику. Правда, дехто кричить: „Не треба". А проте якийсь руський із України Гончаров, вольноопределяющійся, що спить день-у-день до 11. год. (барак інтеліґентів не підлягає загально-таборовій дисципліні) глузує собі з таборової роботи, майже все підхмелений, до 4. год. ранку в карти грає — той Гончаров своїм сильним голосом добивається того, що його слу-

дають. Говорить дуже гладко, по адвокатському й кінчить, що мовляв, ми чекаємо хвилини, „кагда не будет нікакаво правітєльства, а правітєльством будєт — сам народ". Все це ніби критика нашої освідомної української роботи. Мовляв, вона — вузька, до того — сепаратистична...

Виховані на лектурі сильних фраз, наші земляки, вже й таборові робітники — попадають у захоплення. Оплескам нема кінця. Гончаров — герой. Наче вперше його пізнали. А він сидить собі, самовпевнений, червоний од горілки, і зневажливо дивиться на „хахлів", що розперезались.

Такого обличчя забути ніколи не можна. І слів таких ні! Це ті слова, які врізувались анархістичній нашій юрбі два-три роки пізніше й розкладали її зовсім. І кілько таких Гончарових було тоді в таборі! Всі вони пізніше, як склалася таборова українська організація, раз-у-раз її підміновували...

На щастя, наших земляків спамятала розважлива відповідь Скоропписа-Йолтуховського. Він порадив, що варта було такі гасла Гончарову проголошувати там, на фронті, між російськими салдатами, які саме розграбовують українську Галичину...

На цю промову не було відповіді Гончарова. Вона присоромила трохи земляків — хоч великоднього настрою не попсувала. Він не покидав табору, ввесь цей ясний великодній день...

А дома, в місті, нас довго, майже до 4. год. пополудня, чекали наші родини.

Пять нових королів в Індіях.

Індії мали досі тільки одного віцекороля, що в заступстві англійського короля та індійського цісаря панував над 300-міліоновим індійським народом. Від травня ц. р. Індії, друга з черги щодо величини країна на світі, буде мати пятьох королів, що будуть користуватися всіми атрибутами коронованих володарів. В річницю дня, коли англійський король Юрій І. перед 25 роками вступив на англійський престіл, надасть він пятьом індійським князям королівські корони, даючи їм рівночасно право висилати своїх дипльоматичних представників на англійський двір. Також Англія буде на дворах цих пятьох королів репрезентована не тільки своїми комісарями, але й своїми уповажненими послами.

Між новими індійськими володарями висувається на перший плян магараджа Нізам з Гайдерабату, що править краєм так великим як Італія, і є одним з найбогатших людей на світі. Другим магараджою, на якого приязні дуже залежить Англії, це Гарі Сінґ з Кашміру. Він панує в країні, стратеґічно для Англії дуже важній, положеній між російським і китайським Туркестаном та Афґаністаном. Гарі Сінґ студіював в Англії й має погляди зовсім европейські.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— „Парі Соар" пише, що мін. Ляваль виїде до Москви коло 6. травня ц. р. По дорозі спиниться на два дні у Варшаві.

— У цілій Німеччині підготовляються з поспіхом до обходу державного свята 1. травня ц. р. На полях Темпельгофу виголосить канц. Гітлер велику промову.

— Конференція наддунайських держав відбудеться у перших днях червня не в Римі, але у Фльоренції. Темою нарад буде договір про непорушність кордонів.

— Війська нанкінського уряду відкинули армію китайських комуністів до полудневої частини провінції Квей-Чу.

— У Льондоні відбудуться у травні переговори між В. Британією і Німеччиною у справі морських збоєнь.

174 атентати на Совітській Україні за 7 місяців.

Зріст протикомуністичних настроїв на Україні.

На останньому пленумі ЦК ВКП (Всесоюзної Комун. Партії) український нарком внутрішніх справ Балицький склав звіт про ситуацію в краю за час останніх 7-ми місяців. Той звіт наскрізь песимістичний і всупереч прийнятому звичаєві, щоб усі промови та заяви большевицьких достойників вичисляли самі перемоги й відзначалися гурра-побідним тоном, — подає образ стихійного зросту протикомуністичних настроїв серед усіх верств українського народу.

Діяльність націоналістичних гуртів — кажеться у тому звіті — в порівнанні до минулого року „зменшилася, але істнує дальше" (як це „зменшення" виглядає — побачимо з чергових даних). „Та діяльність закрита раптовим зростом загальних контрреволюційних настроїв сільського і міського населення. Ті настрої вже оформлюються в політичні організації".

За 7 місяців на Україні викрито 32 тайні робітничі організації. Зпосеред них — три організації були звязані з червоно-армійським середовищем.

Діяльність того організованого підпілля виявлялась у таких формах: викликування конфліктів у підприємствах, узгіднювання проводу над тими конфліктами, поширювання нелегальних видань, накликування до саботажів і організування їх, участь у терористичних актах проти активних місцевих і приїзжих із центру партійців.

В сільських місцевостях України за той час влада виявила і знищила 23 селянські організації. **Велика більшість їх членів складалася з комсомольців.** Головна робота тих організацій це боротьба з державною і кооперативною кампанією „хлібозаготовки". Терористичною акцією вони залякували низові партійні і державні совітські органи, зайняті при хлібозаготовці (читай: при здирстві збіжевих продуктів з хліборобського населення для експорту до міст Московщини). Серед студентів виявлено 8 організацій. До них належали не тільки вузівці (ВУЗ — „висшее учебное заведеніе", вища школа), але й відповідальні совітські робітники. Вони мали звязки з селом і робітничими кругами.

Крім вищезгаданих, істнували ще окремі чисто терористичні організації. Викрили їх аж 6, із них одна готовилася висадити у воздух будинок наркомісаріяту внутрішніх справ у Київі, — інша знову плянувала в серпні 1934 року вбивство трьох чільних українських комуністів. Із згаданих вище 69 „контрреволюційних" організацій 9 мало свої підпольні періодичні видання, звернені проти партії і уряду, 23 мали в свому розпорядженні зброю, 6 втримувало звязок з подібними організаціями на терені РСФСР.

Арештовані учасники всіх тих організацій ділилися так: 53 відс. — комсомольці, 38 відс. — безпартійні, 9 відс. — члени компартії.

За 7 місяців, про які казав звіт, було на Сов. Україні 174 атентати (успішних і невдалих) на життя партійних робітників, осіб з фабричної адміністрації, профсоюзного проводу, урядовців комвнутрсправ і керманичів партійного та совітського апарату в сільських місцевостях.

Звіт Балицького був настільки для сов. влади і компартії жахливий, що до совітських газет його не подали. Щойно тепер оголошує виїмки з нього „Знамя Россіи", не подаючи джерела.

Підземні твердині здовж большевицького кордону.

Ревеляції англійської преси.

Англійська преса помістила сензаційні подробиці про смугу свердинь, які оперезують цілий кордон СССР від Балтійського до Чорного Моря. Ці подробиці походять від большевицького письменника Кірхона, але англійська преса бере їх поважно. Одначе щойно дальші вістки виявлять, чи це тільки побожні бажання большевицького письменника чи це вже здійснені пляни.

Твердині збудовані здебільша серед багон і лісів під землею так, що на поверхні не видно ніякого сліду. Кірхон так описує маневри з танками перед цими твердинями. Як тільки танки зблизились до смуги твердинь, несподіваний барабанний вогонь не дав змогу танкам далі посуватись поза означену смугу. Твердині збудовані зі стали і бетону згідно з вимогами найновішої техніки, озброєні тяжкими, швидкострільними гарматами і скорострілами та мають спеціяльні вентилятори для ґазів.

Великий натиск положили на пастку для танків. Підчас маневрів дозволили танкам підїхати аж до твердинь і тоді зі смуги бензинових підземних танків наступив несподіваний вибух. Усе, що знайшлось в обручі твердинь знищила пожежа.

Твердині так збудовані, що богатотисячна залога може довший час перебути відрізана від світу. В підземеллі збудовані лічниці, магазини і буфети. Недалеко смуги твердинь збудовані триповерхові касарні з клюбами, їдальнями, купальнями і центральним огріванням.

О. КУЗЬМА.

Проти механізації життя.

Боротьба з патольоґією технічної культури.

Друга половина минулого й початок XX. століття стояли під великим гаслом технічного розвитку. Він став божищем цивілізованого світа, що привязував до нього найбільші надії. Техніка мала визволити трудові маси з неволі фізичної праці і заступити людські мязи машинами. Мала усунути раз на все важке ручне гарування, що перемінює людину в робучого вола, позбавляючи її людської гідности. Зробити людину паном свого я, дати їй змогу всесторонно розвинутися, користуватись у вільних хвилинах спортом, театром, кіном, радієм та ін. вищою розвагою. Звільнити навіть робучі звірята, заступаючи їх моторами. Технічний поступ мав принести людству ріжні життєві вигоди, зробити всіх багатими, розумними, культурними.

Тимчасом, що сталося? В тій золотій, мовляв, добі технічного поступу, заскочили нас найбільші суспільні лиха: війни, революції, банкроцтва, кризи, страшне безробіття... Навіть ті, що на воєнній хуртовині робили великі інтереси, тепер загибають безпомічно, як лікарі в часі грізної пошести. Чоловік створив вправді машину, поконав сили природи, запрягаючи їх до своєї служби, придумав багато винаходів, але всю модерну їх техніку війна обернула переважно на засоби його **знищення.** Машина запанувала над світом і **поневолила людину.** Змеханізування людської праці принесло замісць сподіваного добробуту — загальне **безробіття та зубожіння.** Машина викликала надпродукцію з рівночасним обниженням покупної сили широких мас населення. Що з того, що одяги дешеві, що харчів повно, коли чоловік не має за що їх купити, коли він голодує. Фабричні магазини завалені товарами, випродукованими дешево при допомозі видосконалених машин, але збуту на них нема. В результаті щораз більший застій в праці, щораз більша скрута, банкроцтва, лікітації, життєві трагедії. Настала загальна **господарська кріза,** що обнизила матеріяльний і духовий рівень людського життя та засудила широкі маси на гірке веґетування. Цілий світ дуситься серед важких злиднів і не бачить нізвідки рятунку. Ось які благодати приніс нам ославлений технічний поступ.

Як цьому лихові зарадити? Відповідь на це питання надзвичайно трудна і над нею ломлять собі голови економісти та суспільні діячі цілого світа. Вони придумують закони, що малиб хоронити громадянство перед наслідками суспільного лиха, але ціла та суспільна опіка не зменшує загального лихоліття. Мало хто сягає до самого коріня лиха, який передовсім слід би усунути, щоби викликати зворот до кращого.

Цікавий з того погляду голос члена французької академії наук, Л. де Льоней в одному париському журналі. На його думку треба би вибрати зовсім простий і радикальний спосіб: **припинити технічний поступ на якийсь час** і позволити людству свобідно відітхнути. Він покликується на літературу господарської крізи, писану у всіх світових мовах, і стверджує, що людство находиться немов в обличчі грядучої катастрофи чи кінця світа, що нинішня цивілізація взагалі збанкротувала, тому треба конче рятувати людство перед загибіллю.

Отже припинити технічний поступ! Нехай стане у свому дикому розгоні колесо поступу; нехай припиниться на якийсь час розвиток машинової техніки, що відбирає працю міліонам рук; нехай людство нпр. 10 літ або й довше задержиться при тій самій моді, тих самих звичаях, тих самих здобутках технічної цивілізації. П. де Льоней розуміє, що не дасться перевести шляхом міжнародньої конференції, ані законодатним. На його думку це мусіло би статися самою **силою фактів,** силою зрозуміння цієї потреби самим людством. Може чоловік пережив би в тих 10 роках якийсь новий золотий вік, відпочав би і набрав сил перетворювати себе і світ на новий, непередбачуваний тепер лад.

Головним предметом критики французького автора є змеханізування праці, заступлення чоловіка машиною, якийсь дикий гін до безнастанної продукції, при застосуванні щораз то нових удосконалень. Ледви одну машину змонтовано, а вже заступають її іншою, досконалішою, не питаючи, що консумція з ріжних причин невсилі поглотити такої величезної продукції. Доходить до таких абсурдів, як масове нищення товарів і рільних продуктів, до затоплювання кави в морі, палення пшениці в печах, коли одночасно величезні маси безробітних, усунених мольохом техніки, голодують.

Деж ті благодати поступу? — питає автор. Мали отвиратись нові фабрики, а нині замикаються давні. Щораз більше підприємств і господарських установ упадає. Завели рожеві надії, привязувані до техніки, винаходів, досконалень; продукція і консумція зменшується постійно і послідовно. Не помагають ніякі ідеї заступити надпродукцію надконсумцією.

Те, що називаємо звичайно „поступом", зводиться сьогодні переважно до зміни **моди.** Можна це видержати ще в одягах, меблях, літературі та мистецтві, але не в цілости **життя:** політичного, суспільного, господарського і т. п. Тому треба наложити **мораторію на поступ,** перш усього в техніці, а також в інших ділянках життя! — кличе автор. Людство перетомлене технічним **поступом, людство** хоче відпочати. Культура, яка виростає на цьому поступі, приймає **патольоґічні форми.** Потрібне їй лікування поки час, поки не звалилась ще загальна катастрофа.

Річ ясна, що проти голосу французького вченого можна висунути теж противні аргументи. Не машини винні, але кепський розподіл продуктів, які вони витворюють. Не небо винне, що дає нам стільки сонця і дощу, що врожай стається катастрофою, але людська неспроможність чи нездарність (можна назвати це ріжно) створити на землі такі умовини, в яких кожний міг би купити собі хліб, одяг і все інше. Чоловік, який став невільником машини, мусить здобути панування над машиною і кермувати над нею так, щоби і заступала людську працю і не позбавляла людей праці. Машина повинна служити всьому людству, а не одній його частині.

Одначе всі ті закиди не відбирають вартости голосові французького вченого, що має все таки багато рації. Факт є, що цей голос не є відокремлений та що відомі вже практичні спроби протиставитись механізації людського життя. Німецький уряд, так є, уряд Гітлера, розпочав перший боротьбу з пануванням машини, як головної причини надпродукції. В багатьох німецьких підприємствах заборонено вживати деякі типи машин, що позволяють на масову продукцію товарів. Чи розвинеться він в боротьбу з лихом на ширші розміри, покаже найближча майбутність.

Міська Комунальна Каса Ощадности у Львові.

Недавно відбулося засідання Міської Комунальної Каси Ощадности у Львові, на якому приняли до відома і затвердили предложене Управою Каси справоздання з діяльности і замкнення рахунків за рік 1934.

З дат справоздання показується, що ця Інституція спирається на основному від літ довірю широких кол громадянства, успішно протиставиться відємним впливам господарчої скрути, яка вже тягнеться кілька літ, а навіть девалюація доляра не відбилася надто сильно в процесі капіталізації у формі ощадностевих вкладів, які виказують постійну тенденцію зросту. Заломання доляра причинилося до скріплення довіря серед населення до польської валюти і прочистило нездорову атмосферу двовалютовости, а частинно доларової спекуляції.

Цифри, які відносяться до вкладів золотових і долярових в останніх чотирьох роках, потверджують ясно зріст вкладів у польській валюті — без огляду на різкий спад долярових вкладів.

Стан ощадностевих вкладів:

	золотових:	долярових (перечисл. на золоті):
р. 1930	— 28,383.604.12	36,049.763.31
„ 1931	— 28,936.488.36	30,288.830.91
„ 1932	— 34,051.826.42	28,653.272.15
„ 1933	— 38,231.339.89	17,884.097.79
„ 1934	— 47,967.256.65	7,608.175.73

Подрібні дати дотично діяльности каси у справоздавчому періоді виказують, що стан ощадностевих вкладів був зол. 55,575.432.38 на 99.262 книжечках — отже зріс у відношенні до попереднього року на зол. 5,926.561.13 і на 902 книжечок більше. За рік полагодили у вкладковому відділі 292.526 сторін або пересічно 975 сторін денно. Дописані відсотки від вкладів виказують з кінцем року зол. 2,296.357.02. Вклади на біжучих рахунках дійшли з кінцем року до зол. 3,874.859.15.

Міські Відділи Каси — засновані перед кількома роками, а саме при вул. Гогодецькій 60 і Жовківській 75, розвиваються далі успішно, про що вказують осягнені їх висліди з кінцем року 1934:

Стан вкладів у Відділі I. (вул. Городецька 60) зол. 4,474.571.15.

Стан вкладів у Відділі II. (вул. Жовківська 75) зол. 1,842.796.93.

В ділянці гіпотечних позичок заслуговує на згадку факт, що Каса підтримала акцію розбудови осель на Залізній Воді, які організує громада м. Львова. Власникам реальности, які залягають з гіпотечними ратами наслідком незаплачення комірного льокаторами, стала Каса помочю чи то через продовження амортизаційних речинців, чи то через скапіталізування залеглостей або їх ратальну сплату.

Стан гіпотечних позичок дійшов у дні 31. грудня 1934 р. 822 позичок на загальну квоту зол. 17,489.152.76.

Другою формою діяльности кредитової каси є ескомпт векслів. В р. 1934 зескомптовано 49.683 векслів на квоту зол. 43,126.188.25. Стан портфелю з кінцем грудня 1934 р. дійшов до 11.208 векслів на зол. 11,408.651.55.

З признаних кредитів припало: на торговлю 9.40%, промисл 6.73%, рільництво 11.30%, рукодільництво 4.08%, власників реальностей 47.46%, К. К. О. і кооперативи 5.18% — інші заняття 15.85%.

У звязку з перманентною господарчою скрутою і загальним зубожінням громадянства, віддає поважні послуги населенню міста Львова Відділ Каси, Міське Заставниче Заведення, яке виказує дня 31. грудня 1934 р. заставів 32.001 обтяжених зачетами у загальній квоті зол. 2,260.268.33. Загальний оборот цього заведення дав у справоздавчому періоді зол. 9,143.416.05 — пересічно висота позички зол. 65.—.

З білянсової надвишки за 1934 рік у квоті зол. 345.241.32, переказано до засобового фонду каси зол. 293.455.13, що є висловом змагання, щоб вивінувати касу в сильні резерви, які забезпечують тріваний розвій інституції.

Резервові фонди каси рівні тепер зол. 5,824.573.24 або 10% вкладкового капіталу. 1941

Кілька слів про бензинове мило.

Писали ми про суть і прикмети бензинового мила, виробленого з бензинової емульсії фірми „Земні Гази" Сп. А. у Львові. Бензинове мило це новітній засіб, як прати і чистити затовщені предмети; воно має подвійну силу — мила бензини, наслідком чого влекшує працю і скорочує час прання, при чому ощаджує білля. Тому, що бензинове мило пере швидко і добре теж на холодно, його можна вживати теж до прання вовняних і шовкових тканин, завісок, тощо. Воно відсвіжує кольорові тканини і надає їм вигляд нових. Крім того можна ним дома чистити всякі товсті плями, мити товсті руки після праці нпр. коли хто є монтером, шофером тощо. Бензинове мило має міць дезинфекційну і можна ним прати білля та постіль недужих.

Велика його прикмета в тому, що воно не полишає на випраних предметах слідів бензинового запаху і що воно зовсім безпечне, тому, що бензина дуже міцно злучена з милом. Довідуємось, що бензинове мило завдяки своїм прикметам і не вищій ціні від ціни звичайного мила зєднує собі щораз ширше коло покупців на селі і в місті, між приватними людьми у ріжних установах, шпиталях, війську і т. п. Широка маса українських консументів може користати з бензинового мила, завдяки нашій кооперативній установі „Центросоюзові", що почав його виробляти у власній фабриці, даючи першорядний товар. Користуючись цим милом, відпримуємо одночасно рідну кооперативу. 223

———o———

ТАЄМНЕ ВБИВСТВО.

НЮЙОРК, 25. 4. ПАТ. В Остен у стейті Тексас вчора вечором на відлюдній вулиці убили суддю найвищого суду стейту Тексас Персова та його дружину. Велике враження викликала сензаційна вістка, що поліція арешувала сина судді Говарда під закидом цього вбивства. Підчас слідства Говард признався до вбивства батьків, яких втягнув у засідку кажучи, що хотів пімститися. По вбивстві Говард зранився у рамя.

МІН. ЛЯВАЛЬ ЗАПЕРЕЧИВ ТАЙНИЙ НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ ДОГОВІР.

ЛЬОНДОН, 25. 4. ПАТ. Щоденник „Стар" повідомляє, що Ке д'Орсей півофіціяльно заперечило текст згаданого нім.-польського договору. Це дуже рідкий випадок, щоб міністерство одної держави заперечувало запевнення, які торкаються другої держави. Щоденник пригадує, що мін. Ляваль потрактував большевицькі вістки як натиск Москви, щоб прихилити французьку опінію до союзу з СССР.

КОМПРОМІСОВА ФОРМУЛКА.

ПАРИЖ, 25. 4. ПАТ. У справі французько-большевицьких переговорів „Л'Евр" повідомляє, що большевицький уряд згодився на таку компромісову формулку договору. Замість уступу, що обі сторони перед приступленням до акції мусять ждати на нараду Ліґи Націй буде постанова, що обі держави повідомлять Раду Ліґи. Тижим чином безпосередня акція не буде узалежнена від Ради Ліґи Націй.

—o—

ПРЕМ. МЕКДОНАЛЬД ПРО ВИМОГИ НІМЕЧЧИНИ.

ЛЬОНДОН, 25. 4. ПАТ. „Ню Кронікль" помістив статтю прем. Мекдональда про розмови британських міністрів у Берліні. Розмови звернули кілька справ, які треба розслідити, щоб можна було ствердити, чи вони приносять якісь користи для збірної безпеки. Одначе Німеччина поступає так, щоб підорвати взаємне довіря в Европі. Німеччина домагається для себе збільшення збройних сил, від інших народів домагається мирових зобовязань, на які сама не згодилась би. Німецький нарід за богато вимагає від тих, які його розуміють і з ним симпатизують. Німецька політика експанзії та умовини, в яких її заповіджено, мусять вкинути ідею безпеки на небезпечний шлях військових союзів.

Британський уряд вірить у співробітництво Німеччини. Діло в тому, чи німецький уряд виявить свої мирні наміри погоджуючись на резолюцію у Стрезі.

ЗНУЩАННЯ І ПРИМУСОВІ РОБОТИ В СОМАЛІЇ.

АДІС АБЕБА, 25. 4. ПАТ. З прикордонної смуги італійської Сомалії надходять жалоби на знущання сомалістів, які втікають перед безправством і примусовими роботами на територію Абісинії. Виголоджені сомалійські племена нападають навіть на оселі.

—o—

ВИБУХ БОМБИ В ЦЕРКВІ.

БУЕНОС АЙРЕС, 25. 4. ПАТ. У Гельтавальо підчас богослуження вибухла бомба у дверях церкви, яку підложили невідомі справники. Сім осіб тяжко ранених.

—o—

АНҐЛІЙСЬКІ СТАРШИНИ В НІМЕЦЬКІЙ АРМІЇ.

БЕРЛІН, 25. 4. ПАТ. У найближчих днях їдуть до Берліна три анґлійські старшини, що на основі виміняної умови між німецькою й анґлійською армією чотири тижні виконуватимуть службу в німецьких залогах. Старшини ці належать до трьох родів зброї: піхоти, кінноти й артилерії. Німецькі старшини почали вже свою службу в формаціях анґлійської армії.

НІМЕЦЬКІ ВОЯКИ ВБИЛИ ДВОХ ЛИТОВЦІВ.

ЛЬОНДОН, 25. 4. ПАТ. Райтер повідомляє з Ковна: У хвилині коли два литовці брати Карло та Авґуст Ейнівіс переходили німецький кордон, німецькі вояки віддали до них по кілька стрілів. Карло убитий, Авґуст тяжко ранений і його перевезли до шпиталю. Кажуть, що оба литовці переходили німецько-литовський кордон леґально.

МАРШ. ЧАНҐ-КАЙ-ШЕК ТЯЖКО ЗАНЕДУЖАВ.

ЛЬОНДОН, 25. 4. ПАТ. Марш. Чанґ-Кай-Шек, який кермував армією у боях з комуністами, нагло тяжко занедужав. Кажуть, що причиною недуги начального вожда нанкінської армії є перевтома. З Чунґ-Кінґ привезли літаком лікарів чужинців, які опікуються недужим маршалом.

ІДИЛЛЯ У СОВ. ШКОЛАХ.

(РО) „Правда" з 19. ц. м. поміщує кореспонденцію з чернигівської округи про стан окружних шкіл. Число хиліґанських вибриків росте. Старші учні в найпоганіший спосіб переслідують своїх молодших товаришів. Виховники придивляються цілком байдуже. Це — як каже кореспондент — „діти чужих елементів". В одній районовій школі вчителі систематично били дітей і противилися інтервенції районових властей.

В одній школі в Куйбишові (к. Самари) 13. ц. м. ученик Сідоров убив свого товариша Орлова. Сідоров стояв на чолі банди діточих хуліґанів і голосно вигрожувався, що вбе Орлова, — вчителі знали про це, але не брали цього поважно.

Знову „За Індустріялізацію" з 18. ц. м. подає вістку про вбивство учня школи в Енатієві (Донбас) — Маґіда. Вбив його нелітній хуліґан Лаґерний, який навіть не знав своєї жертви.

—o—

ГОЛОС РОЗПУКИ ВЯЗНЕНОГО ЛІКАРЯ В СССР.

„Рятуйте мене... Капиця".

ЛЬОНДОН, 25. 4. ПАТ. „Таймс" повідомляє: Університет у Кембрідж одержав вістку, що проф. Капиця, який перебуває тепер у СССР, не вернеться уже до В. Британії. Перед кількома роками проф. Капиця одержав від королівського Наукового Товариства 15.000 фунт. стерлінґів на будову нової лябораторії в університеті у Кембрідж. Перед Великодними Святами проф. Капиця виїхав до СССР на науковий конгрес, але не одержав дозволу вернутись до Англії. Большевицька амбасада оголосила комунікат, що внаслідок надзвичайного розвитку господарства в СССР число учених за мале. Тому большевицький уряд має право користати з прислуг большевицьких учених, які працювали дотепер закордоном як напр. проф. Капиця.

Проф. Капиця лікарем британського короля.

Капиця був професором британського університету у Кембрідж. Перед кількома днями один його товариш у Льондоні одержав лист з Москви: „Рятуйте мене... Капиця". Учений поробив усі заходи, щоб рятувати свого товариша з рук большевиків. З Москви надійшли вістки, що проф. Капиця виїхав перед трьома тижнями в невідомому напрямі. Капиця підчас світової війни був у Росії, де занайомився з Леніном. В 1924 р. вернувся до Льондону, де був лікарем короля Юрія. З кінцем 1934 р. до СССР, звідкіля вже не вернувся.

НАНКІНСЬКИЙ УРЯД ЗАПЕРЕЧУЄ.

Нанкінський уряд заперечує вістки про успіхи комуністичних військ у провінції Ше-Шуян і Квей-Чак. Навпаки урядові війська окружили комуністів. У місті Чен-Фу панує спокій. Життя і майно чужинців не наражене на ніяку небезпеку.

На Великдень 1935.

Зелені українські ниви забагрює сходяче сонце й ранішним сяйвом золотить темну синяву неба. Чепурні білі сільські хатки з почорнілою стріхою стоять мов сонні, а бані святинь блестять у ясності. З церковних вікон ллється світло. Дзвони грають — а трудовий нарід святочно прибраний, зединений в одну масу, щирим радісним голосом голосить

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Це Великдень на українській землі!

Та не всюди він такий святочний. На великому її просторі навіть спогади завмирають. А там, поза безкраєм морем, жадібно вдивляються у далечінь чи бодай не привидиться їм рідний образ, чи не причується знаний звук.

У цю хвилину радощів і туги звертається до Вас голос добре Вам відомої Рідної Школи, немов голос рідної матері — з пригадкою й покликом.

Майбутність українського народу залежна від праці, зусиль і всіх родів жертвенности кожночасного покоління. Ми, сучасники, бажаємо, щоби наші пляни й наміри здійснювалися в будуччині. На це треба нам підготовити молодь, щоби вона наші заміри розуміла, щоби вона леліяла ті самі бажання і для їх здійснення працювала.

Тому то український нарід, що глядить вдумчиво на джерело національного розвитку, ставить **виховання молоді за одно з найважніших завдань сучасного покоління.** Виховання — це справа всенародня й тому нарід має про нього дбати. Керманичем виховної справи встановив нарід Товариство **Рідну Школу.** 25 тисяч молоді у виховних заведеннях Рідної Школи, решта під її впливом. Дрібні й великі противенства утруднюють працю, а зростаюча діяльність збільшує видатки. Їх мусить покрити сам український нарід: для власного добра. Якщо того не зробить, всі його змагання й осяги були би загрожені.

Загальне обєднання українців світу для помочі Рідній Школі скріпить нашого духа і спричинить вдоволення з приводу сповненого національного обовязку.

Довголітній звичай перейшов у потребу пригадати громадянству з нагоди Христового Воскресення цю преважну установу та її потреби. **Не може бути українця чи української установи, що не зложили би Рідній Школі дару на „писанку“.** Якщо нема до цього на місці нагоди, нехай пересилають прямо до Гол. Управи РШ. При виплеканій жертвенности з нашого боку нічого не вдіють сторожі, нічого не пошкодять печаті; наша Ідея мусить воскреснути!

Львів, у квітні 1935.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ:
Іван Галущинський, голова. **Д-р Мирон Коновалець,** секретар.

„Писанка“ для Рідної Школи.

З нагоди Воскресення Христового не забудьте дати жертву на „писанку“ для Рідної Школи. Нехай кожне Товариство (Кружок РШ, Руханкове Товариство, філії і Кружки Союзу Українок, Кооператива, Молочарня і т. п.) кожне підприємство і кожний українець і українка особисто чи гуртом перешле дар на „писанку“ Рідній Школі.

Приходи з вистав, концертів, пописів та інших розривок у часі від Великодня до Вознесення ідуть на Рідну Школу.

ГОЛОВНА УПРАВА РІДНОЇ ШКОЛИ у Львові, вул. Словацького 14.

Веселих і тверезих Свят!

Алкоголь і тютюн — найбільші вороги нашого народу. В часі Великого Дня женіть їх зі своїх домів! Святкуйте тверезо! Ваших столів хай не безчестять пляшки отрути, а повітря Ваших домів хай не занечищує отрутний тютюневий дим! Геть з алкоголем і тютюном! Жиймо та святкуймо гідно і тверезо! Заощаджені гроші пересилайте на загально народні цілі та на скріплення протиалкогольного та протинікотинного руху! Лиш тверезі Свята можуть бути веселими!

Головна Рада Т-ва „Відродження“.

НОВИНКИ

— **„АМАТА“** найелеґантніший пансіон з повним комфортом у Черчі відчинений з 1. травня. Живець Черче, п. Рогатин. 1468 1—10

— **Мін. жив. Черче.** Ресторан і данцінґова саля „Палатка“ з новими клюбовими і бріджовими кімнатами та пансіон „Роксоляна“, перебудований на модерний зразок, відчинені для Впов. Гостей-лікуванців з днем 1. травня 1935. Дешеві ціни, вибагливий харч, та метка служба дають запоруку вигідного лікування. Зголошення приймає інж. Ю. Ніжанковський, Черче, пов. Рогатин. 1397 2-3

— **Робітня футер Юліяна Глушевського,** Львів пл. Капітульна 3, І. пов. тел. 54-46. Приймає футра до перехову на літо. 1138

— **Хто перший** відвідає український маґазин взуття **„Такт“,** Львів, Ринок 43, де також на замовлення виконують всі шевські роботи солідно, дешево й скоро — даю 2% на Рідну Школу. 1132 2-3

— **Першорядне фризієрське і косметичне** заведення для Пань і Панів Т. Кутковського, Сикстуська 14. Тел. 106-88. 1119 2-?

— **Купуйте черевики тільки в „КОМЕТІ“,** Львів, Ринок ч. 27. У власній управі робітня, де можете собі замовити вибагливе взуття. Приймаємо всякі репарації. 4—5

— **На свята** найдешевше джерело закупна першої якости **вудженини і мяса,** волового, телячого, вепрового в нововідкритих мясарських склепах **„Центросоюзу“** при вул. **Личаківській ч. 50, Жовківській ч. 175 і Ринок ч. 2.** Замовлення приймають крамниці або телефоном 289-27. Для крамниць гуртом відповідний рабат.

— **Болото як лік.** Багато є недуг, що не можна їх вилікувати штучними ліками. Ґіхт, ісхіяс, загалом усякі ревматичні захворіння, а також жіночі й шкірні — потребують природного лікування купелями — сірчаними або болотом, т. зв. боровиною. Як виявилось, найсильніша боровина є в Черчі. Проф. Д-р Вестфалевич, що минулого року довший час досліджував хемічні цінности Черчанського Живця, підкреслює у своїй оцінці незрівнану вартість черчанського боровинового намулу. Також мінерально-сірчані купелі й питні води в Черчі мають велику цілющу міць. Колиж узяти ще на увагу незвичайну дешевість цін у тому живці, то можна сміливо признати його безконкуренційність і поручити всім, що потребують такого лікування. Весняний сезон починається в Черчі зараз після Свят, себто 1. травня. Цей сезон найдешевший, при цьому найвигідніший для лікуванців, бо нема тоді натовпу. 1943

— **Пішки зі Львова до Риму.** Цими днями прийшов до Риму якийсь українець студент зі Львова Петро К. Всю дорогу перейшов він пішки. Італійська студентська організація в Римі прийняла нашого студента дуже щиро. В реванжі за таке щире прийняття п. К. почастував італійських студентів цукорками „Фортуни Нової“. Студенти-фашисти не могли нахвалити собі українських цукорків. 1342

— **Одинока книга,** де зібрані відомости про український нарід і землю, це „Українська Загальна Енциклопедія“. 1378

— **Всім нашим переплатникам, післяплатникам, читачам, співробітникам і прихильникам бажаємо веселих свят. Христос воскрес! — Редакція.**

— **Чергове число „Діла“** появиться з причини свят у вівторок, 30. ц. м. вечором.

— **Конфіската „Діла“.** Вчорашнє (109) число „Діла“ підпало конфіскаті за цілу передову статтю з наголовком. Це 7-а з черги конфіската в цьому році.

— **Позір, львовяни!** У сам Великдень (28. ц. м.) ніхто з нас не мине пушки на жертви для „Рідної Школи“ при наших церквах і установах, не вкинувши до неї бодай дрібного датку. Докажім ділом, що „громада великий чоловік!“ Цього вимагає від нас значіння „Рідної Школи“ та вага хвилини!

— **Молода Громада** возьме у Велику Пятницю, 26. квітня ц. р. участь у виносі Плащениці в Волоській церкві. Збірка в год. 11 коло церкви. В год. 12.30 традиційні парубоцькі сходини в клюбі. Субота год. 18. Воскресна Утреня в Юра, а опісля Христосування в клюбі.

— **Маєток Рудрофа на ліцитації.** В бюрі нотаря Каз. Сокола у Львові відбудеться ліцитація дібр, що належать до Спілки Броди, а саме: Броди, Клекотів, Монастирок, Руда, Шнирів, Станиславчик, Фільварки Вел., Смільно, Гаї Смоленські, Лагодів, Конюшків, Лещнів, Піски, Білявці, Берлин і Болдури. Викличнаі ціна всіх нерухомостей сума понад 15 міліонів зол., вадіюм 410.000 зол.

— **Хто вкрав 50 тисяч в адв. Нусбавма.** Поліційні доходження в справі таємної крадежі 50.000 зол. в золотих долярових монетах на шкоду львівського адвоката д-ра Нусбавма при вул. Коперника довело до викриття винуватців. Арештовано служницю адвоката, Марію Коваль, її приятеля Франца Чеха і Василя та Людвику Гичків, що живуть при вул. Клепарівській і виховували дитину служниці. Підчас ревізії знайшли у них кількасот золотих, що походили з цієї крадежі. Стверджено при тім, що Гички пробували перекупити невигідного свідка. Всіх украдених грошей досі не знайшли.

— **Ґенерал Анріс головою Товариства Українознавства в Парижі.** Офінор повідомляє з Парижа, що надзвичайні загальні збори Т-ва Українознавства вибрали, на місце померлого проф. Ферана, головою Т-ва ґенерала Анріса, одного з найвизначніших героїв великої війни, та голову Комітету допомоги голодуючим на Україні. Ґенерал Анріс був підчас війни головнокомандуючим французькою армією на Сході і правою рукою знаменитого маршала Франції Франше д' Еспре. Він виграв славний бій при Маглені, де розбив болгарське військо і таким чином причинився найбільш до прискорення закінчення війни. З українцями він зазнайомився ще в 1920 році, коли був головою французької військової місії у Варшаві і висунув ідею польсько-українського порозуміння, щоб звернути спільні сили проти московських большевиків. Ця його позиція не подобалася в Парижі і його відкликали, але його заступник ґен. Веґан мусів йому признати рацію, коли невдовзі мусів обороняти Варшаву проти большевиків. З того часу ґен. Анріс ставиться до українських змагань з незмінною симпатією і охоче бере участь в українсько-французьких товариствах.

Наслідки ревматизму.

Головні огнища ревматичних і артретичних хоріб гніздяться переважно в мязнях або в органах руху. З тої причини недужі відчувають меншу здатність свобідно рухатись. Ті, які терплять, не повинні занедбувати цих небезпечних для їх життя скорінь і зараз при перших проявах ломоти в руках і ногах, в костях і крижах, коли грубіють і опухають суглоби, розпочати відповідне лікування. Дуже часті лікарські обсервації виказали, що одним із добрих засобів для поборювання цих недуг, показався ацетилосаліцильовий квас, який у сполуці зі солями літу й іншими дає повне, змішнене ділання. При ревмі, артретизмі, подагрі і т. п. можна застосувати між іншими і таблетки Тогаль, які втихомирюють болі і приносять полекшу. Треба жадати оригінальних таблеток Тогаль враз із проспектом. 1—2

— **Краєва хроніка.** В Станиславові стверджено сильно поширену скаженину псів, яких жертвою впало кільканайцять осіб. — В Луцьку в склепі Ріхтера вибухла скриня з корками до стріляння, при чому знищило цілий склеп і ранило його власника. — На залізничій стації в Бориболотові дістався через необережність під поїзд Гр. Савчук, якому колеса відтяли руку і розторощили голову. Нещасний помер у шпиталі. — В Золочеві пробував відобрати собі життя 24-літний студент прав Бол. Казьмерський, стріливши собі в груди. Причиною була нещаслива любов і тяжке матеріяльне положення. — У Грушатичах пов. Перемишль згоріли чотири господарські загороди зі всім добром. Шкода на кільканадцять тисяч зол.

— **З Польщі.** До бюра фабрики сукна Л. Полака в Білостоці вломилися злодії й пробували добутися до каси, а коли це їм не вдалося, підпалили бюро й склад сукна. Шкоди обчисляють на 70.000 зол. — У Тішиньцу на Шлеську підчас пробного висвітлювання фільми вибухла пожежа, причому згорів оператор Ембахер і ціла внутрішна обстанова кіна. — До Варшави прибув австр. шах. мистець Шпільман, щоби розіграти меч з 5 партій з варш. шах. мистцем Павлином Фрідманом. — В Радомі розпочалася судова розправа проти канцелярійного урядовця городського суду, Юл. Порчинського за спроневірення 10.681 зол. — Краківський військовий суд на виїздовій сесії в Бендзіні засудив на досмертну вязницю Тад. Яворського, військового дезертира, за те, що за 75 зол., які дістав від Стеф. Гахульського, застрілив його жінку. — В мешканні одного залізничника в Люблині посварилися на святах гості і покололи себе тяжко вилками та ножами.

— **Большевики привертають старшинські степені.** Комісар військови справ Ворошилов видав розпорядок, яким зніс становища політичних агентів при війську і встановив давні старшинські степені, що були в царській армії. Переконався нарешті, що армія, зложена зі самих „товаришів", нічого не варта.

— **Злочинні ошуканці з женячкою.** Берлінська поліція викрила шайку матримоніяльних ошуканців, що глядали жертв серед самітних жінок, які хотіли вийти замуж. Злочинці обезпечували легковірні жінки, опісля вбивали їх, ділячись асекураційною премією. Одні члени шайки виступали в ролі женихів, другі в ролі адвокатів, що займаються обезпеченнями. На сліди злочинців попала поліція, ведучи слідство в справі таємної смерти одної служниці. Вона познайомилася з двома мужчинами, з яких один представився як майбутній наречений, другий як адвокат, спеціяліст в асекураційних справах. Дівчину злочинці намовили, щоби обезпечилася в користь „нареченого". Одначе не дождалася вінчання, бо за кілька тижнів згинула серед таємних обставин. Берлінська поліція розвела пильні доходження, бо секція тіла виказала, що дівчину отроєно. Найдена кореспонденція навела на цілу низку таких випадків, де жінки, попавши в сіти злочинців, умирали подібним способом після обезпечення „наречених". Злочинців арештовано.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Великодні помисли.

Тому десять літ сиділо одно товариство в одній товаристві. Було це саме перед Великоднем, як ось тепер, сонце гарно світило і заповідалася постійна погода.

Говорило товариство про це та про те, про шинки, торти і напитки, а врешті зійшли на звичаї.

— Гарні ті наші великодні гагілки! — зітхнув один.

— Що з того! Чоловік уже забув, коли їх бачив — зітхнув другий Сидить у тім проклятім Львові і не має навіть враження, що Великдень. Воскресна утреня вечором...

— Так-так! — докинув четвертий. — А на селі!?... Яка краса — ранішня відправа. Сонце сходить, а процесія йде повагом довкола церкви.

— А потім цілий день співи, дзвони і радість.

Нема випадку, щоби українці десять мінут говорили, а не впала ніодна помислова думка.

Так і тут.

— Панство! Маю ідею... А що, якби ми зібралися в більший гурт і поїхали денебудь на село відсвяткувати Великдень?!

Товариство на хвилю заніміло. Добра ідея все в першім моменті викликує тишу.

Щойно потім:

— Браво...

— Славно...

— Знаменито...

— Слово даю...

А що галичани знані з дрібничковости, то зараз таки взялися за підготовку виправи.

Проєктодавець обіцяв вибрати відповідну місцевість.

— Щоби була і близько і гарно положена і мала деревляну церкву! — наказували йому.

— Ви, пані, що привезете?

— Що хочете. Можу шинку, торт, телятину.

— Отже добре. Ви телятину. А ви торт, а ви ковбасу...

І розділили — ідеально.

Мужчини мали постаратися за напитки. („Не можна без цього, зимні страви!").

— За три дні останнє засідання! — заявив усім на відхіднім президент.

Цілі три дні всі горячково підготовлялися до прогульки, а коли зійшлися, показалося, що проєктодавець не вибрав ще місцевости.

Але, що Галичина — край невеликий, то рада знайшлася.

— Возьмемо, наприклад Звенигород.

Взяли...

— — — — — — — —

Тому пять літ сиділо одно товариство і балакало про Великдень.

— Панство! Чи ми мусимо все святкувати Великдень у Львові?! Адже під самим Львовом є така прекрасна церковця Студитів. Зберімся в гурт і ходім там на воскресну утреню!...

І тим разом товариство спершу заніміло...

Потім: Браво! Славно! Знаменито! і т. д.

„Розробили" плян, повизначували ролі і розійшлись.

На другім засіданні прийшов ще додаток:

— Лишимось там цілий божий день і будемо виводити гагілки.

А що ми народ співучий, то хор не тяжко було зложити.

Зложили...

— — — — — — — —

Хтось із Шановних Читачів спитається: Якжеж ми в однім і в другім випадку бавились?

Прошу бути спокійним: Ми ніде ногою не рушили!

В тім випадку не можу написати: Ми українці... Бо є ріжниця між галичанами і наддніпрянцями.

Наддніпрянці булиб вибралися, а щойно потім оглянулись, що не взяли зі собою нічого.

Галичани все підготовили і — не вибралися.

Колиб так змішати їх разом.

Маю враження, що вийшов би гарний Великдень... **Галактіон Чіпка.**

— **Замерз, шукаючи золота.** З Канади повідомляють, що там помер трагічною смертю Станіслав Ліско, директор кількох копалень золота. Він вибрався літаком до північної частини провінції Квебек, де надіявся знайти золотодайні терени. По дорозі дістався в снігову бурю і мусів осісти на озері. Його товариші розбили шатра, щоби перечекати бурю, а Ліско пішов шукати людської оселі і більше не вернувся. Його знайшли замерзлого на снігу.

— **Залізниці без шин у Німеччині.** Німецькі краї послугуються щораз більше самоходовою комунікацією, так що бензинова моторизація обіймає майже таку саму довжину ліній, яку мають залізничі шини в цілій державі. В 1933. було в Німеччині 1.142 вантажні самоходи до помочі залізницям, в 1934 р. урухомлено дальших 920 возів і 500 причіпок. Крім того коло 500 приватних самоходових підприємств працює для залізниці.

— **Телевізія у Франції.** Французький міністер почт Мандель заповів, що з кінцем квітня ц. р. буде урухомлена на висильній стації в Парижі телевізійна обслуга. Образи будуть надаватись на хвилі довгій на 175 метрів. На секунду припаде 25 образів подібно як на фільм. знимках. Перша телев. висильна стація буде урухомлена тільки для проби. Щойно за три місяці конструкція апарату буде урухомлена і змінена, щоби могла надаватися до телевізійної обслуги більшого числа абонентів. Телевізійні стації є вже в Німеччині, Англії та Америці.

— **Цінний аероліт.** Із Сантіяго да Чіле повідомляють, що на чілійсько-болівійському пограниччі один робітник знайшов аероліт, що містив у собі велику скількість золота і плятини.

— **Напад на банк.** З Буенос Айрес повідомляють про незвичайний напад на англо-американський банк у Санта Круц. Кількох бандитів впало до бюра цього банку і застрілили двох урядовців, що стали їм на перешкоді. Опісля зрабували з каси 200 тисяч пезетів і втікли. Директора банку і його жінку, що прибігли на гук стріляниини, ранили тяжко револьверовими стрілами.

— **Жертви малярії.** На острові Цейльоні в часі від листопада м. р. до березня ц. р. вмерло на малярію 13.000 осіб. Відпустки лікарів і шпитальної служби відкликано. На великі розміри переводять протималяричне щеплення.

— **Ріжні вістки.** У Португалії, півд. частині Італії, Триполітанії та Персії відчуло населення доволі сильний землетрус; у Португалії є кілька осіб ранених, у Персії багато. — До Москви приїхала делегація бельгійських учених під проводом проф. Борде, директора Пастерського Інституту. — Голяндський уряд не дозволив англійському льордові Марлі, соціялістові, виступити у гол. парляменті в справі признання совітського уряду. — У Марокко появляться від 15. травня нові почтові марки по 1, 2, 3 і 10 фр. у память фр. марш. Ліоте. — През. Масарик дістав з нагоди свого 85-л. 13.000 привітів і приняв 10.000 осіб у своїй палаті. — Російський професор Вознесенський стверджує, що найстуденіше місце на землі це не Верхоянськ, як гадали досі, а кількасот кільометрів далі містечко Оймекон, в Якутії.

МІНІСТРИ — МІСЬКІ РАДНІ.

ПАРИЖ, 25. 4. ПАТ. У звязку з недалекими виборами до міських рад „Парі-Соар" пише, що за віднову мандатів до міських рад буде старатися вісім міністрів: Флянден, Еріо, Лявель, Маршандо, Реніє, Мандель і ін. та 172 сенаторів і 313 послів.

З театру.

Театр „Ріжнородностей": **„ТЕОРІЯ АЙНШТАЙНА"**, комедія на 3 дії **А. Цвойдзінського.**

Погідна, майже незлобна сатира на звичайних смертників, що з такої науки як фізика роблять лік на всі свої душевні рани. Чи належить до них теж представник цієї науки — професор, що із запалом викладає теорію Айнштайна дома і в університеті? — невідомо. Автор песи сам фізик, використав своє фахове знання, щоб із сцени відкрити перед нами неодну паморочну сторінку цієї епохальної теорії і залишити нас із сумнівами: чи богато ріжнимося від тої кухарки, яка киває захоплена головою, що все прегарно розуміє. Всю першу дію слухаємо з цікавістю довгого викладу, переживаного ніяковими запитами наївних. Та коли приходить друга дія знову з дискусією про Айнштайнову теорію і після неї така сама третя, тратимо гумор.

З самих дискусій песи зробити не можна; треба конче хоч трошечки інтриги та типів. Закінчення у старому стилі комедії дель арте, де деякі особи суперечаються, наче живі люди, якто вони мають стати героями комедії — само таке закінчення не вистачає на „шлюс-ефект". Песа найбільше могла би подобатись добрим фізикам, які милосердяться над глупотою лаїків, коли вони починають зі здоровим розумом підходити до теорій, які вимагають доброї фахової підготовки.

Чому ця песа дістала І-у нагороду Союзу драматичних авторів у Варшаві? Мабуть тому, що на конкурсі кращої не було. Грали її добре; подивляли ми маленьку дитину, що поводилась на сцені як рутинована артистка. м. р.

МІСЬКІ ТЕАТРИ У ЛЬВОВІ

Великий Театр:
26. IV. 1935. год. 7.30 „Переносини".
27. IV. 1935. год. 7.30 „Таємне конто".
28. IV. 1935. год. 12. Поранок Юліяна Тувіма; год. 3.30 „Крик"; год. 7.30 „Таємне конто".
29. IV. 1935. год. 7.30 „Айнштайнова теорія".
30. IV. 1935. год. 7.30 „Таємне конто".

Театр Ріжнородностей:
26. IV. 1935. год. 7.30 „Подружий Мета".
27. IV. 1935. год. 7.30 „Айнштайнова теорія".
28. IV. 1935. год. 7.30 „Айнштайнова теорія".

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Марійка Ковалюківна, літ 23, студентка, дочка пароха Скнилова, о. Тимотея і Анни з Красноперів Ковалюків, згинула трагічною смертю 22-го квітня ц. р. Похорон відбудеться з дому жалоби у Скнилові 26-го квітня ц. р. в год. 3-ій пополудні. В. Їй П.!

Михайло Копач, абсольвент гімназії, літ 23, згинув трагічною смертю 22-го квітня ц. р. Похорон відбудеться з дому жалоби в Солонці 26-го квітня ц. р. В. Й. П!

ВСІМ НАШИМ ЧЛЕНАМ, ПРИХИЛЬНИКАМ І ГОСТЯМ НАШОГО ГОТЕЛЮ БАЖАЄ
ВЕСЕЛИХ СВЯТ
Управа **НАРОДНОЇ ГОСТИННИЦІ.**

Веселих Свят бажають:

Дорогій Родині і всім Знайомим складають бажання Веселих Свят — **Іванна і д-р Дмитро Левицькі.**

Замість окремої висилки поодиноких письм оцією дорогою передаю моїм Знайомим і Другам бажання веселого і щасливого „Христос Воскрес". — **Пос. Дмитро Великанович.**

Цілій Рідні і дорогим Друзям та Знайомим з нагоди Воскресення шлемо сердечні побажання „Христос Воскрес" — **Д-р Михайло й Олена Волошини.**

Родині, Кумам, Приятелям і Знайомим складаю з нагоди Великодня сердечні бажання всього найліпшого — **Микола Заячківський.**

Рідні і всім Знайомим з нагоди Великодня складаю щирі бажання. — **Кипріян Білинський.**

Своякам, Знайомим і Товаришам (кам) праці бажаємо з днем Воскресення Христового кращих днів і сили до дальших змагань. — **Стефанія і Іван Филиповичі.**

Побажання з нагоди Великодних Свят пересилають Родині, Приятелям і всім Знайомим — **Іван і Марина Іжицькі.**

З Великодними Святами найкращі побажання для дорогої Родини і Приятелів від **Марії і Ярослава Колтунюків.**

Всім Своякам, Друзям і Знайомим сердечні побажання „Веселих Свят". Христос воскресе — **Ірина і Володимир Кузьмовичі.**

Всім Друзям нашого дому бажають сердечно Веселих Свят — **Остап і Орися Луцькі.**

Всім Кооператорам писанку сердечного Великодного поздоровлення передає — **Остап Луцький.**

Побажання Веселих і Щасливих Свят Рідні та Знайомим складають — **Надя і Любомир Макарушки.**

Усім Рідним, Приятелям і Знайомим бажають Веселих Свят і складають з тієї нагоди 10 зол. на Рідну Школу — **Ліна і Микола Малицькі (Шляхтинці).**

Рідні, Приятелям і Знайомим „Веселих Свят" бажають — **Надія, Володимир і Любомир Онишкевичі.**

Святочним привітом „Христос Воскрес!" — витають усіх своїх Друзів і Знайомих і пересилають щирі побажання всього добра! — **Софія і Михайло Тараньки.**

Сердечні бажання з нагоди Воскресення Христового та щире „Христос Воскрес" усій Рідні та Знайомим пересилають **Евгенія, Евген і Леся Храпливі.**

Всій Рідні, Приятелям і Знайомим у Галичині, на Буковині й на еміграції бажають щасливих і веселих Свят — **Дора й Василь Сімовичі.**

Всім Кревним і Знайомим та всім тим найбіднішим, якими опікуюся, пересилаю побажання „Веселих і Щасливих Свят". Христос Воскресе! — Рівночасно складаю 10 зол. для бідних дітей Яворівщини. — **Д-р Стефан Федак.**

Своякам, Приятелям, Товаришам праці і Знайомим в краю і за границею бажають Веселих Свят. Христос Воскрес! — **Я. і В. Мудрі.**

З Воскресенням Христовим здоровимо всю Рідню і Знайомих! — **Неоніля і д-р Ярослав Селезінки, Радехів.**

Щирі побажання Веселих Свят Рідні і Знайомим пересилають — **Стефа і Олекса Яворські, Підгайці.**

Рідні, Приятелям і Знайомим Веселих Свят бажають — **Д-р Дмитро і Міра Блавацькі.**

Бажання Веселих і Щасливих Свят Рідні і Знайомим пересилає — **м-р Володимир Гарух.**

Щирі побажання Веселого і Щасливого „Христос Воскресе" пересилають всім Своякам і Знайомим — **Кл. і Т. Глинські.**

Кревним, Своякам і Знайомим складають отсим бажання Веселих Свят — **Зофія і Теодор Миссаки.**

Дорогим Мамі, братові Остапові у Відні, всій рідні і знайомим у Львові і на провінції пересилають святочні побажання — **Марія і д-р Іван Грицаї.**

Веселих Свят бажають Рідні і Приятелям — **інж. Евген і Марія Гузар, Чехословаччина.**

Щирі побажання з нагоди Воскресення Христового пересилає усім рідним і знайомим — **о. Омелян Горчинський з Рідною.**

Рідні, Знайомим і Другам сердечні бажання передає — **Евген Дидик, Львів.**

Веселих Свят Христового Воскресення Рідні й усім Знайомим бажає — **о. Омелян Квіт, Камінка Стр.**

З днем Воскресення Христового всього кращого Рідні і Знайомим бажають — **Д-р Мирослав і Зеновія Комарянські, Букачівці.**

Усій ближчій і дальшій Рідні та Знайомим пересилають з нагоди Воскресення найщиріші побажання „Веселих Свят" — **Крушельницькі-Никифоряки, Станиславів.**

Усій Дорогій Родині, Щирим Друзям та Знайомим у краю і поза ним, пересилаю з Воскресенням Христовим щирі привіти і бажання Веселих Свят. — **інж. Степан Кульчицький, Катовиці.**

Дорогій Родині, парохіянам церкви св. Николая, Кревним, Знайомим, Приятелям і Всім бажають Щасливих Свят. Христос Воскрес! — **Ольга і Василій Лончини.**

З нагоди Великодних Свят найсердечніші бажання Всім Знайомим складає — **Дентист Насс.**

Рідні, Приятелям і Знайомим у Свято Воскресення найкращі бажання. — **Інж. В. Несторович.**

Приятелям і Знайомим бажає Веселих Свят Хрістос Анесте — **Скрипка Микола.** — Квітень, 1935.

Святочні бажання Рідні, Товаришкам і Знайомим пересилає — **Софія Собків, Витків Старий.**

Стрийкові, Вуйкові, Приятелям і Знайомим Веселих Свят бажає — **М. Хомяк.**

З великим і радісним Святом Христового Воскресення пересилаю сердечні побажання Дорогій Родині, Приятелям і Знайомим — **о. Петро Хомин з родиною.**

Всім Дорогим Кревним, Приятелям, Знайомим бажають веселих і щасливих Свят — **Софія і Клим Шанковські, Ланцут.**

З Воскресенням Христовим привіт і щирі бажання Рідні, Приятелям і Знайомим в краю і за кордоном пересилає — **о. Я. Чемеринський і Рідня.** — Льва-город 25. 4. 1935.

Всій Рідні і добрим Знайомим бажаємо веселих свят. — **Олекса, Марія і Ольга Кузьми.**

Родині, Товаришам і Знайомим Веселих Свят бажає — **Роман Купчинський.**

З нагоди празника Воскресення Христового складаємо Всім Нашим Відборцям і Прихильникам бажання Веселих і Щасливих Свят — **Фабрика свічок „Керос".**

Приятелям і Знайомим у краю і на чужині „Веселих Свят“ — І. Кедрин.

Всіх Вп. своїх членів, прихильників, співробітників і відборців календаря-альманаха „Дніпро“, всі краєві українські установи й еміграційні організації в Польщі й поза Польщею — здоровить із Великодними Святами — Українське Товариство Допомоги Емігрантам з України у Львові (Руська 3).

Найщиріші побажання з нагоди Воскресення Христового засилає Вп. Управам і Співробітникам українських Установ, як також своїй чисельній Вп. Клієнтелі — „Союзний Базар“, Львів, Руська 20.

Нашим Відборцям і Доставцям Веселих Свят бажає — фабрика картонових виробів „Декоро“, Львів, Потоцького 58 а.

Веселих Свят своїй Клієнтелі бажає — Андрій Дуфанець, Львів, Пасаж Міколяша. Тел. 297-41.

Веселих Свят бажає своїм Гостям фірма — Ясінш і Пікавс, Львів.

Своїм Високоповажаним Гостям „Веселих Свят“ дома, а приємних вакацій у Черчі бажає — Управа пансіону „Надія“ в Черчі.

Пилип Борис, галянтерійний склад товарів, Стрий, Ринок — шле своїм Покупцям побажання Веселих Свят.

Кравчук Володимир, робітня обуви, Стрий, Львівська — з Воскресенням Христовим складає побажання своїм Відборцям.

Д. Кац — Техн. Дентистичне Заведення, — Стрий, Міцкевича 24 — бажає ВШ. своїм Клієнтам Веселих Свят.

В. Бізанц, ресторан і кімнати до снідань — Стрий, Нар. Дім — бажає ВШ. своїм Гостям Веселих Свят.

З нагоди свят Христового Воскресення всім Вп. Відборцям і Прихильникам бажає цею дорогою Веселих Свят — фірма А. Терпиляк, розсадник овоч. деревець та насіння, Залуква п. Галич.

Всім Своякам і Друзям в краю і за кордоном, Приємних Свят бажають — Роман і Ольга Голіяни.

Веселих Свят бажає своїм Гостям — Молочарня Станислава Чернецького, Львів, Підваля ч. 9.

Веселих Свят бабці Юлії Ставничій у Яремчі, тетці Іванні Біберовичевій у Коломиї, дядькові Денисові Струтинському в Чернівцях, рідні Хоминам у Тлустім, Дмитракам у Дрогобичі, Гречаникам і Куриловичам у Пімчові, Федевим у Станиславові, Сліпецьким у Копичинцях, Пікам у Будилові, Курпякам у Коломиї, Королевичам у Стрию, Грегорашам у Яремчі, Федевій у Плоцку, друзям Каменецьким і Козіям у Рогатині та Шкабріям у Станиславові — бажають Івани Ставничі в Павелчі.

Косметичний кабінет „Дістінкціон“, Коперника 42 а бажає Всім Вп. Паням Клієнткам Веселих Свят.

Дорогій Родині, Приятелям і Знайомим бажаю Веселих Свят. — Д-р Іван Німчук.

Веселих Свят своїй Рідні і всім Знайомим бажає — Роман Пашківський.

СПОРТ.

СПОРТОВЦІ НА ДОПОМОГУ ЯВОРІВЩИНІ.

У перший день Великодних Свят, в неділю 28. квітня п. р., відбудуться на площі Сокола-Батька у Львові за стрийською рогачкою мячеві змагання між клюбами „Україна II“ — „Каменярі“ й „Україна І“ — „Сян“ з Перемишля. — Початок перших змагань точно в годині 15-ій, других в годині 16.30. **Увесь дохід з тих змагань призначений на допомогу голодуючим Яворівщини.** Українці міста Львова! В неділю пополудні всі на площу Сокола-Батька! В день Великодня, памятаймо за допомогу голодуючим братам у Яворівщині.

Чернівці. ДРАҐОШ — ДОВБУШ 7:2 (3:0).

Катастрофальна програна Довбуша у змаганнях за мистецтво, що через цю невдачу перекреслив усі надії своїх прихильників на здобуття мистецьких лаврів у цьогорічному сезоні. В українській дружині грали слабо й безплянново всі частини — в противенстві до драгошанців, що мали свій день і всі, як один були на своїх місцях.

Запасні дружини: **Драгош — Довбуш 2:1.**

ТУРНІР 4 ДРУЖИН У ВІДНІ.

У Відні розіграли турнір 4 передові европейські дружини з таким вислідом: Австрія—Славія (Прага) 4:2; Рапід—Спарта (Прага) 2:1. Другого дня: Спарта—Австрія 3:0; Рапід—Славія 4:2. (Славія вела ще до 65. мін. 2:0!).

АРСЕНАЛ УТРЕТЄ МИСТЦЕМ ЛІГИ.

По змаганнях з мин. неділі англ. дружина Арсенал здобула у 40 грах 56 пунктів і тепер не може її вже ніхто перегнати. Тимсамим Арсенал, мистець англ. ліги з 1933 і 1934 року, здобув мистецтво і на 1935 рік.

—o—

Нові книжки й журнали.

„ШЛЯХ НАЦІЇ“, місячник української національної політики і громадського життя. Ч. 1. Р. 1., Львів травень 1935. Зміст: Від Редакції: Наша поява і наші завдання; В. Кучабський: Політичні конечности; Зенон Пеленський: Критикани й опозиціонери; Д-р Л. Макарушка: Іде новий лад!; М. Демкович-Добрянський: До джерел великої творчости; Волод. Целевич: Сумерк велитнів; Рецензії; Українська хроніка; Міжнародні справи. Журнал обіймає три аркуші друку форм. великої вісімки, себто 48 стор. Редагує його колегія. Головним редактором Зенон Пеленський. Адреса редакції й адміністрації: Львів, вул. Скарбківська 35. І. пов. Ціна одного числа 1 зол. У передплаті журнал коштує 2.50 чвертьрічно, 5 зол. піврічно, 10 зол. річно.

ВІСТНИК, місячник літератури, мистецтва, науки й громадського життя. Рік III. кн. 5, Львів, травень 1935. Зміст: О. Теліга: Поезії; Е. Маланюк: Морські риби; Киндинр: Мойсей. Христос; Т. Дмитренко: Фарисеї; Е. Л. По: Ельдорадо; Р. Єндик: Забава в Оркенгаві; А. Гильрігель: Кузня в Гретнігрін; А. Моруа: Р. Кіплінг; Е. Ловнч: Ніппон; М. Мухин: Тіні незабутих предків; О. Думін: Стрілецькі двацятки; Дм. Донцов: „Коваль із міліона свинопасів“; О. В. „God save the King“. М. Гоца: Інтелігенція професійна й духова; М. Л.: З пресового фільму.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Виступ Театру „Заграва“ в салі „Ріжнородностей“.

Понеділок, 29. IV. год. 7·30 веч. „Ой, не ходи, Морозеньку“, Меріяма-Лужницького.

Вівторок, 30. IV. год. 3·30 поп. „Ой, не ходи, Морозеньку“.

Вівторок, 30. IV. год. 7·30 веч. „Крамар слави“ М. Паньола.

Український Народній Театр ім. І. Тобілевича, під арт. пров. Й. Стадника.

Городок:
26. IV. „Княжна чардаша“.
28. IV. „Бешкет у раю“.
30. IV. „Корневільські дзвони“.
1. V. „Товаріщ“.

Великий Міський Театр.

Пятниця, 26. IV. год. 7·30 веч. „Перелесник“.

Субота, 27. IV. год. 7·30 веч. „Таємне конто“.

Неділя, 28. IV. год. 12 впол. Поранок Ю. Тувіма.

Неділя, 28. IV. год. 3·30 пол. „Крик“.

Неділя, 28. IV. год. 7.30 веч. „Таємне конто“.

Понеділок, 29. IV. год. 7·30 веч. „Айнштайнова теорія“.

Вівторок, 30. IV. год. 7·30 веч. „Таємне конто“.

Театр Ріжнородностей.

Пятниця, 26. IV. год 7·30 веч. „Подружній жеть“.

Субота, 27. IV. год. 7·30 веч. „Айнштайнова теорія“.

Неділя, 28. IV. год. 7·30 веч. „Айнштайнова теорія“.

Цирк Станевських, площа Бема.

Пятниця, 26. квітня одна вистава 8·15 веч.

Субота, 27. квітня дві вистави, 4·30 поп. і 8·15 веч.

Неділя, 28. квітня дві вистави, 4·30 поп. і 8·15 веч.

Понеділок, 29. квітня одна вистава, 8·15 веч.

Кіна.

АДРІЯ: „Магараджа“.
АПОЛЬО: „Недокінчена симфонія“.
АТЛЯНТИК: „Червоний султан“ (Абдуль Гамід).
ВАНДА: „У неволі джунглі“, „Її екселенція прачка“.
ҐРАЖИНА: „Антко Поліцмайстер“ (Ад. Димша).
КАСІНО: „Були собі два гільтаї“ (Льорель і Гарді).
КОЛІСЕЙ: „Імітація життя“, ревія „Варшава — Львів“
КОПЕРНИК: „Баль у Савою“ (Джіта Альпар, Ганс Ярай).
МАРУСЕНЬКА: „Жид Зіс“ (Конрад Файт).
МІРАЖ: „Новий под“ та „Історія гріху“.
МУЗА: „Мальована заслона“ з Ґретою Ґарбо.
ПАКС: комедія „Його екселенція“ та та додатки.
ПАЛЯС: „Проданий голос“ (Шмідт).
ПАН: „Колись у кровавому параті“, „Тайна жінки“.
РАЙ: „Ігумен Кордецький“.
СВІТ: „Уланські обіти“.
СОНЦЕ: „На позорищі“ та ревія.
СТИЛЕВЕ: „Московські ночі“ і ревія
УТІХА: „Присмирники індіян“ і ревія.
ХИМЕРА: „Розсміяні очі“ (Шерлі Темпль).

Закордонне радіо.

Пятниця, 26. квітня 1935.

Відень (506,8) 14·00 Симф. музика, 15·40 Концерт, 17·30 Солісти, 22·10 Давня й нова музика, **М. Острава** (259,5) 17·55 Спів, **Прага** (470,2) 11·05, 20·05 Концерт, 17·00, 19·10 Квартет, **Париж** (1648) 18·00 Пісні, 20·00 Вок. вечір, **Білгород** (437,3) 12·00, 21·05 Ред. пісні, 15·05 Богослуження, **Берлін** (356,7) 17·00, 23·00 Концерт, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14·00 Муз. всячина, 23·00 Просимо до танку, **Кельн** (455,9) 16·00 Кам. музика, 21·00 Танки всього світа, **Ляйпціґ** (382,2) 21·00 Симфонія ч. VIII. ц-моль Брікнера, **Мінхен** (405,4) 15·40 Форт. ресіталь, **Будапешт** (550,5) 12·05 Легка музика, 17·00 Хор, 18·25 Флет, 16·30 „Травіята“ оп. Верді, 23·20 Циг. музика, **Мілано** (368,6) 11·30, 17·05 Легка муз., 13·25 Тріо, 20·45 Два століття танц. музики, **Рим** (420,8) 13·25, 20·35 Легка й камер. музика, 17·05 Солісти, 22·00 Концерт на скр. і орх. Чайковського

Субота, 27. квітня 1935.

Відень (506,8) 14·00 Болгарські солісти, 15·15 Хор, 16·55 Весело в Пратері (муз. сп.), 19·45 „Бандера“ оп. Кальмана, 22·10 Танк. муз., сп., **Братислава** (298,8) 19·30 Чеські нар. пісні, **Мор. Острава** (259,5) 17·05 Скрипка, 18·00 Григоріянські пісні, **Прага** (470,2) 15·55 Військ. орх., 17·05 Форт., 38·00 Нар. пісні XVI. і XVII. ст., **Париж** (1648) 12·15, 22·30 Танк. музика, 20·00 „Париж“ муз. комедія Де Флєра й Келявета, **Ковно** (1935) 19·30 „Аїда“ оп. Верді, **Берлін** (356,7) 15·30 Пісні, **Кенігсвустергавзен** (1571) 10·15 Муз. для дітей, 16·00 Вес. пополудне, **Кельн** (455,9) 18·15 Фаґот і фортепіян, 20·10 Вес. вечір, **Ляйпціґ** (382,2) 19·00 Танк. суїта, 21·10 „Дер Цуфріденгештельте Еолюс“ (драма на хор, сольо, флети, обої й ін. інстр. Баха), **Мінхен** (405,4) 14·20 Популярна музика, пісні, 15·15 Нар. пісні, 20·10 „Подув весни“ оп. Й. Штравса, **Будапешт** (550,5) 12·05, 17·30 Концерт, 20·30 Пісні, 22·00, 22·50 Циг. й розр. муз., **Мілано** (368,6) 11·30, 13·10, 17·05 Легка й танк. муз., **Рим** (420,8) 14·35 Оп. муз., 21·00 Опера.

Неділя, 28. квітня 1935.

Відень (506,8) 11.45 Концерт, 12.55 Австрійські композитори, 15.35 Камер. музика, 16.50 Пісні, 18.05 Віденська музика, 22.50 Австр. оперли; **Братислава** (298,8) 29.05 Пісні й танці, **Прага** (470,2) 9.15 Скрипка, 10.00 Квартет, **Париж** (1648) 11.15 Орґ. музика, 14,15 15.00 Пісоньки, музика, 20.00 „Король Даґоберт“ оп. Руссо; **Кенігсвустергавзен** (1571) 16.40 Концерт, 20.00 Міжнар. звуковики, **Кельн** (455,9) 12.00 Нар. мотиви в операх, 13.00 Весн. музика; **Мінхен** (405,4) 10.35 Солісти, 17.50 Камер. музика; **Будапешт** (550,5) 15.50 Концерт на два флети, 18.50 Спів, 22.00 Циг. музика; **Рим** (420,8) 17.00 20.45 Концерт, 20,05 Спів.

Понеділок, 29. квітня 1935.

Відень (506,8) 17.30 Солісти, 20,05 Концерт хору віден. Опери, 20.50 Великі композитори як герої оперетох, 22.15 Форт. квінтет ф-моль Франкка; **Братислава** (298,8) 17.10, 19.30 Пісні й танці; **Кошиці** (259,1) 17.10 Муз., спів; **Прага** (470.2) 19.30 Військ. орх., 21.20 Рос. великодні пісні; **Париж** (1648) 20.00 Камер. вечір (муз., пісні, літ. радіосценки); **Білгород** (437,3) 16.20 Розр. концерт, 20.30 Вокально-муз. концерт; **Берлін** (356,7) 21.00 Словно-муз. авд., 23.30 Камер. концерт; **Кенігсвустергавзен** (1571) 14.00 Муз. всячина, 20.45 Пісня зір, радіобаляда, **Кельн** (455,9) 17.00 Родина Штравсів; **Ляйпціґ** (382,2) 16.00 Солісти, 17.00 Муз. казки; **Будапешт** (550,5) 13.30 Форт., скр., 17,30 Циг. музика, 19.30 „Гарі Янош“ водевіль; **Мілано** (221,1) 17.05 Популярна музика, 22.00 Форт. ресіталь; **Рим** (420,8) 17.05 Спів, Камер. концерт із Кор. Фільгармонії, 22.00 Легка музика.

Вівторок, 30. квітня 1935.

Відень (506,8) 12.00 Концерт, 15.40 Хор, 18.55 „Аїда“ оп. Верді; **Братислава** (298,8) 18.05 Спів, 20.05 Форт. концерт, **Кошиці** (259,1) 17,05 Спів; **Прага** (470,2) 11.05 Весна в пісні, 17.45 Форт. ресіталь, 18.25 Пісні, 21.05 Спів у супр. форт.; **Париж** (1648) 19.30 Солісти (спів, орг.), 20.45 „Ле Бонжер ді Жур“ песа Гіро; **Білгород** (437,3) 13.15 16.30 Пісні; **Берлін** (356.7) 12.00 Популярна музика, 19.00 Солісти (муз., сп.), 20.10 Орх. концерт; **Кенігсвустергавзен** (1571) 16.00 Вес. пополудне, 17.30 Форт. ресіталь, **Кельн** (455,9) 11.00 Віольонч., форт., 13.00 Легка музика, 20.10 Концерт творів Чайковського, **Мінхен** (405,4) 16.10 Пісні, 19.20 Муз. образець із муз. Рамо й Куперена; **Штутґарт** (522,6) 22.30 Серця на Сході (китайські пісні й поезія — Лінерт сопр.); **Будапешт** (550,5) 17.00 Орхестра, 21.30 Віольонч., 22.35 Сальон. музика; **Мілано** (221,1) 20.45 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 17.30 Розр. концерт, 20,45 Симф. концерт (Арріґо Серато),

Середа, 1. травня 1935.

Відень (506,8) 12.00 Легка музика, 14.00 Клясики австр. музики, 15.40 Камер. музика, 17.10 Трубна музика, 22.15 Концерт; **Прага** (470.2) 8.45 Сальон. музика, 10.05 Скрипка, віольонч., фісгарм. (Двожак), 11.00 Військ. орх., 19.55 Мор. дуети Двожака; **Париж** (1648) 20.00 Мюзикгол (солісти), 22,35 Танк. музика; **Білгород** (437,3) 13,15, 16.20 Пісоньки; **Кенігсвустергавзен** (1571) 12.00 Промова Гітлера (Свято нім. народу), 13.30 Марші, пісні, 14.45 Хор. пісні, рецитації, 16.00 Концерт; **Будапешт** (550,5) 17.20 Спів, 22.00 Орх. концерт; **Мілано** (221,1) 11.30 13.35 Легка музика, **Рим** (420,8) 17.05 Легка музика, 21.00 Опера.

Львівське радіо.

Пятниця, 26. квітня 1935.

6·30 Ранішня авд., 7·50 Практичні вказівки, 8·00 Авд. для шкіл, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорольоґ. вістки, 12·05 Музика з гр. пл., 12·50 Полудн. денник, 13·05 Музика з гр. пл., 13·55 Експорт, 15·35 Біржа, 16·30 Листи від дітей, 16·45 Музика з гр. пл. (Р. Штравс), 17·00 Дискутуймо на тему поваги, 17·15 Форт. о

сіталь Л. Мінцера, 17.40 Авд. для хорих, концерт, 18.10 Театр Уяви: комедія Бадуцького „Отвертий дім“, 18.30 Реклям. концерт, 17.45 Концерт джез. орх., 19.15 Про трему перед мікрофоном, 19.25, 19.30 Спорт. вістки, 20.00 Турист. порадник, 20.05 Муз. гутірка, 20.15 Симф. концерт; Веч. денник, Як працюємо, 22.30 Шопен у поезії, 22.45 В обороні родинного щастя та здоровля будучих поколінь (репортаж із крак. дерматол. клініки), 23.05 Музика з гр. пл.

Субота, 27. квітня 1935.

6.30 Ранішня авд., 7.50 Практичні вказівки, 8.00 Авд. для шкіл, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольог. вістки, 12.05 Моцарт-Вебер із гр. пл., 12.50 Хвилинка для жінок, 12.55 Полудн. денник, 13.05 Концерт солістів (муз., сп.), 13.50 Польська морська торговля, 13.55 Експорт, 14.00 гр. пл., 14.35 Біржа, 15.30 Рецитації прози „Життя дерев“ Ейсмонда, 15.45 Твори на скрипку в супр. форт., 16.10 Концерт мандоліністів, 16.30 Техн. скринька, 16.45 Концерт із циклю: Пять століть камер. музики, 17.00 Відч.: Несвеж, 17.10 Найновіші гр. пл., 17.50 Скарби лісів, 18.00 Наймолодші левенятка (ревієтка для дітей з нагоди 5-ліття льв. радія), 18.30 Легка атлетика у Львові, 18.40 Культ. і мист. життя, 18.45 Комп. ресіталь З. Шаца (скр.), 19.15 Львівські жінки, 19.25, 19.30 Спорт. вістки, 19.35 Концерт із циклю: 24 прелюд. Дебіссі, 20.00 Бумель з пісонькою по Львові (вес. авд.), 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Авд. для поляків за кордоном, 21.30 Симф. концерт: Ліс у музиці, 22.00 Реклям. концерт, 22.15 Поезія в музиці (літ. нарис), 22.30 Виленська зазуля, 23.05 Легка й танк. музика.

Неділя, 28. квітня 1935.

9.00 Ранішня авд., 9.45 Трансм. з Познаня з Вел. відпусту, 12.05 Репертуар театрів, Сільва рерум, 12.15, 15.15 Муз. поранок; у перерві ок. 13.00 Театр Уяви: „Моряк“ (фрагм. із песи Шанявського), 14.00 Найгарніші гр. пл., 15.00 Чвертьгодина жінки хліборобки, 15.15 Музика з гр. пл., 15.22 Огляд ринків рільних продуктів, 1535 Коли військо грає — гр. пл., 15.45 Сантимент і сокира в лісі, 16.00 Солісти (муз., сп.), 16.40 „На озимку“, новеля М. Ярославського, 17.00 Авд. (капеля з ок. Ловича), 17.30 Дивна пригода Івана (авд. для дітей з наг. Свята ліса), 17.50 Службовці й інтересенти, 18.00 Пядесятий раз (муз. репортаж), 18.45 Життя молоді: „Кутом і на кавалірці“, 19.08 Музика з гр. пл., 19.45 Шляхом найгарнішої в світі залізниці: Куритиба-Паранагуа, 20.00 Вес. музика з гр. пл., 20.15 Веч. денник, 20.25 Як працюємо, 20.30 На веселій льв. хвилі, 21.30 Що читати, 21.45, 22.00 Спорт. вістки, 22.05 Реклям. концерт, 22.15 Концерт симф. орх. (муз., сп.), 23.05 Танк. вечір (орх.).

Понеділок, 29. квітня 1935.

6.30 Ранішня авд., 7.50 Практичні вказівки, 8.00 Авд. для шкіл, **10.00 Богослуження з Волоської церкви у Львові,** 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольог. вістки 12.05 Музика з гр. пл., 12.45 Як самій скроїти суконку, 12.55 Полудн. денник, 13.05 Концерт солістів (муз., сп.), 13.55 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 Легкі мельодії та пісоньки, 16.05 Ігор Стравінський: Октет на дуті інстр. (гр. пл. з поясненнями), 16.35 Лекція нім. мови, 16.45 Музика з гр. пл. (Весн. мельодії), 17.00 Для мол. дітей: Віршики Ейсмонда, Пісоньки в вик. Фога, 17.45 Мандрівка мікрофону по познанських торгах, 18.45 Арії та пісні (Левкович, баритон), 19.15 Шляхи виховання нового горожанина, 19.25, 19.30 Спорт. вістки, 19.35 Пісні в вик. Софії Темницької в супр. форт., 19.50 Фільм. огляд, 20.00 Легка музика з гр. пл., 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Симф. концерт, 22.00 Реклям. концерт, 22.15 Легка музика (орх.), 23.05 Джез. музика з гр. пл.

Вівторок, 30. квітня 1935.

6.30 Ранішня авд., 7.50 Практичні вказівки, 8.00 Авд. для шкіл, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольог. вістки, 12.05 Концерт трія, 12.50 Хвилинка для дітей, 12.55 Полудн. денник, 13.05 Концерт сальон. орх., 13.50 З ринку праці, 13.55 Експорт, 14.00, 15.45 Легка музика з гр. пл., 16.30 Хвилинка питань для старших дітей, 16.45 Весняні мельодії з гр. пл., 17.00 Скринька ПКО, 17.15 Композит. концерт Дреге-Шілевої (муз. сп. Корвін-Шимановська), 17.50 Індивідуальна й сусп. медицина, 18.00 Концерт ревелерсів із Вильна, 18.15 Фільм. фрагм. Ю. Тепи „Рецензії“, 18.30 Реклям. концерт, 18.45 Форт. ресіталь, 19.15 Праця Т. Ш. Л. на тлі заг. осв. праці, 19.25, 19.30 Спорт. вістки, 19.35 Легка музика з гр. пл., 19.50 Актуальний фейл., 20.00 Концерт митр. правосл. хору з Варшави (великод. пісні), 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 „Солодкий кавалір“, оперетка Шанцера й Голіша, муз. Л. Фалля, 22.30 Бюро студій розмовляє зі слухачами, 22.45, 23.05 Концерт орх.

Середа, 1. травня 1935.

6.30 Ранішня авдиція, 7.50 Практичні вказівки, 8.05 Авд. для шкіл, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Метеорольог. вістки, 12.05 Концерт сальон. орх., 12.50 Хвилинка для жінок, 12.55 Пополудн. денник, 13.05 Ріжні мельодії з гр. пл., 13.55 Експорт, 15.35 Біржа, 15.45 Образці зі Сходу (концерт камер. орх.), 16.30 Мама не має часу, 16.45 Музика з гр. пл. (Рапсодія), 17.00 Політика евр. держав після війни, 17.05 Концерт, 17.50 Про книжку Фріша: Життя бджіл, 18.00 Арії та пісні в супр. форт., 18.15 Веселий скеч, 18.30 Техн. скринька, 18.40 Сільва рерум, культ. життя, 18.45 Сп. ресіталь Е. Стебельського (тенор) в супр. форт., 19.02 Гутірка краєзнавчого т-ва, 19.15 Прогулька до Маріямполя над Дністром, 19.25, 19.30 Спорт. вістки, 19.35 Концерт хору, 19.50 Актуальна гутірка, 20.00 Оп. фрагменти, 20.15 Легка музика з гр. пл., 20.45 Веч. денник, 20.55 Як працюємо, 21.00 Шопенівський концерт, 21.30 Шкільні спогади (фейл.), 21.40 Р. Палестер: Діточа симфонія на дуті інстр., 22.00 Реклям. концерт, 22.15 Легка музика сальон. орх, 23.15 Танк. музика.

БІРЖА.

Гроші.

Долар у Львові у приватних оборотах 5·29—5·31 зол.

Нім. марка 1·95—2·02, фр. франки 34·80—35·05, шв. франки 171·30—172·00, фунти стерлінги 25·50—25·80, австр. шілінги 99·50 — 101, чеські корони 21·70—22·00, рум. леви 32·50—34·00, ліри 43·00—43·75.

Золото: Доляри 9·05—9·12, Франки фр. 34·40—34·80, Дукати 82·00—82·80, Корони 36·60—36·80, Рублі 46·00—47·75. 1 гр. зол. 5·92·44.

Срібло: Корони австр. 0·34, Рублі 1·50, Фльорени 0·85, 1 гр. ср. 0·07—0·08.

Заставні листи.

4 1/2 проц. дол. Т. К. З. 44·50—46·25, 5 проц. дол. Б. Г. 51·50—53·50, 4 проц. Зол. Б. Г. 44·00—45·50, 4 1/2 проц. Зол. Б. Г. 47·00—48·50, 4 1/2 проц. Ком. Б. Кр. 52·00—53·50, 4 проц. Б. Г. К. 61·00—64·00, 4 1/2 проц. Б. Г. К. 62·00—65·00, 4 проц. позичка м. Львова 46·00—47·50.

Премівки.

Долярівки 53·00—54·50, Інвестиційна 102·00—105·00, Будівельна 44·00—46·00.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“.

„Маслосоюз“ повідомляє, що в дні 23-24. квітня ц. р. кооперативам платив за: льоко Львів.

1 кг. масла франко магазин	2·75 зол.
1 л. молока	0·16 „
1 л. сметани	0·80 „
1 к. яєць	2·25—2·30 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 25 сот.

Тенденція на масло та яйця вдержана, на молоко і сметану сильна.

Маслосоюз повідомляє, що від 23. до 26. IV. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомисарні „М. С.“ у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята		за 1 кг.	2·50 зол.
Молоді кури	I. як.	„	1·10 „
Старі	„	„	0·90 „
Підгодов. індики	„	„	1·30 „
„ індички	„	„	1·50 „
Пантарки	„	„	1·50 „
Молоді голуби за пару			0·50 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

ОПОВІСТКИ.

Порядок Богослужень Страстного тижня і Христового Воскресення у Волоській Церкві. Четвер дня 25. квітня 1935. в год. 9. Служба Божа св. Василія Вел. Год. 6. веч. Страсти Г. н. Ісуса Христа. Вел. Пятниця дня 26. квітня 9. год. царські Часи. Год. 11. вечірня і обхід з Плащаницею. Год. 5. попол. Надгробна Утреня, в год. 7. веч. Псальми, які відспіває хор під орудою проф. Р. Прокоповича-Орленка. Вел. суб. 27. ц. м. в год. 9. співана Сл. Божа Василія Вел, з вечірнею. — В неділю Воскресну дня 28. ц. м. в год. 4·30 рано Надгробне, опісля Воскресна Утреня. Читані Служби Божі що години від години 6. рано почавши. Остання читана Служба Божа в год. 12. В год. 10. рано Архієрейська Служба Божа, яку відслужить Його Преосвященство Кир Никита в сослуженні Духовенства. Вечером в год. 5. вечірня. В інші дні Великодних Свят Богослуження як звичайно це є читані Служби Божі в год 6·15, 7, 8, 9 і 12. Співана Служба о год. 10. 2—2

На голодуючих Яворівщини зложили: Евгенія і Евген Храпливі, Львів 5·— зол., проф. Березовський 2·50 зол.

Замісць Святочних побажань складають 10 зол. на Рідну Школу п. Дурбаки, Львів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ОГОЛОШЕННЯ.

Конкурс.

Фабрика цикорії кооперативи „Суспільний Промисл“, Львів—Богданівка 30, повідомляє, що конкурс на виконання проектів реклямового рисунку і обгортки (етикети) на підмінку кави „Пражінь“ продовжений з причини надіслання малої кількости проектів до дня 31. травня 1935.

Услівя: Проект реклямового афіша має бути колірований, величини 63×47 цм.

Проект обгортки (етикети) в розмірах дотеперішньої етикети і на етикеті мусить бути поміщений охоронний знак.

Нагорода, як в первіснім оголошенні: За проект обгортки I. нагорода зол. 50.—; II. нагорода зол. 30.—.

За проект афіша I. нагорода зол. 100.—; II. нагорода зол. 50.—.

Визначення нагород відбудеться дня 5. VI. 1935.

Ненагороджені проекти можна буде відобрати в бюрі фабрики до дня 15. VI. 1935 р.

Нагороджені проекти стають власністю фабрики. 1458

Працюй Багатій Збирай

в ощадності складай у Повшехному Банку Звйонзковім на вкладкові книжечки іменні або на предявника, які гарантують безоглядну тайну вкладу. Вклади платні на кожне домагання або за виповідженням в централі і відділах. Опроцентування від 5% до 6 1/2% річно.

POWSZECHNY BANK ZWIĄZKOWY W POLSCE S.A

ЛЬВІВ, Варшава, Бельско, Цешин, Дрогобич, Гдиня, Краків, Перемишль, Станиславів, Тарнів. 18/5 1—6

Щодня свіжі чисто вепрові вудженини.
Найстарша львів. фабр. вудженини

Йосифа Котовича

Львів, головний склад **Ринок 25.** Телефон 63-44. 1937
Фабрика і фабричний склад Жовківська 119. Телефон 64-72.
Покій до сідань при склепі Ринок 25

...ЯНІНА першорядні по знижених цінах на догідних умовинах. Купно продажа. Заміна уживаних інструментів

...Новацкий, Пілсудського 17. 40—55

Доротеум

Львів, Бракрівська 3.
комісова меблева галя купує, — приймає в коміс. — продає.
МЕБЛІ всілякого рода за готівку і на сплати.

Іван Дропа

Інструктор англійського крою система „Міністра"
мужеський кравець
ЛЬВІВ, РИНОК 19. II. ПОВ.
виконує першорядні мужескі одяги, після найновіщих фасонів по безконкуренційних цінах. 1355

ФАБРИКА КОНСЕРВ

Жигмонта РУКЕРА

АКЦ. СП. У ЛЬВОВІ
ВУЛ. ЖОВКІВСЬКА 173 ТЕЛЕФОН 200-97, 283-10

поручає в пушках: Мясні консерви (для домашнього господарства). — Спеціяльности для туристів, пластунів, мисливих, гуляші, флячки, печені волові, телячі і вепрові, озори, ковбаски і т. д.
Яринні консерви — компоти — джеми — мармолядн й огірки.

Гикання

та всілякі інші розладдя мови радикально усуває довголітне лікувальне заведення для гикавих. При заведенні школа для **глухонімих** і малорозвинених.

Д-р Жилкевич -- Варшава, вул. Хлодна 22.
Проспекти канцелярія висилає безплатно.

ДОВІЛЬНИЙ ВИБІР ОРДИНУЮЧОГО ЛІКАРЯ

Санаторія „САЛЮС" у Львові, Сенаторська 3. Телефон 47-47

Побут з утриманням і загальною лікарською опікою в окремих кімнатах — зол. 15·—, у двоособових зол. 12 денно, ПОРОДОВИЙ РИЧАЛТ (10 днів) із ужиттям породової салі, положною і опікою над новороджом включно **від зол. 250·**— Умово і заразливо хорих не приймаємо.

Увага! Велика знижка цін на всякі матеріяли вовняні, шовкові й літні — у фірмі:

Галицький Маґазин Новин

вул. ГАЛИЦЬКА ч. 15

Для приміру кілька цін:

...вна шкоцька від	1·50	Сатина шовкова	1·35	Атлас постелевий	1·40
...вна на сукні „	1·60	Eponge у найнов. взори	1·55	Полотно на простир.	1·25
...евіоти англ. „	2·80	Сирий шовк	1·15	Пошевки мережковані	1·90
...вна на плащі	5·—	Попеліна на сорочки	1·20	Простирала на ліжка	2·—
...вна на компакти	5·50	Перкаліна кольорова	0·70	Обруси в метрах	1·90
...аґосин в десен.	3·75	Полотно	0·55	Капи — обруси	2·50
...ова блюзковий	2·60	Зефір сирий	0·55	Рушники купелеві	0·50
...ерказі	0·65	Димка на підштанці	0·65	Рушники вафлеві	0·28
...овк штучний	1·—	Зефір пріна	0·70	Стирки до начиння	0·45
...аґосин на шляфр.	1·20	Всип рожевий	1·05	Простирала під коцри	4·95

УВАГА: Великий вибір останніх новин на весняний і літний сезон.
При закупні товару від 5·— зол. даром білети до першорядних кін.
Замовлення з провінції виконуємо за почт. побранням.

фахове підприємство для ґрафічного промислу

„Ґрафіка" Марко Зайде

Львів св. Міхала 8 (бічна Косцюшка)

Черенки, мосяжні лінії. — Машини плоскі і педалові, до краяння і т. п. Регали, шуфлі, вінкельгаки, фарби, покости й інше приладдя.

ФАБРИКА ДРУКАРСЬКИХ ФАРБ НА СХІДНУ ГАЛИЧИНУ. НОВІТНЯ ПНЕВМАТИЧНА ВІДЛИВНЯ ДРУКАРСЬКИХ ВАЛЬЦІВ І ВИРІБНЯ ВАЛЬЦЕВОЇ МАСИ. 39/91

Вже вийшов необхідний для політика, журналіста, економіста, купця

III. Український статистичний річник
УКРАЇНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО БЮРА

ЗМІСТ: I. Людність і Територія. II. Сільське господарство. III. Гірництво і Промисловість. IV. Торговля й Комунікація. V. Політична й культурна статистика. VI. Покажчик української культури. VII. Miscellanea. VIII. Карта України.

Річник подає понад 2.000 адрес головніщих органів української преси та чільніших установ в цілому світі. Текст український і англійський.

ЦІНА тільки зол. 1·90 **ЦІНА тільки зол. 1·90**

РЕДАКЦІЯ: Проф. Д-р В. Кубійович, Ред. Л. Лукасевич, Ред. Е. Чехович.
ГОЛОВНИЙ СКЛАД: Книгарня Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка **ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10.**

Замовляти через ПКО конто 4423 Варшава, Е. Чехович вплачуючи зол. 2·20 (вартість річника і порто).

ЇДЖТЕ
Знаменитий хліб
КІРШІНҐЕРА

ТЕХНІЧНЕ БЮРО КІТТЛЕР

МЕХАНІЧНІ ВАРШТАТИ — ҐАРАЖІ

ЛЬВІВ, КОПЕРНИКА 54

ТЕЛ. 207-63. —:— П. К. О. 501-260.

Представництва:

Ganz & Co. Будапешт і Варшава, Леобендорфська Фабрика Машин, Scheiber & Kwaysser Відень, Benz & Hilgers Düsseldorf.

Продаж, перерібки і направа всяких машин, пальних моторів і самоходів. Складові частини моторів Leobensdorf, Graz і т. п. Мотори Дізля, газові й бензинові. Числівники, електричні машини й апарати. Електропомпи. Автоматичні водопроводи. Млинські постави. Роздрібні. Цегольняні машини.

Машини до сортування яєць, до формування і важення масла і сирів. Безводні холодільні урядження.

Провінціональні заступники потрібні. 1928

„Український Аґрономічний Вістник"

журнал-четвертьрічник під редакцією інж. д-ра Е. ХРАПЛИВОГО

який саме закінчив перший рік (1934) свого існування, це чималий збір відомостей передовсім з ріжних ділянок господарства всіх українських земель, зладжений найкращими нашими аґрономами, економістами, лісниками, садівниками, пасічниками, — вченими та практиками. Над зложенням цього річника „У. А. В.", що є великою книгою на приблизно 400 сторінок, працювало 38 авторів, своїх і чужинців, які дали 45 статтей - розвідок, з яких деякі вийшли окремими книжками. Крім цього вміщено в цім великім хліборобськім і економічнім збірнику точну хроніку тої великої аґрономічної і господарської праці, що її роблять наші господарські діячі на ріжних наших землях. В цьому річнику вміщено десятки рефератів та рецензій ріжних наших і чужих господарських видань і публікацій. Не поминена теж хроніка чужого господарського життя. Словом: **це збірник господарського знання для кожного передового українського громадянина, для кожної української бібліотеки.** Це величезне джерело для господарських і економічних відчитів, рефератів і курсів. Тут найдете живе дзеркало нашого господарського життя на рідній землі.

Просимо закупити цей річник, який даємо враз з оплатою пересилки, одначе тільки за попереднім надісланням грошей, та таку знижену ціну: 10·— (десять) золотих польських в краю, — 40·— (сорок) корон чеських для Чехословаччини, — 2·— (два) доляри американські для інших країв. —

Замовлення і гроші треба висилати на адресу:

Український Аґрономічний Вістник ЛЬВІВ, РИНОК 10. II. п.

СВІТ І ЖИТТЯ

ЕНЦИКЛЬОПЕДИЧНИЙ НАРИС СУЧАСНОГО ЗНАННЯ І КУЛЬТУРИ

видаваний при співучасти найвизначніших вчених і спеціялістів під начальною редакцією Д-ра Зигмунта ЛЕМПІЦЬКОГО, проф. Варш. Унів.

виходить від 1. 1. 1933 і обіймає пять томів (річників), в яких чотири перші будуть містити науковий матеріял, опрацьований монографічно, а пятий том точні інформації. На кожний том складається 10 зшитків, які виходять щомісячно за винятком липня і серпня.

„Світ і Життя" є видавництвом, яке повинен мати кожний дім, кожна бібліотека без огляду на народність чи віроісповідання. Бо дає це видавництво крім основного знання про світ, представленого обєктивно, найважніший науковий матеріял, зібраний у готові статті. Дає змогу скоро і певно орієнтуватись у морі питань, які насуває сучасне життя, є неоціненою поміччю для ознайомлення із сучасною культурою і то так для молоді, як і для дорослих. 1929

Передплата річно зол. 45·15, піврічно 23·30, місячно зол. 4·80.

НАКЛАД ВИДАВНИЧОГО ІНСТИТУТУ

KSIĄŻNICA—ATLAS

ЛЬВІВ, Чарнецького 12. WARSZAWA, Nowy Swiat 59.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.